

Masterscriptie

De perceptie van buurtsurveillance

**Een sociologisch onderzoek naar de sociale mechanismen van buurtsurveillance die leiden tot
aanpassing of voortzetting van normoverschrijdend gedrag door jongeren**

Mohamed Boutasmit

320617

Voorwoord

Door mijn jeugd jaren in een achterstandswijk te hebben doorgebracht heb ik veel verschillende vormen van veiligheidsprojecten gezien. Mijn interesse in het fenomeen veiligheid ontstond dan ook op jongere leeftijd en dit uitte zich al vroeg in het meewerken aan leefbaarheids- en veiligheidsprojecten. Na mijn avond als vrijwillige surveillant (31-12-2011) tijdens het Rolmodellen project in Den Haag, is mijn interesse in veiligheidsvraagstukken en dan met name buurtsurveillance verder aangewakkerd. Door mijn eigen ervaring en affiniteit met dit onderwerp heb ik ervoor gekozen om expliciet deze niche van veiligheidsprojecten te onderzoeken.

Ik heb ervoor gekozen om *de sociale mechanismen die spelen bij de interactie tussen buurtsurveillance en jongeren* te onderzoeken. De keuze is hierop gevallen, omdat er nog maar weinig bekend is over dit onderwerp. Toch is dit een cruciale zaak voor alle vormen van buurtsurveillance waarbij deze te maken krijgen met jeugdoverlast of enige andere vorm van interactie met jongeren.

Dit kwalitatief onderzoek naar de sociale mechanismen die van invloed kunnen zijn op jongeren is uitgevoerd als afsluiting van mijn master opleiding Grootstedelijke Vraagstukken en Beleid aan de Erasmus Universiteit te Rotterdam. Met deze masterscriptie probeer ik een bijdrage te leveren aan de kennis over buurtsurveillance. Dit onderzoek is hier de uitkomst van.

Ik wil iedereen bedanken die mij in de afgelopen periode gesteund heeft bij het uitvoeren van het onderzoek, zoals mijn familie en vrienden. In het specifiek wil ik Dr. Erik Snel en Prof. Dr. Justus Uitermark bedanken voor hun goede begeleiding gedurende de afgelopen maanden. Als laatste gaat mijn dank uit naar alle jongeren die hieraan hebben meegewerkt, mij in vertrouwen hebben genomen en openhartig hebben gesproken over hun ervaringen en gevoelens.

Inhoudsopgave

1	Inleiding en probleemstelling	
	1.1 Aanleiding en probleemstelling	Pagina 1
	1.2 Maatschappelijke -en beleidsrelevantie	Pagina 3
	1.3 Theoretische relevantie	Pagina 4
	1.4 Het onderzoek	Pagina 5
2	Theoretisch kader	
	2.1 Een veranderende aanpak	Pagina 6
	2.2 Buurtsurveillance	Pagina 9
	2.3 Evaluaties van buurtsurveillanceprojecten	Pagina 14
	2.4 Sociale mechanismen	Pagina 16
	2.5 Verwachtingen	Pagina 20
3	Methoden	
	3.1 Dataverzameling: Half-gestructureerde interviews	Pagina 22
	3.2 Een objectieve omgeving	Pagina 23
	3.3 Onderzoeksgebied	Pagina 24
	3.4 Onderzoekspopulatie	Pagina 24
	3.5 Validiteit en bruikbaarheid	Pagina 25
4	Wijkbeschrijving	
	4.1 Demografische kenmerken	Pagina 28
	4.2 Geregistreerde veiligheid	Pagina 28
	4.3 Jongeren in de Schilderswijk	Pagina 30
	4.4 Buurtsurveillance in de Schilderswijk	Pagina 31
5	Analyse	
	5.1 De respondenten	Pagina 33
	5.2 De Schilderswijk, een leuke en veilige wijk... voor mij	Pagina 35

5.3 Buurtsurveillance in door de ogen van jongeren	Pagina 42
5.4 Surveillanten uit de eigen gemeenschap: met jou kan ik praten	Pagina 52
5.5 Gelegenheid beperken: dan gaan we wel even een blokje om	Pagina 59
5.6 Informatie doorspelen	Pagina 64
5.7 Directe interventie: Op heterdaad betrapt	Pagina 69
5.8 Afschrikken	Pagina 74
6 Conclusie	Pagina 78
Literatuurlijst	Pagina 80
Bijlagen	Pagina 85

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en probleemstelling

Buurtsurveillance is inmiddels een bekend begrip geworden in Nederland. De eerste vormen van buurtsurveillance zijn aan het eind van de 18de eeuw ontstaan. Buurtsurveillanten stonden in deze tijd bekend als ‘patriotse burgerwachten’ en namen onder andere taken van de politie op zich (Elias, 2005).

In de loop van de 19de en 20ste eeuw kwamen surveillanceprojecten nog maar weinig voor in Nederland. Dit veranderde vervolgens weer aan het eind van de vorige eeuw. Met name in het laatste decennium van de 20ste eeuw werden de buurtsurveillanceprojecten meer bekend. Als reactie op de toename van overlast door jongeren of beter gezegd, als reactie op de ervaring van een toename van overlast door jongeren, zijn gingen buurtbewoners zich verzamelen en surveilleren om de veiligheid in de wijk te verhogen (RMO, 2008). De RMO (2008) stelt dat de Nederlandse bevolking in deze periode steeds meer last kreeg van overlast gevende jongeren. Bewoners zouden zich irriteren aan geschreeuw, geluid van heen en weer scheurende scooters, achtergelaten rommel, intimiderend gedrag en aan gewelddadig gedrag van de jongeren (RMO, 2008). Er ontstond binnen de samenleving een roep om hardere maatregelen ten opzichte van deze jongeren en dit is dan ook niet onbeantwoord gebleven. In overleg met gemeenten stelden politiekorpsen als reactie avondklokken in en voerden zerotolerancebeleid (RMO, 2008).

Inmiddels zijn de problemen met jongeren nog steeds niet opgelost. Zo stellen verschillende onderzoekers Bovenkerk (2009) en (De Jong, 2007) dat de jeugdcriminaliteitscijfers nog steeds erg hoog zijn. Ook geven bewoners uit verschillende wijken in grote steden aan zich geïntimideerd en onveilig te voelen door de samenscholende jongeren in de wijk (CBS, 2003).

Naast de ‘harde’ interventies zoals de avondklok en het zerotolerancebeleid hebben er ook ‘zachte’ interventies plaatsgevonden om de overlast en het normoverschrijdend gedrag van jongeren te reduceren. Er wordt hierbij steeds vaker beroep gedaan op een integrale aanpak. Vooral in de grote steden lijkt de samenwerking tussen de staat en externe partijen onvermijdbaar. Garland (1996) stelt dat de toename van criminaliteit en de beperkte mogelijkheden deze criminaliteit tegen te houden ertoe hebben geleid dat de positie van de staat wankelt. De staat wordt hierdoor niet meer als monopolie gezien als het gaat over het waarborgen van de veiligheid, maar is een samenwerkingspartner geworden met andere instituties (Garland, 1996:448). Hierdoor ontstaat er een verschuiving in het uitvoeren van beleid die volgens een aantal auteurs (Johnston et al., 2003; Terpstra et al., 2004) aan sluit bij een algemene verschuiving van ‘government’ naar ‘governance’. Dit betekent dat de staat niet meer als enige actieve instituut zich bezig gaat houden met veiligheid, maar dat de staat een samenwerking aan gaat met burgers, organisaties en andere derden (Scholte,

2007). Buurtsurveillance projecten zijn een mooi voorbeeld van 'governance'. De overheid grijpt hier niet zelf in, maar stuurt projecten (zoals de buurtvaders of het buurt preventie team) aan.

Het idee van buurtsurveillance is dus typerend voor het actuele denken over overheidsbeleid, waarbij het accent verschoven is van sturing van bovenaf naar gezamenlijke sturing van overheid en andere partijen. Er is hierbij sprake van een gedeelde verantwoordelijkheid van overheid, burgers en private partijen (Johnston et al., 2003; Terpstra et al., 2004; Ponaers e.al., 2006).

Met deze belangrijke ontwikkeling in het huidige denken is het van belang meer inzicht te vergaren in de sociale mechanismen die spelen bij surveillanceprojecten. Momenteel schiet het nog tekort aan kwalitatief onderzoek die inzicht kan geven in de effecten van buurtsurveillance op jongeren. De bestaande onderzoeken zijn met name van kwantitatieve aard en verschillen nogal van uitkomst [zie citaat Farrington et al., 2006]. Zo worden er buurtsurveillanceprojecten geëvalueerd die een stijging noch een daling van de veiligheid teweeg brengen. Andere onderzoeken laten weer wel een stijging zien van de subjectieve veiligheid, maar geen effect of een negatief effect in de objectieve veiligheid. Weer andere onderzoeken laten een daling zien van de subjectieve veiligheid en een stijging van de objectieve veiligheid. Na een aantal surveillance projecten onder de loep te hebben genomen schrijven Farrington et al. (2006) het volgende in hun conclusie:

"The results of previous systematic reviews of neighborhood watch presented in the introduction were divided in terms of the conclusions drawn. Titus (1984) concluded that neighborhood watch was effective but noted that the research methods used to investigate this were weak. Husain (1990) concluded that there was little evidence that neighborhood watch worked. Based on the four studies meeting the selection criteria, Sherman and Eck (2002) concluded that neighborhood watch was ineffective in reducing crime." (Farrington et al. 2006: 454).

De oorzaak voor de verschillen in het effect van het buurtsurveillanceproject worden binnen het onderzoek van Farrington et al. (2006) echter niet verklaard. Er is dus niet meer inzicht verschaft in het hoe en waarom een bepaald project wel slaagt en het andere project niet.

Mede door het gebrek aan kennis in de sociale mechanismen die een project wel of niet doen slagen is er in dit onderzoek voor gekozen om juist te kijken naar die sociale mechanismen die ten grondslag liggen aan het effect of het falen van buurtsurveillanceprojecten. In dit onderzoek zullen daarom vijf sociale mechanismen, die zijn gedestilleerd uit de theorie (Lub, nog te verschijnen) en die als mogelijke succes- of faalfactoren kunnen worden gerekend, worden onderzocht. Dit leidt tot de volgende onderzoeksvraag:

Hoe reageren jongeren op buurtsurveillance en hoe leidt dit bij deze groep tot het aanpassen of voortzetten van normoverschrijdend gedrag?

Het doel van dit onderzoek is het achterhalen van de impact dat een buurtsurveillanceproject op de (overlastgevende) jongeren in de wijk heeft.

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag is er kwalitatief onderzoek nodig, waarin gepeild wordt wat voor gevoelens de jongeren in de buurt ervaren met betrekking tot de buurtsurveillance in de wijk. De hiermee samenhangende doelstelling luidt:

Het verkrijgen van inzichten in de ervaringen en reacties van jongeren met betrekking tot buurtsurveillanceprojecten, die het succes of het falen van zo'n project kunnen verklaren vanuit een subjectief perspectief. Hierbij richt de aandacht zich op de sociale mechanismen die bij de jongeren spelen en hun keuzes bepalen om het normoverschrijdend gedrag aan te passen of voort te zetten.

1.2 Maatschappelijke -en beleidsrelevantie

Uit verschillende onderzoeken, waaronder dat van Farrington et al. (2006), is gebleken dat verschillende buurtsurveillanceprojecten niet altijd het gewenste effect weten te bereiken. Onduidelijk daarbij is welke factoren het project wel of niet tot een succes maken. Door te achterhalen wat de belevingen zijn van de (overlastgevende) jongeren over dit soort buurtprojecten kan inzicht worden verschaft in de succesfactoren van deze projecten. Een buurtsurveillanceproject kan de objectieve veiligheid verhoogd hebben, maar aan inzicht in de beweegredenen waarom jongeren beslissen wel of niet hun gedrag aan te passen ontbreekt het nog. Kortom, de vraag welke aspecten van het buurtsurveillanceproject aanslaan bij en van invloed zijn op jongeren, is heeft een prominente rol in het begrijpen van het succes of het falen van een buurtsurveillanceproject.

Een tweede aspect dat bijdraagt aan de maatschappelijke en beleidsrelevantie van dit onderzoek heeft betrekking op de druk die veiligheidsprogramma's uitvoeren op de begroting van gemeentes. Er wordt veel geld en tijd gestoken in surveillanceprojecten. Het is daarom ook financieel van belang voor de overheid en de gemeenten om meer inzicht te hebben in het effect dat buurtprojecten hebben en welke factoren daartoe hebben bijgedragen. De impact van een bepaald project kan namelijk neveneffecten hebben of tot bepaalde belevingen leiden die op hun beurt weer van invloed kunnen zijn op de veiligheid of leefbaarheid van een wijk.

Als laatst kunnen de bevindingen van dit onderzoek nuttig zijn voor het ontwikkelen van een methodiek voor wijksurveillance projecten. Momenteel is het, zowel in de wetenschap als binnen het maatschappelijk debat, nog onduidelijk welke aspecten binnen het buurtsurveillance het tot een succes maken. De huidige projecten zijn nog niet eerder onderworpen aan een extern, kwalitatief en wetenschappelijk onderzoek. Dit onderzoek zal op objectief wijze proberen te achterhalen wat de

impact is van buurtsurveillance op jongeren. Hiermee kan dit onderzoek bijdragen aan efficiency binnen het stedelijk beleid en de veiligheidsprogramma's die zich richten op 'overlastgevende' jongeren.

1.3 Theoretische relevantie

Dit onderzoek bevat naast de maatschappelijke relevantie ook een theoretische relevantie. Er is eerder aangegeven dat er binnen de bestaande theorieën over buurtsurveillanceprojecten nog weinig bekend is over de perceptie van buurtsurveillance door jongeren. De meeste onderzoeken voeren objectieve effectmetingen uit. Hierdoor ontbreekt het nog aan degelijk onderzoek naar de subjectieve effecten van deze projecten. Lang niet elk buurtsurveillanceproject blijkt een succes te zijn. De oorzaken hiervoor zijn gevonden noch onderzocht. Door kwalitatief onderzoek te doen is het mogelijk om de belevingen van jongeren met betrekking tot buurtsurveillance te achterhalen. Dit kan leiden tot nieuwe inzichten over het effect dat een buurtsurveillanceproject op jongeren kan hebben. Ook kan dit onderzoek meer duidelijkheid geven over de gebreken van eerder uitgevoerde buurtsurveillanceprojecten. De wetenschappelijke kennis over de achterliggende sociale mechanismen die spelen bij het verrichten of onthouden van normoverschrijdend gedrag als reactie op buurtsurveillance is gering. Dit onderzoek zal dus ook daaraan een bijdrage leveren. De theoretische lacune die er met dit onderzoek zal worden opgevuld is strekt verder uit dan de Nederlandse grenzen. Ook binnen de internationale literatuur over surveillanceprojecten, zoals het 'Neighbourhood Watch programme' in de Verenigde Staten, blijkt er zeer weinig bekend te zijn over de effecten die buurtsurveillanceprojecten hebben op de overlastgevende jongeren. Zo stellen Farrington en co (2006) na onderzoek te hebben gedaan naar de effecten van buurtsurveillance:

"While the results of the review are encouraging, it was concluded that more high-quality research needs to be done to help explain why study variations exist."

(Farrington et al., 2006:437)

Het moge dus duidelijk zijn dat de bevindingen in dit onderzoek een wetenschappelijke bijdrage leveren aan de theoretische kennis over surveillanceprojecten. De bestaande evaluatiestudies bieden te weinig informatie over de prikkels die surveillanceprojecten uitstralen en de manier waarop deze door bewoners (in dit geval jongeren) worden ervaren. De bestaande evaluaties zijn vooral uitgevoerd door de uitvoerders van het project zelf of door de gemeente die het project steunt. Met dit onderzoek is er dus vanuit een meer objectieve en wetenschappelijke hoek onderzocht naar hoe deze projecten van invloed zijn op jongeren.

1.4 Het onderzoek

In de volgende hoofdstukken zal er een beschrijving gegeven worden over de bestaande literatuur met betrekking tot buurtsurveillance. Om buurtsurveillance goed te begrijpen dient een impressie te worden gegeven van de sociale context waarbinnen deze zich heeft ontwikkeld. Veiligheidsprojecten als het buurtsurveillanceproject dienen in het licht van het veranderde denkpatroon van de afgelopen decennia te worden begrepen. Het begin van het theoretisch hoofdstuk wordt dan ook gewijd aan de verandering van *government* naar *governance*. Vervolgens worden de bestaande onderzoeken in zowel binnen- als buitenland uiteengezet en de belangrijkste bevindingen hieruit gedeeld. Dit mondt vervolgens uit in een aantal sociale mechanismen die uit deze theorieën zijn gedestilleerd en die later in het empirisch gedeelte aan de respondenten worden voorgelegd.

Na dit theoretisch hoofdstuk zal er een methodologisch hoofdstuk volgen waarin staat beschreven hoe het onderzoek is uitgevoerd. Er wordt hierin verder uitgelegd waarom er is gekozen voor kwalitatief onderzoek en hoe de respondenten geworven zijn.

Het hoofdstuk hierna bevat een context beschrijving om de lezer een goed beeld te geven van de omgeving van de respondent. Het is belangrijk om situaties in hun omgeving te begrijpen, zodat bepaalde zaken ook in het licht van de situatie begrepen kunnen worden. Met name bij kwalitatief onderzoek, waarbij er een interpretatie is van het verhaal van de respondent dient zowel de onderzoeker als de lezer bewust te zijn van de omgeving waarin een bepaalde uitspraak is gedaan.

Na dit hoofdstuk zal er een analyse plaatsvinden van de empirische bevindingen. De analyse begint met een algemene beeld van veiligheid in de wijk bij jongeren om vervolgens de vijf sociale mechanismen uit de theorie te bespreken.

De afronding van dit onderzoek wordt gedaan door het geven van een conclusie wat een samenvatting is van de bevindingen in de analyse en de koppeling daarvan naar de theorie. Uitsluitend vind u een literatuurlijst die volgens de APA-stijl is opgezet en inzicht geeft in de gebruikte (wetenschappelijke)bronnen voor dit onderzoek.

2 Theoretisch kader

“Veiligheid is een onverzadigbare behoefte en het najagen daarvan kan een obsessie worden.”
(Boutellier, 2009: 3)

2.1 Een veranderende aanpak

In de inleiding is aangegeven dat buurtsurveillanceprojecten kenmerkend zijn voor de huidige manier van denken. Een integrale veiligheidsaanpak heeft de afgelopen jaren een steeds prominentere rol ingenomen in het stedelijk- en veiligheidsbeleid. Deze eerste paragraaf zal dieper ingaan op de vraag van waaruit deze verandering in veiligheidsbeleid is ontstaan en hoe buurtsurveillanceprojecten hier verband mee houden.

Garland's responsabilisering

“Criminaliteit kan niet goed begrepen worden zonder de context waarbinnen zij plaatsvindt” (Boutellier, 2006: 27).

Met dit citaat opende Boutellier zijn artikel waarin hij de criminologie aan de vloeibare samenleving koppelde. Boutellier ontleende dit begrip aan de socioloog Zygmund Bauman. Deze beschreef in zijn boek ‘Liquid Times, Living in an Age of Uncertainty’ dat er in de laatste 50 jaar van de 20ste eeuw een verandering plaats heeft gevonden van vaste moderniteit naar liquide moderniteit (Bauman, 2007). Dit betekent dat er een samenleving ontstond waar niet alles meer vast staat. In één van de toespraken van Bauman wordt de metafoor van vloeibaarheid uitgelegd aan de hand van diens betekenis in de encyclopedieën. Wanneer je naar de betekenis van een vloeistof in de encyclopedie zult zoeken dan zal de uitkomst zijn dat het een substantie is die zijn vorm niet lang vast kan houden¹. De gangbare gedachte hierin is dat de samenleving continu verandert en dit dynamisch karakter is permanent voor de maatschappij waarin wij leven. Volgens Bauman is het daarom noodzakelijk om de gedragingen aan te passen aan dit dynamisch karakter (Bauman, 2004: 4).

Ook Ulrich Beck merkte op dat er een verandering plaats vond in het type maatschappij aan het eind van de moderne industriële samenleving. Hierop ontwikkelde hij de theorie van de risicosamenleving, de ‘risk society’. Het uitgangspunt binnen deze theorie is dat de samenleving een vorm heeft aangenomen waarin er steeds meer vraag is naar veiligheid en de inperking van de veiligheidsrisico's. De toename van het aantal risico's dat zich in deze nieuwe samenleving voordoen en over het algemeen hun grondslag hebben in de technologische vooruitgang en globalisering hebben hiertoe geleid. Risico's die eerder nog niet bekend waren zijn ontstaan. Te denken valt aan

¹ Deze vergelijking heeft hij gemaakt in zijn lezing ‘Vloeibare moderniteit’ en deze heeft hij uitgesproken tijdens de ANSE-conferentie 2004: Waardendilemma's als een uitdaging in theorie en praktijk van supervisie en coaching.

terrorisme en hacken. Deze mondiale risico's zijn kenmerkend voor de nieuwe aard van globale risico's (Beck, 1992). Naast deze globale risico's zijn er ook indirecte risico's ontstaan door de globalisering. Hierbij valt te denken aan de onlangs opgelaaide discussie over islamisering, die zonder de migratie van islamitische gastarbeiders hoogstwaarschijnlijk nooit had plaats gevonden.

Deze veranderde maatschappij heeft ertoe geleid dat halverwege de vorige eeuw zich een nieuwe vorm van probleemaanpak en probleembenadering ontwikkelde. De overheid reageerde op deze veranderingen door steeds meer taken en verantwoordelijkheden bij organisaties en burgers neer te leggen (Marissing et al., 2008). Deze ontwikkeling lijkt parallel te lopen met de ontwikkeling van de 'vloeibare samenleving' en lijkt een logisch gevolg van de toenemende criminaliteitsproblemen en de zorg in de samenleving over deze problemen (Bouttelier, 2005; Bunt et al., 2003). Tegelijkertijd met deze ontwikkeling ontstond ook een nieuwe verdeling van verantwoordelijkheden, waarbij burgers en externe partijen meer verantwoordelijkheid krijgen bij het tot stand brengen en in stand houden van de veiligheid in de wijk. De overheid is hiermee niet meer als enige verantwoordelijk voor het onderhouden van veiligheid, maar door het outsourcen van taken zijn er meerdere partijen die deze verantwoordelijkheid dragen. Deze verstrooiing van verantwoordelijkheden heeft zich overigens niet slechts op het veiligheidsterrein voltrokken, maar is juist terug te zien op verschillende beleidsterreinen.

Garland (1996) omschrijft het verdelen van taken en verantwoordelijkheden naar partijen buiten de overheid ook wel als '*responsabilisering van de samenleving*'. Hij specificeert dit op het vlak van veiligheid en stelt dat er bij de handhaving van veiligheid ook aan sociale instituties een belangrijke rol moet worden toegekend, omdat deze lokale instituties meer kennis hebben over wat er gaande is in een wijk. Dus ook van de veranderingen die er plaats vinden. Garland beschrijft responsabilisering als volgt:

"This involves the central government seeking to act upon crime not in a direct fashion through state agencies (police, courts, prisons, social work, etc.) but instead by acting indirectly, seeking to activate action on the part of non-state agencies and organizations. This is the essence of the new crime prevention approach developed by the UK government in the last 10 years. Its key phrases are terms such as 'partnership', 'inter-agency cooperation', 'the multi-agency approach', 'activating communities', creating 'active citizens', 'help for self-help'. Its primary concern is to devolve responsibility for crime prevention on to agencies, organizations and individuals which are quite outside the state and to persuade them to act appropriately." (Garland, 1996: 452).

Responsabilisering is na de introductie ervan door Garland niet meer weg te denken uit de veiligheidsliteratuur en de criminologie. Ook Van de Bunt et al. (2003) schrijven hierover. Zo impliceren zij dat, via responsabilisering, de samenleving als geheel taken krijgt en activiteiten ontplooit om criminaliteitsrisico's te weren. In de praktijk zien wij dit terug in de vorm van huismeesters, conducteurs, stadswachten, en particuliere beveiligers. Deze zijn inmiddels vertrouwde figuren geworden in de publieke en semi-publieke ruimtes (Bunt et al., 2003: 12). Maar ook buurtsurveillanceprojecten kunnen gezien worden als voorbeeld van responsabilisering. Deze projecten kunnen gezien worden als een samenkomst van verschillende partijen, zoals burgers, politie, gemeente en ondernemers, om bij te dragen aan de veiligheid van een wijk of stad.

Eén van de belangrijkste kernwaarde van responsabilisering is dat er sprake moet zijn van een bepaalde vorm van 'partnership' (Garland, 1996). Dit lijkt sterk afgeleid van het werk van Giddens, die in zijn werk sterk nadruk legt op het belang van 'agencies' – hieronder vallen zowel 'professionele actoren' als 'diensten' – als voertuigen van maatschappelijke verandering (van Swaaningen, 2004: 13). Deze partnership van Garland verwijst naar een publieke-private samenwerking. Volgens van Swaaningen (2004) moet deze samenwerking binnen de context van de Nederlandse samenleving vooral worden gezien als een toegenomen rol van lokale overheden en van diverse aan de overheid gelieerde controle organen en in tweede instantie op het beroep dat wordt gedaan op het buurt- en opbouwwerk, de jeugdzorg, scholen, kerken en moskeeën om een bijdrage te leveren aan de criminaliteitsbeheersing. De rol van het bedrijfsleven en van burgerinitiatieven is volgens van Swaaningen – in Nederland – relatief klein (van Swaaningen, 2004).

Dat de overheid kiest voor een responsabiliseringsstrategie betekent niet dat deze zichzelf geheel uit het veld van criminaliteitsbeheersing heeft gespeeld. Door de responsabiliseringsstrategie heeft de overheid slechts de mogelijkheid gecreëerd om op bepaalde vlakken zich terug te trekken en een sturende en coördinerende rol aan te nemen. Hierdoor ontstaat er een nieuwe vorm van 'governance' die ook wel 'governing-at-a-distance' wordt genoemd (Terpstra et al., 2004). Dit houdt in dat een overheid zich niet meer rechtstreeks bezig houdt met het uitvoeren van beleid, maar instituties aanstuurt die dit voor haar doen. Volgens van Swaaningen (2004) heeft de overheid bij deze strategie de taak om de kaders van het beleid in hoofdlijnen te ontwikkelen. De concretisering en specificering ervan gebeurt vervolgens door andere partijen. De overheid blijft uiteindelijk nog wel verantwoordelijk voor de eindcontrole en het resultaat.

Deze veranderingen in maatschappij type en overheidsingrijpen hebben een basis gelegd voor het ontstaan van buurtsurveillance projecten. In de volgende paragraaf zal dieper worden ingegaan op het ontstaan en de ontwikkeling van buurtsurveillance.

2.2 Buurtsurveillance

Een vruchtbaar klimaat

Buurtsurveillanceprojecten herleefden eind jaren tachtig in Nederland (Van Noije en Wittebrood, 2008). In de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk zijn deze al langer bekend. De buurtsurveillanceprojecten hebben zich sinds hun ontstaan verschillend geëvolueerd. Van Buurtvaders tot buurtpreventieteams. De overeenkomst tussen de verschillende surveillanceprojecten is dat er gemeenschappen worden gemobiliseerd die vervolgens door surveillance een steentje proberen bij te dragen aan de veiligheid in de wijk. Elk buurtsurveillanceproject werkt op een eigen wijze toe richting zijn doel. De een doet dit door elke avond te surveilleren en te signaleren. De informatie die tijdens deze surveillance wordt vergaard, wordt vervolgens weer doorgespeeld aan de politie. Andere surveillanteprojecten fungeren in mindere mate als doorgeefluik van de politie. Zij richten zich juist meer om het sociale aspect van de surveillance, zoals het socialiseren met bewoners en het disciplineren van jongeren. De Buurtvaders zijn hier een goed voorbeeld van. Soms verschillen de surveillanceprojecten ook wat betreft de doelstelling. Zo kan het gaan om inbraak preventie, terugdringen van (drugs)overlast, het voorkomen van vandalisme en het terugdringen van hinderlijk of overlastgevend (RMO, 2008).

Bij het opzetten van buurtsurveillanceprojecten speelt het mobiliseren van bewoners een belangrijke rol. Dit mobiliseren gebeurt volgens Uitermark en van Beek (2010) op twee manieren. De eerste manier is gericht op individuen. Hierbij wordt onder andere geprobeerd de jongeren in een wijk te omringen met *“een netwerk gespannen van jongerenwerkers, staatcoaches, leerplichtambtenaren, leraren, opbouwwerkers, buurtagenten en buurtvaders”*, om zo tot een goede begeleiding en maatschappelijk activering van de jongeren te komen (Uitermark en van Beek, 2010). Het ontbreken van harde resultaten lijkt deze aanpak in het geding te brengen. De tweede vorm van participatie die Uitermark en van Beek (2010) beschrijven en ook raakvlakken lijkt te hebben met het buurtvader project, is het creëren en mobiliseren van gemeenschappen. Dit laatste heeft tot doel een samenwerking op te zetten wat uiteindelijk zal leiden tot een veiligere wijk. Zonder de mobilisering is het niet mogelijk om een effectieve buurtsurveillance te hebben (Uitermark & van Beek, 2010)

Het mobiliseren van vrijwilligers alleen is volgens Blokland (2009) niet genoeg om concreet iets te kunnen betekenen voor de veiligheid in de wijk. Volgens haar moeten de gemobiliseerde vrijwilligers ook daadwerkelijk bereid zijn om in te grijpen wanneer zij zien dat er iets verkeerd gebeurt. De mate waarin buurtbewoners ertoe bereid zijn om samen met de andere wijkbewoners of surveillanten in te grijpen in de wijk wordt *“collective efficacy”* genoemd (Sampson et al. 1997; Blokland, 2009). Wanneer buurtbewoners niet bereid zijn in te grijpen in bepaalde situaties

heeft het mobiliseren van deze mensen niet de beoogde toegevoegde waarde aan de veiligheid. Daarnaast blijkt dat de veiligheid niet slechts te maken heeft met de buurtcontacten, maar ook met de informele sociale controle. Nog specifiek, het gaat om welke vorm die sociale controle aanneemt. De politie is hierbij niet per se de aangewezen institutie. Uit het onderzoek van Blokland (2009) blijkt uit de vergelijking van een aantal wijken dat de twee wijken waar de politieaanwezigheid geïntensiveerd is de buurtbewoners vinden dat de politie de boel niet in de hand heeft (Blokland, 2009: 184). Dit wordt ook in het werk van Farrington et al. 2006 bevestigd. Blokland stelt verder dat naast de twee reguliere sociale controles – functioneel toezicht en formeel toezicht- er dus een informele sociale controle moet zijn die de buurt in de gaten houdt. Zo kan elke bewoner bijvoorbeeld de woning van zijn buurman in de gaten houden op het moment dat deze weg is (Wittebrood et al., 2004).

In het werk van Blokland (2009) wordt verder gesteld dat de subjectieve veiligheid in de wijk vergoot kan worden door herkenning. Dit houdt in dat door het organiseren van buurtfeesten of andere evenementen in de wijk de bewoners elkaar kunnen leren kennen. Op het moment dat een bewoner andere buurtbewoners vaker ziet, dan worden dit voor hem 'bekende vreemden'. Dit zijn mensen die je vaker ziet, maar die je niet persoonlijk kent. Je weet vaak wel wat je van deze mensen kunt verwachten. Het kan namelijk zo zijn dat een bepaalde buurtbewoners continu rottigheid uithalen, waardoor je de volgende keer dat je ze tegen komt weet dat je rottigheid van hun kunt verwachten. Overigens kan deze verwachting ook een positieve lading hebben. Blokland (2009) stelt dat deze vorm van herkenning (publieke familiariteit) ervoor zorgt dat mensen zich veiliger in hun wijken gaan voelen. Dit hoeft niet te betekenen dat het ook daadwerkelijker veiliger is.

Een soort gelijk effect zou mogelijk ook in de sfeer van de buurtsurveillant en de jongeren kunnen voorkomen. Jongeren kunnen buurtsurveillanten leren kennen en weten wat zij van hen kunnen verwachten. Dit zou zo wel tot positieve als tot negatieve relaties kunnen leiden. Hoewel Blokland (2009) haar theorie richt op de onderlinge relatie tussen buurtbewoners, is het mogelijk dat ook tussen een surveillant en de jongere een soortgelijke relatie kan ontstaan. In het hoofdstuk van de analyse zullen bepaalde jongeren namelijk aangeven dat zij niks goed verwachten van bepaalde surveillanten, in de zin van dat deze surveillanten verklikkers of verraders zijn. Zij geven ook aan dat dit gevolgen geeft voor de toekomstige relatie tussen respondent en surveillant. Hiermee wil niet gezegd worden dat deze theorie ook daadwerkelijk van toepassing is op de relatie jongere surveillant, maar wil ik slechts de optie open houden dat de theorie van Blokland (2009) over publieke familiariteit ook van toepassing kan zijn op andere relaties dan die tussen buurtbewoners.

Buurtsurveillance in het buitenland

'The oldest and best-known community policing program, Neighborhood Watch, is ineffective at preventing crime.'

(Sherman en Eck, 2002: 634)

Buurtsurveillance staat in het buitenland veelal bekend als Neighborhood watch (NW). De projecten zijn geheel in lijn met de responsabiliseringsstrategie van Garland en zijn ontstaan uit een beweging die meer betrokkenheid van bewoners bij de veiligheid van hun wijk tracht te bereiken. De verschillende projecten hebben naast NW ook andere benamingen zoals: *block watch, apartment watch, home watch, citizen alert* en *community watch*. Sinds de jaren '80 is het aantal NW programma's in de VS en het VK aanzienlijk gestegen. Het 'National crime prevention survey' schat dat 41% van de Amerikaanse bevolking in 2000 woonde in een omgeving waarin er sprake was van buurtsurveillance. Hiermee waren buurtsurveillanceprojecten de grootste veiligheidsinterventie in de VS. De National Crime Prevention Council schijft: *"This makes Neighborhood Watch the largest single organized crime prevention activity in the nation"* (National Crime Prevention Council, 2001: p. 39). In Groot-Brittannië is deze stijging iets minder sterk. Het *British Crime Survey* schat dat meer dan de kwart van alle huishoudens (27% wat 6 miljoen huishoudens inhoudt) in het jaar 2000 lid waren van een buurtsurveillanceproject (Farrington, 2006).

Buurtsurveillance is dus geen onbekend fenomeen in het buitenland. Er zijn daarom ook in de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk honderden voorbeelden van buurtsurveillanceprojecten en andere vormen van buurtpreventie, waarbij bewoners een rol krijgen toegekend in de preventie van delinquent en overlast gevend gedrag, te noemen. In één van de eerste reviews over buurtsurveillance, uitgevoerd door Titus (1984), worden veertig van deze surveillanceprojecten onder de loep genomen. De verschillende evaluatiestudies van deze projecten worden vervolgens samengevat en vergeleken. De conclusie uit de evaluatiestudies is dat vrijwel alle buurten laten zien dat er een daling is van criminaliteit na de inzet van buurtsurveillanten. Toch kan dit volgens Titus niet direct toegeschreven worden aan de interventie, omdat het de evaluatiestudies ontbreekt aan interne validiteit en de controle voor alternatieve verklaringen (Titus, 1984). Overigens werden ook de evaluaties gedaan door de verschillende politiedepartementen die zelf ook verantwoordelijk waren voor de uitvoering ervan. Daarom kunnen er vraagtekens geplaatst worden bij de mate van objectiviteit.

Ook in het Verenigd Koninkrijk zijn er evaluatiestudies van buurtsurveillanceprojecten onder de loep genomen. In het werk van Husain (1990) worden negentig evaluaties geanalyseerd. De conclusie hieruit is dat er te weinig bewijs is om te stellen dat buurtsurveillance daadwerkelijk criminaliteit kan voorkomen. Dit komt doordat ook hier de evaluaties niet van voldoende kwaliteit

zijn en ook de interne validiteit liet hier en daar gebreken zien. Deze tekortkomingen in evaluaties van buurtsurveillance projecten zijn dus niet schaars. Ook binnen de Nederlandse studies over buurtsurveillance worden deze tekortkomingen opgemerkt en benoemd.

Buurtsurveillance in Nederland

Het meest bekende voorbeeld van buurtsurveillanceprojecten in Nederland is het buurtvaderproject. De eerste groep Buurtvaders is ontstaan in Amsterdam in 1998. Ze bestonden uit een groep van dertig man die elke avond de straten op ging om te surveilleren. Hun doelstelling luidde:

“De buurtvaders willen de positieve kanten van sociale controle in de wijk aanwakkeren en uitoefenen. Ze willen de veiligheid in de buurt vergroten, door de jeugd aan te spreken op verkeerd gedrag en hen te corrigeren” (RMO, 2004: 199).

Naast de buurtvaders zijn er gedurende de laatste twee decennia nog meer vormen van buurtsurveillance ontstaan. De Nederlandse vorm van buurtsurveillance kent zijn oorsprong in het Amerikaanse ‘Neighbourhood Watch’. Dit zijn projecten waarbij buurtbewoners zich verenigen en collectief de criminaliteit in de wijk probeerden te reduceren door te surveilleren in de wijk (Bennett, 1990). Dit is vergelijkbaar met wat we in Nederland kennen als straatcoaches, rolmodellen en het buurt preventie team (BPT). Deze verschillende vormen van buurtsurveillance hebben elk hun eigen doelstelling en aanpak. Ook verschillen zij in de mate van beschikbare middelen. Wel zijn ze allen toegespitst op het leefbaarder en veiliger maken van de wijk en ook worden ze gezien als de ‘ogen en oren’ van de buurt. Dit laatste voorbeeld is problematisch, omdat de genoemde partijen nogal verschillen in de mate waarin zij informatie doorspelen aan onder andere de politie. Overigens is er een discrepantie tussen de daadwerkelijke acties van de buurtsurveillanceprojecten en de veronderstelling waarin de overheid verkeert over die acties. Dit komt naar voren in een aantal effecttheorieën waartoe buurtsurveillanceprojecten zouden moeten leiden, maar die niet altijd opgaan. De gewenste effecten van de overheid hoeven dus niet altijd overeen te komen met de werkelijke effecten (Husain, 1990).

Kenmerkend is het gedeelte van ‘aanspreken en corrigeren’. Dit duidt op een bepaalde mate van bereidheid om gezamenlijk in te grijpen (*Collective efficacy*) in de bestaande situatie wat weer effect heeft op de sociale cohesie en de leefbaarheid binnen de wijk (Sampson et al., 1997; Browning en Cagney, 2002). Ook het RMO (2004) bevestigt dat er sprake is van deze bereidheid. Zij stellen dat de Buurtvaders het project hebben opgezet uit onvrede over de negatieve publiciteit. Dit is niet de enige oorzaak voor het ontstaan van buurtvader projecten. Naast het werk van De Jong et al. (2000)

stellen ook Felson (1998), Pels (1991), en Gruijter en Pels (2005) dat er met de opkomst van buurtvaders geprobeerd wordt om een pedagogische leegte te vullen. Deze leegte is volgens Brans et al. (2010) ontstaan door het wegvallen van de traditionele familiestructuur. In Marokko fungeerde een buurt als een begrenst gebied waarin iedereen elkaar zag als één grote familie. Hierbinnen was er sprake van een sterke sociale controle. Na de migratie is deze controle weggefallen bij zowel Turkse als Marokkaanse gezinnen. Buurtvaders proberen deze leegte op te vullen en kunnen daarom worden gezien als de moderne uiting van informele sociale controle (Brans et al. 2010: 119).

Overigens is het buurtvaderproject niet de enige vorm van buurtsurveillance. Zo kennen we het buurtpreventieteam en het project rolmodellen. Het project 'Rolmodellen', dat onlangs nog is uitgevoerd in een aantal Haagse wijken won in 2008 de Hein Roethofprijs (Rijksoverheid, 2010). Dit project is een schoolvoorbeeld van governance, omdat de politie initiatief door burgers, moskeeën, bedrijven en andere instellingen te benaderen en hen te verenigen. De gemeente Den Haag beschrijft dit project als volgt:

“Rolmodellen is een door de Politie Haaglanden geïnitieerde preventieaanpak om de problematiek met jongeren in probleemwijken aan te pakken. Het gaat uit van het principe dat belangrijke en gerespecteerde personen in een wijk jongeren aanspreken en een oogje in zeil houden. Denk bijvoorbeeld aan sporters, de imam of ouders. Deze vrijwilligers komen samen in een informeel netwerk en worden bijvoorbeeld ingezet met Oud & Nieuw. Ze organiseren daarnaast activiteiten om de jongeren van straat te halen.” (Gemeente Den Haag, 2012).

Het interessante aan dit project is dat het een massale opkomst van vrijwilligers kende tijdens de afgelopen jaarwisseling. Meer dan duizend vrijwilligers gaven hun oudejaarsavond op om samen met andere wijkbewoners, politie en ondernemers een bijdrage te leveren aan de veiligheid van de wijk. De massale opkomst wijst dus op een bekendheid bij en bereidheid van bewoners om aan dit soort projecten mee te doen (Gemeente Den Haag, 2012).

Ook het buurt interventie team (BIT) hanteert een soortgelijke werk methode. Het buurt interventie team bestaat uit een enthousiaste groep vrijwilligers die zichzelf als de ogen en oren van de wijk zien. Zij werken samen met de wijkagent, woningcorporaties en de gemeente. Het doel is om een veiligere, schonere en leefbaardere wijk te maken en die zo te houden. De groep vrijwilligers surveilleert wekelijks door schilderswijk midden en rapporteert overlast, criminaliteit of vervuiling aan de diverse instanties (BIT, 2012).

Volgens de Gemeente Den Haag zien bewoners de werkwijze van het BIT slagen. Na Bouwlust-Vrederust, is het BIT ook opgericht in de Schilderswijk (hier staat het bekend als het Buurt Preventie Team (BPT), Morgenstond en nog een aantal andere wijken (Gemeente Den Haag, 2012).

Over het verdere succes van het project en hoe dit succes wel of niet tot stand is gekomen wordt verder geen uitsluitend gegeven. Zoals er uit het werk van Husain (1990) en dat van Titus (1984) valt te concluderen kan er weinig verteld worden over de effecten van buurtsurveillance, omdat het bij deze evaluaties vaak aan interne validiteit te kort schiet.

Ook in Nederland zijn er verschillende onderzoeken gedaan naar buurtsurveillanceprojecten. In de volgende paragraaf zal hier wat dieper in worden gegaan.

2.3 Evaluaties van buurtsurveillanceprojecten

Aanleiding en sociale context

Net zoals in de studies over buurtsurveillance in het buitenland, zijn de conclusies over het effect van dit soort projecten niet altijd in overeenstemming met elkaar. Toch blijven dit soort projecten, die vaak aangepast zijn aan de lokale context (zoals de etnische achtergrond van bewoners en de aard van de problemen), zich voor doen. Het is daarom interessant om te weten wat de mogelijkheden of onmogelijkheden van dit soort projecten zijn. Het RMO geeft op deze vraag drie lessen als antwoord. De *eerste* les betreft de beperkte maakbaarheid van sociaal kapitaal. In deze les stelt het RMO dat in wijken waar weinig sociale cohesie is, het moeilijk is om iets op te bouwen. Toch is het niet onmogelijk. In tegenstelling tot eerdere surveillance projecten, waarbij professionals betrokken waren, lag het enthousiasme gehalte veel hoger bij bijvoorbeeld de buurtvaders. De *tweede* les is dat er niet genormeerd moet worden, maar dat mensen meer vaardigheden aangeleerd moeten krijgen, om elkaar aan te spreken. *“De veiligheidsstrategie van zelfredzaamheid gaat niet zozeer over normen, maar over de vaardigheden die burgers moeten hebben om elkaar aan te spreken”* (RMO, 2004: 202). In deze les worden De Jong et al. (2000) aangehaald die stellen dat buurtvaders een andere taak vervullen dan buurtbemiddelaars. Buurtvaders treden op als extra toezichthouders en doen daarbij beroep op hun ouderlijke positie die hen een bepaalde mate van gezag geeft. Van Gemert (2002) stelt dat de buurtvaders dit ouderlijk gezag niet hebben. Volgens hem luistert een jongen op het moment dat hij niet eens naar zijn eigen vader luistert ook niet naar een buurtvader. Het RMO (RMO) stelt echter dat er voorbeelden zijn over buurtvaderprojecten die wel werken. Zo komt uit één van hun interviews de informatie naar voren, dat overlast gevende jongeren niet klieren waar de buurtvaders lopen. Opmerkelijk is dat deze persoon ook stelt dat de jongeren vervolgens ergens anders rottigheid uithalen. Daar waar er geen buurtvaders zijn. Hierdoor lijkt het probleem zich slechts te verschuiven.

De derde les die het RMO geeft heeft betrekking op de schaduwkanten van burgerparticipatie heeft te maken met de machtsposities die zich af kunnen spelen in een wijk. Naast

de machtsstrijd over de publieke ruimte (Schinkel, 2009: p 192; Schinkel en van den Berg, 2011), is er nog een strijd die betrekking heeft op het *wij/zij* gevoel. Er wordt hiermee gesteld dat het surveilleren in de wijk kan leiden tot een tweedeling in de wijk. Er ontstaat een groep mensen die actief surveilleert en een groep die dat niet doet.

Een tweedeling lijkt het tegenovergestelde van wat de surveillanten willen bereiken. Van Gemert (2002) geeft aan dat het gevaar dat deze tweedeling ontstaat, ligt in de wil van de buurtvaders om de oude gezagsverhoudingen willen herstellen, waarbij de ouderen de dienst uitmaken. Volgens hem moet juist de tweede generatie allochtonen de dienst uitmaken in die gemeenschap.

In het onderzoek van Gruijter en Pels (2005) worden zes buurtvaderprojecten onder de loep genomen. Tussen deze projecten zijn er zowel verschillen als overeenkomsten. Zo delen alle projecten twee doelstellingen. Ten eerste willen de buurtvaders de overlast van Marokkaanse jeugd terugdringen door de jongeren op een respectvolle manier aan te spreken. Het tweede gemeenschappelijke doel is het veranderen van het negatieve beeld van Marokkanen in de buurt. Met de lessen van het RMO in gedachten, valt nog te bezien of deze buurtvaders wel de juiste vaardigheden hebben om de jongeren adequaat en effectief aan te spreken en/of ze te weerhouden van het plegen van overlast op wat voor manier dan ook. Dat betekent dat we moeten kijken naar wat de uitkomsten zijn van deze buurtprojecten. Aangezien Gruijter en Pels(2005) dit al eerder hebben gedaan is het hier slechts een kwestie van het bespreken van hun bevindingen.

Vrijwel alle buurtsurveillanceprojecten die door Gruijter en Pels (2005) zijn onderzocht hebben positieve uitkomsten. De conclusie is dat er een afname is van overlast door Marokkaanse jongeren. De onderzochte buurtsurveillanceprojecten in Amsterdam en Den Bosch verwijzen zelfs naar politiecijfers. Deze laten een daling zien van het aantal incidenten. Ook het surveillance project in Rotterdam verwijst naar cijfers (van de NS). Er wordt bij deze laatste gesteld dat het buurtvaderproject bij het Centraal Station in Rotterdam een succes is. In het BSP in Huizen is er een daling te constateren in de uren dat buurtvaders patrouilleren. Dit zijn slechts enkele bevindingen uit het onderzoek van Gruijter en Pels (2005) waarin de evaluaties van deze projecten naar mijn mening in te kort schieten is dat deze niet worden beargumenteerd of bekritiseerd. Er wordt geen duidelijke uitspraak gedaan of de daling in de criminaliteitscijfers waarnaar de buurtvaderprojecten wijzen wel zijn gekomen door het surveillanceproject zijn. Zonder kwalitatief onderzoek die de ervaringen van de jongeren in dat gebied uiteenzetten blijft de vraag bestaan of buurtsurveillance wel het gewenste effect heeft op deze jongeren of dat de buurtsurveillance bij deze jongeren amper een rol speelt. Dalende criminaliteitscijfers op zich zijn dus geen sterk bewijs voor het succes van surveillanceprojecten. Het probleem van overlast kan zich namelijk verschuiven van de ene plaats

naar de ander. Indien er geen kennis over de achterliggende gedachten en belevingen van jongeren, hun beweegredenen en motivatie om wel of niet voor overlast te zorgen is of ander normoverschrijdend gedrag aan te passen, blijft het problematisch om te stellen dat een bepaalde aanpak wel of niet werkt.

Naast Gruijter en Pels (2005) hebben ook Van Noije en Wittebrood (2008) onderzoek gedaan aan de hand van een aantal evaluaties over de effecten van Nederlandse vormen van buurtsurveillance. Hierin verwerkten zij achttien Nederlandse studies. De surveillance projecten gingen over functioneel toezicht in wooncomplexen, stadscentra, winkelgebieden en het openbaar vervoer. Van Noije en Wittebrood (2008) laten in hun onderzoek geen conclusies toe over de effectiviteit van de onderzochte maatregel voor de objectieve -en subjectieve veiligheid. Dit heeft te maken met de geringe mate van interne validiteit bij de achttien onderzoeken. Wat betreft de bevindingen over de mechanismen die spelen bij de betrokken actoren, zoals overlastgevende jongeren of junks, is binnen deze onderzoeken niks bekend.

Dit onderzoek zal een aanvulling zijn op de bestaande kennis over buurtvaderprojecten. Voor we verder gaan met de methodologie van dit onderzoek, zal ik de mogelijke succes –en faalfactoren van de verschillende vormen van buurtsurveillanceprojecten bespreken.

2.4 Sociale mechanismen.

De buurtvaders zijn een succes zeggen de sleutelfiguren, omdat ze de jongens én hun ouders kennen.
(RMO, 2004: 200)

Deze paragraaf richt zich op de sociale mechanismen die er bij jongeren toe kunnen leiden dat zij hun gedrag aanpassen of voortzetten besproken. Het gaat hier dus om de achterliggende mechanismen die een surveillant kan aanwakkeren of die bij de interactie tussen surveillant en jongere een rol speelt en een belangrijke rol speelt in de beslissing van de jongeren zijn normoverschrijdend gedrag aan te passen of voort te zetten. De verschillende mogelijke mechanismen kunnen we indelen in een vijftal categorieën. In elke deelparagraaf zal hiervan één worden besproken.

Surveillanten uit de eigen gemeenschap

Volgens Scholte (2007) ligt de kracht van buurtsurveillanceprojecten (waaronder ook de buurtvader projecten vallen) in de 'relationele controle' (Scholte, 2007, Lub, nog te verschijnen). De kern hiervan is dat burgers hun netwerken en relaties gebruiken om informele sociale controle uit te oefenen. Zo kunnen bijvoorbeeld overlastgevende jongeren aangesproken worden door iemand uit de eigen wijk.

Daar waar de politie of staat geen sociale relatie heeft met deze jongeren, kan een buurtbewoner dat wel hebben. De gedachte achter zo'n aanpak ligt in de veronderstelling dat iemand uit de interpersoonlijke relatie van zo'n overlastgevende jongen of meisje, meer in staat is invloed uit te oefenen op het gedrag van deze jongen of meisje dan een politieagent. Er wordt hierbij bijvoorbeeld ingespeeld op de gevoelens van schaamte en schuld bij de overlastgevers. Uit het werk van Vago (2000) blijkt dat het langdurig uitoefenen van relationele controle op den duur kan leiden tot socialisatie (Vago, 2000). Volgens Scholte (2007) is deze vorm van sociale controle de afgelopen decennia gedaald. Met name bij de Marokkaanse gemeenschap blijkt dat het verlies aan sociale controle steeds groter is geworden. De reden hiervoor is al eerder genoemd en wordt gezocht in het feit dat door de migratie de traditionele collectieve opvoeding en controle van kinderen grotendeels zijn weg gevallen (Gruijter et al., 2005). Dit valt overigens nog te betwijfelen, omdat bij de Turkse migranten hetzelfde proces is ondergaan, maar bij deze groep de problemen met de jongeren minder groot zijn (Dagevos et al. 2003). Toch kan het een mogelijk succesfactor zijn voor de verschillende BSP. De vraag hierbij is: *In welke mate speelt een gedeelde culturele waarde een rol bij het positief of negatief ontvangen van de buurtsurveillance projecten door jongeren?* Uit de theorie (Welsh et al., 2002; Allen et al., 2007) blijkt dat wanneer rolmodellen tijd doorbrengen met gedragsproblematiese jongeren, deze laatste meer wenselijk gedrag gaan vertonen. Dit wordt weer tegengesproken door anderen, maar deze beide standpunten zijn niet kwalitatief onderbouwd. Daarnaast wordt gesteld dat jongeren gezag van buurtvaders accepteren en zelfs hun toezichhoudende taken respecteren (De Jong en De Haan, 2000). In de analyse zal gekeken hoe dit ligt in de Schilderswijk en hoe dit tot stand komt.

In de titel van deze paragraaf wordt ook het concept religie aangehaald. Dit heb ik gedaan, omdat zowel in het surveillanceproject in Slotervaart, als in het Rolmodellen project in Den Haag dit een centrale rol heeft gespeeld. Er is tijdens deze twee projecten beroep gedaan op een hogere dimensie van religieuze normen om het overlast en de criminaliteit onder jongeren te verminderen (Uitermark, 2010; Rasenberg, 2011) en het project daarmee beter te doen slagen. Dit blijkt onder andere uit proefschrift van Uitermark (2010), die in zijn hoofdstuk *civilizing Islam*, stelt dat religie als een middel wordt gebruikt om op buurtniveau overlast tegen te gaan (Uitermark, 2010). Hoe de dimensie religie en het positief effect van het project met elkaar samenhangen blijven overigens onduidelijk. Voor projecten met surveillanten zonder gedeelde culturele of religieuze achtergrond als dat van de jongeren (zoals in sommige gevallen bij het BIT), zou het moeten betekenen dat zij minder invloed of in elk geval een andere impact hebben op de jongeren in de wijk. Dit is in de theorie nog niet eerder besproken en daarmee nog een 'theoretisch vacuüm'.

Gelegenheid beperken

“Onderzoek die stelt dat buurtvaders het moeilijker maken voor de jongens om een in de openbare ruimte vrije zone te vinden waarin ongewenst gedrag onopgemerkt blijft en aantrekkelijk wordt.”

(Brans et al., 2010)

Surveillanten kunnen de gelegenheid tot overlast en/of criminaliteit beperken, door bewoners in te lichten over veiligheidsmaatregelen, maar ook door bijvoorbeeld de jongeren de informeren over de risico's van overlastgevend of crimineel gedrag.

Een ander succes factor, die wordt toegeschreven aan buurtsurveillanceprojecten, is het beperken van gelegenheid. Hiermee wordt de gelegenheid om een daad van overlast of een criminele daad te plegen bedoeld. In het werk van Cirel et al. (1977) wordt gesteld dat in de Amerikaanse versie van buurtsurveillanceprojecten, de 'Neighbourhood Watch', in een aantal voorbeelden, dalende criminaliteitscijfers waren te zien (Cirel et al. 1977). Bij het beperken van gelegenheid kan gedacht worden aan het informeren van bewoners over veiligheidsmaatregelen, zoals een avondlamp aanlaten bij het niet thuis zijn, tot het snoeien van de heg. Farrington et al. (2006) geeft de volgende voorbeelden: *“These include removing newspapers and milk from outside neighbors homes when they are away, mowing the lawn, and filling up trash cans. The way in which signs of occupancy might reduce crime might be through the effect that this has on the perceptions of potential offenders in terms of their likelihood of getting caught.”* (Farrington et al., 2006: 438). Dit zijn niet de enige vormen van gelegenheid beperken. Ook het plaatsen van camera's kunnen in een wijk gezien worden als 'gelegenheid beperken'. Voor dit onderzoek is het belangrijk om ook hierin inzicht te verkrijgen, omdat dit mogelijk tot spanningen kan leiden tussen jongeren en de surveillanten. Verder blijkt uit de evaluatie studies over de verschillende gelegenheidsbeperkende maatregelen in de VS en hun relatie met het criminaliteitscijfer in de wijk, dat er geen effect is. Er blijkt zelfs dat het onveiligheidsgevoel bij bewoners toe is genomen (Sherman et al., 2002; Wittebrood et al. 2004).

'Gelegenheidsbeperkende' ingrepen blijken dus niet altijd het beoogde effect te hebben, als het gaat om veiligheid of veiligheidsgevoelens. Als we kijken naar de effecten die het heeft op de 'overlastgevende' jongeren zelf, dan is daar weinig of niets over bekend. Er is daarom ook niet bekend hoe deze jongeren de gelegenheidsbeperkende factoren van de buurtsurveillanceprojecten beleven. Daarom zal ook dit aspect van BSP dieper onderzocht worden.

Afschrikken

Hence, watching and reporting might deter offenders if they are aware of the likelihood of local residents reporting suspicious behavior and if they perceive this as increasing their risks of being caught.

(Farrington et al. 2006: 438)

Volgens de theorie van Rosenbaum (1987) kan zichtbare surveillance dienen als afschrikmiddel. Het afschrikken werkt volgens Farrington et al. (2006) doordat personen die een delict willen plegen of voor overlast willen zorgen, overwegen hoe groot het risico is dat zij worden gepakt. Wanneer er meer buurtvaders in de buurt rondlopen of andere surveillanten, is de kans groter dat zij gepakt worden. De aanwezigheid van surveillance kan deze jongeren dus afschrikken. Toch hoeft dit niet perse het geval te zijn. Ook hier kan er sprake zijn van neven effecten, zoals het verschuiven van de overlast en criminaliteit van de wijk met het BSP naar een wijk zonder BSP. Wat 'afschrikken' in praktijk onderscheidt van 'gelegenheid beperken' zit in de beweegredenen van de jongeren om niet voor overlast of criminaliteit te zorgen. Het gaat bij afschrikken meer om het *niet durven*, terwijl het bij gelegenheid beperken meer gaat over het *niet de kans krijgen*.

Informatieoverdracht

"The most frequently suggested mechanism by which neighborhood watch is supposed to reduce crime is by residents looking out for suspicious activities and reporting these to the police." (Farrington et al. 2006: 438)

Door de surveillanten vindt er een snellere informatieoverdracht plaats waardoor politie sneller ter plaatsen is en eerder kan ingrijpen indien dat noodzakelijk is. Dit kan ertoe leiden dat de surveillanten als verraders worden gezien of juist als helden, omdat zij snel en adequaat optreden tegen verdachte activiteiten. Uit het werk van Bennett (1990) blijkt dat er met de komst van buurtsurveillanceprojecten een toename van informatiestromen naar de politie zijn ontstaan. Hierdoor kan de politie sneller en daadkrachtiger optreden en dit leidt tot een hoger aantal arrestaties. Dit resulteert vervolgens weer in minder criminaliteit (Bennett, 1990; Farrington et al., 2006).

Deze functie van buurtsurveillance is ook bekend in Nederland. Zo staat in het BIT boekje van de Gemeente Den Haag: *"Een buurtpreventieteam is dan heel belangrijk, omdat het werkt als ogen en oren voor de politie en de gemeente. Pas als er signalen binnenkomen, kan er worden ingegrepen."* (Gemeente Den Haag, 2009: 16). Dus ook in de Nederlandse casussen blijken buurtsurveillanceprojecten als doorgeefluik te fungeren. Het is daarom ook niet uitgesloten dat de succes die worden gerapporteerd te maken kunnen hebben met het efficiënter optreden van politie

door de aanwezigheid van surveillanten. In dit onderzoek is het van belang te kijken wat de perceptie van jongeren is met betrekking tot het informatie doorspelen door surveillanten.

Directe interventie

Hierbij gaat het om de mate waarin surveillanten daadwerkelijk actie ondernemen. Het is mogelijk dat het succes van een BSP te verklaren valt vanuit de mate waarin buurtsurveillanten daadwerkelijk actieondernemen (Greenberg et al., 1985). Ook in het werk van Blokland (2009) wordt aandacht besteed aan de mate waarin buurtbewoners bereid zijn optreden tegen overlast of verloedering. Dit is al eerder besproken. Waar Blokland (2009) noch Greenberg et al. (1985) over spreken is het effect dat dit optreden heeft op de (overlastgevende) jongeren in de wijk. Met deze vijfde en laatste mogelijk succesfactor van buurtsurveillance, zijn we aangekomen bij de verwachtingen die dit onderzoek heeft.

2.5 Verwachtingen

Uitgaande van de vorige vijf succes- en faalfactoren, kunnen een aantal verwachtingen worden gedaan.

- 1 Door de aanwezigheid van buurtsurveillanten durft een jongere niet voor overlast te zorgen in de wijk. Dit komt doordat er sprake is van herkenning en schaamte tussen de jongere en de buurtsurveillant.
- 2 Jongeren voelen dat zij niet de gelegenheid in de wijk krijgen om voor overlast te zorgen. Het hoeft hier niet te gaan om surveillanten uit de eigen gemeenschap, maar het heeft slechts te maken met de het wegvallen van de mogelijkheid om norm overschrijdend gedrag te vertonen. Er is hier in vergelijking met de eerste factor geen sprake van schaamte voor bekenden.
- 3 De jongeren in de wijk hebben het idee dat door de surveillance, zij sneller gepakt worden en durven zich daarom niet meer te misdragen. Dit heeft betrekking op het aspect afschrikken. Uit de theorie wordt de veronderstelling gedaan dat door afschrikking - door middel van het eerder oppakken van jongeren- jongeren minder snel geneigd zijn voor overlast te zorgen, omdat ze merken dat de pakkans vergroot is.
- 4 De jongeren vinden de surveillanten verraders, omdat zij informatie doorspelen aan de politie. Deze verwachting heeft betrekking op de vierde succesfactor, namelijk 'informatie overdracht'. Met name het BPT heeft dit als kerntaak. De vraag is dan ook of de jongeren het

BPT meer zien als verraders dan andere surveillanten die minder tot hun taak hebben het doorspelen van informatie.

- 5 Het actief optreden van buurtsurveillanten kweekt bij de jongeren het besef dat zij niet meer voor overlast kunnen zorgen. Deze verwachting heeft betrekking op de laatste succesfactor. Doordat surveillanten actief optreden tegen overlast en criminaliteit, zijn de jongeren in de wijk ervan bewust dat zij op hun daden worden aangesproken door ze. Dit leidt er volgens hen toe dat zij dan ook niet meer voor die vorm van overlast zorgen. Hierbij is het belangrijk wat voor effect dit optreden van de buurtsurveillanten nog meer op ze heeft.

De hierboven genoemde vijf verwachtingen zijn afgeleid uit de eerder besproken theorieën en onderzoeken. Er wordt binnen deze onderzoeken gesteld dat het succes of het falen van een BSP mogelijk met één of meerdere van deze factoren te maken heeft. Aan de hand van diepte interviews zal meer inzicht worden verkregen in de achterliggende mechanismen die bij jongeren spelen wanneer er een vorm van buurtsurveillance plaats vind. Het is daarnaast belangrijk gefocust te blijven op andere effecten die de mogelijke interventies van buurtsurveillance kunnen hebben op jongeren en hieruit de succes- en faalfactoren destilleren die bij deze groep respondenten van toepassing is.

3 Methoden

Nu er theoretisch is uiteengezet hoe buurtsurveillanceprojecten in het buitenland en in Nederland vorm hebben gekregen, wat voor effecten zij hebben en wat de (wetenschappelijke) onderzoeken over deze projecten stellen, zijn we aangekomen bij het punt om van de theorie over te schakelen naar de empirie en het daadwerkelijke onderzoek. Uit de literatuurstudie in het vorige hoofdstuk is gebleken dat er een lacune in de theorie bestaat als gaat om de sociale mechanisme bij jongeren, die worden getriggerd door buurtsurveillance. Ook op de vraag wat voor effect buurtsurveillance wel of niet heeft op de jongeren blijkt weinig bekend. Daarom is er voor gekozen om dit onderzoek een kwalitatief karakter te geven. Bij het uitvoeren van kwalitatief onderzoek zijn er een aantal zaken waar rekening mee dient te worden gehouden. Daarom in dit hoofdstuk een uiteenzetting over de gebruikte methoden en de zaken waarmee rekening is gehouden bij de uitvoering van dit onderzoek.

3.1 Data verzameling: Half gestructureerde interviews

De data zijn verzameld door middel van diepte-interviews (Baarda et al. 2007). De keuze voor deze methode heeft te maken met de aard van de doelstelling. De onderzoeksvraag maakt duidelijk dat er gezocht moet worden naar de interpretaties en belevingen van jongeren in een wijk met betrekking. De interpretaties en ervaringen kunnen bepaalde sociale mechanismen tot stand brengen die een jongen doet beslissen om voor een bepaald gedrag te kiezen of een bepaalde beslissing te nemen. Om hierachter te komen moet er dus inzicht worden verworven in de mate waarin de surveillant effect heeft op de jongere en in tweede instantie wat dit met hem doet. Het is duidelijk dat deze informatie niet met enquêtes kan worden verkregen, omdat je bij het afnemen van enquêtes niet kunt inspelen op bepaalde gevoelens of ervaringen die een respondent aangeeft. Hiermee kan er cruciale informatie verloren gaan.

Om zo min mogelijk informatie verloren te laten gaan is er dus voor gekozen om de respondenten te interviewen. Dit zijn diepte-interviews met een half gestructureerd karakter. Hiermee bied ik mijzelf als interviewer de ruimte in te gaan op opmerkingen en informatie die normaal buiten de vragenlijst zouden vallen. De onderwerpen staan wel vast. Aan de hand van de volgende zeven onderwerpen zal het interview vorm gegeven worden: veiligheidsgevoel, de rol van een gedeelde culturele achtergrond (tussen surveillant en jongere), het verplaatsen van gelegenheid door de aanwezigheid van de surveillant, effect van directe interventie (door de surveillant) op de jongere, effect van informatie doorspelen (door de surveillant) aan de politie of familie, mate van afschrikking en het gevoel van schaamte. De onderwerpen die aan bod moeten komen staan hierin

dus wel vast, maar verder wordt er ruimte overgelaten om de belevingen en gevoelens van de jongeren niet in één richting op te sturen. Dit betekent dat de interviews per respondent kunnen verschillen. De vragenlijst zal dus als controle dienen waarmee nagegaan kan worden of alle belangrijke onderwerpen ter sprake zijn gekomen.

Er zijn 20 interviews afgenomen. Dit is in vergelijking met kwantitatief onderzoek relatief laag, maar daarom zal dit onderzoek ook geen generaliserende uitspraken doen. Het onderzoek is bedoel om inzicht te verkrijgen in wat voor impact buurtsurveillanceprojecten kan hebben op (overlast gevende)jongeren in een wijk. Volgens het werk van Ragin (2004) zijn 20 interviews genoeg om een goede analyse te maken over de interpretaties van deze jongeren en de effecten van het buurtsurveillancebeleid op hen.

Er is in dit onderzoek niet gekozen voor kwantitatieve analyses, omdat hiermee niet de vraag wordt beantwoord of bepaalde effecten van buurtsurveillance impact hebben op de jongeren in de wijk. Overigens is er al genoeg onderzoek gedaan naar deze effecten. De uitkomsten hiervan verschillen nogal. Daarom is het van belang meer inzicht te verschaffen in wat voor impact deze projecten op de jongeren hebben. Uit de theorie zijn een aantal aspecten naar voren gekomen die mogelijk effect kunnen hebben op de jongeren. Deze gebruik ik als de attenderende begrippen voor de interviews en de analyse van mijn onderzoek. Er wordt dus getracht inzicht te verkrijgen in welke van die 'attenderende begrippen' impact hebben op deze jongeren en wat voor impact dat is. Dit is in mijn ogen belangrijker dan de criminaliteitscijfers, omdat de jongeren door effecten die buurtsurveillance projecten mogelijk anders gaan handelen, maar ook nieuwe ideeën krijgen over gemeente, politie of andere partijen. Om dit te illustreren het volgende citaat: *"if men define situations as real they are real in their consequences"* (Thomas en Thomas, 1928: 572). De percepties van jongeren kunnen dus consequenties hebben voor hun keus om normoverschrijdend gedrag voort te zetten of aan te passen.

3.2 Een objectieve omgeving

De interviews zullen worden afgenomen in een rustige, vertrouwde en afgezonderde ruimte. Eén van de locaties is daarom de buitenruimte van de Moskee El Islam, gelegen aan de van der Vennestraat in de Schilderswijk. Dit is een centrale plek in de Schilderswijk, bekend bij vele jongeren en hierbinnen is er de mogelijkheid in alle rust een interview af te nemen. Het is belangrijk dat de respondent geen rekening hoeft te houden met pottenkijkers, bekenden of andere derden tijdens het gesprek, omdat er anders de kans bestaat dat de respondent zijn verhaal uit schaamte of voorzorg zal aanpassen. Daarom is de buitenruimte hiervoor geschikt. De ruimte mag dan wel eigendom zijn van de moskee, maar deze wordt verhuurd voor vergaderingen en kleine evenementen. Het aspect religie speelt hier binnen dus geen rol. Het heeft een eigen ingang aan de straatkant en hierdoor hoeft de respondent

niet eerst door de moskee te lopen.

Er is verder voor gekozen om de anonimiteit van de respondent te waarborgen. De gevoelige onderwerpen die ter sprake komen, zoals delinquent gedrag of zwaardere vormen van criminaliteit, hebben een rol gespeeld in de overweging om hiervoor te kiezen. Ik heb hierbij de belofte naar de respondent toe gedaan om hun anonimiteit te waarborgen. De naam van elke respondent is dan ook niet de originele naam, maar een pseudoniem. Deze beslissing is overigens in overeenstemming met de meeste respondenten.

3.3 Onderzoeksgebied

Om tot bruikbare uitkomsten te komen is het van belang om de interviews te houden in wijken waar er ook daadwerkelijk buurtsurveillanceprojecten zijn geweest of nog steeds gaande zijn. Voor dit onderzoek is er voor de Schilderswijk gekozen. Binnen deze wijk lopen er zowel buurtvaders als mensen van het buurt preventie team (BPT) rond. Dat deze studie zich slechts op één wijk richt, maakt de bevindingen meer intern valide, dan wanneer er in verschillende wijken wordt onderzocht en jongeren met mogelijk andere methoden van buurtsurveillance te maken krijgen. De verschillende vormen van surveillance (buurtvaders, BPT en politie) zijn mogelijk verschillend in methode. Elke organisatie hanteert een eigen manier van werken en dit kan leiden tot verschillende uitwerkingen op jongeren. Door hier oog voor te houden heeft het onderzoek extra contrast gekregen.

3.4 Onderzoekspopulatie

De geworven jongeren zijn allen jongeren die aangeven veel (minimaal 5 dagen in de week tot dagelijks) op openbare plaatsen in de wijk aanwezig te zijn of te zijn geweest in de afgelopen jaren. De kans is dus groter dat deze jongeren als potentiële overlastgevers worden gezien en dus meer in aanraking zijn gekomen met surveillanten of kennis genomen hiervan. Deze jongeren zijn geworven via buurthuizen en door ze op straat aan te spreken. De geselecteerde respondenten zijn allen tussen de 15 jaar en 25 jaar oud. Er is voor deze leeftijd gekozen, omdat tussen deze leeftijd jongeren veelal in de problemen komen (Jenissen, 2009). Verder is het van belang om al van te voren te weten of de respondent bekend is met buurtsurveillance in de wijk. De jongeren die hier niet mee bekend zijn, vallen bij voorbaat af. Hierdoor houd ik slechts de respondenten die kennis van of ervaringen met buurtsurveillance hebben.

3.5 Validiteit en bruikbaarheid.

Door al eens eerder mee te hebben gelopen met een buurtsurveillance in de Schilderswijk², heb ik als onderzoeker het onderzoeksgebied vooraf al verkend. De gesprekken met bewoners, politieagenten, jongeren en surveillantanten hebben er toe bijgedragen dat ik meer inzicht heb verkregen in hoe surveillance in de praktijk in de Schilderswijk plaats vindt. Hierdoor is het voor mij niet alleen mogelijk geweest, om zaken aan de kaak te stellen die een andere onderzoeker normaal over het hoofd zou kunnen hebben gezien, maar heb ik mij ook goed in kunnen leven in de leefwereld van de jongeren.

De respondenten zijn allen afkomstig van Marokkaanse komaf, maar verschillen nogal van karakter. Zo zijn er een aantal respondenten die een hekel aan de politie en dat ook duidelijk laten merken. Andere brengen dit subtieler en geven aan dat ze hen niet altijd even aardig vinden. Kenmerkend voor alle respondenten is dat zij over het algemeen die talen door elkaar gebruiken. Nederlands, Marokkaans en straattaal. Doordat ik alle drie de talen spreek, zal er geen informatie verloren gaan en heb ik tijdens de interviews ook door kunnen vragen op de straattaal begrippen die zij gebruiken. Een aantal van deze begrippen zijn: *popo (politie)*, *matties (vrienden)*, *ashekem doen (verraden)*, *Ishekamen (verraders)*.

Opmerkelijk is dat veel van de respondenten het over hun vrienden hebben en niet direct over zichzelf. Vooral als er gesproken wordt over overlast en criminaliteit, wisselen een aantal respondenten het begrip 'ik' met het woordje 'iemand' en 'wij' met 'zij' af. Wanneer er doorggevraagd wordt naar de mate waarin zij zelf voor overlast zorgen, vertellen een aantal respondenten openhartig over hun ervaringen en hun 'fouten'. Anderen zijn hier minder open in en slaan hun blik neer bij vragen over hun keren dat zij voor overlast hebben gezorgd. Weer anderen vertellen de ervaringen in 'zij' vorm en geven pas later in het gesprek toe dat het ook om hun zelf gaat en bieden hier vervolgens verontschuldiging voor.

"Ik ? ... Ja man. Om eerlijk te zijn wel man. Sorry. Ik was er wel bij. Hahaha." Othman

De interviews hebben dus een open karakter en aan de hand van het verhaal van de respondent wordt er doorggevraagd op gevoelens, ervaringen en belevingen. Echter zijn er een aantal zaken die in elk interview terug kwamen. Dit zijn de attenderende begrippen zoals in het theoretisch

² Tijdens oud en nieuw (van 2011) heb ik mee gesurveilleerd in de Schilderswijk. Hierdoor leerde ik niet alleen de buurtvaders en een aantal van de jongeren kennen, maar verkreeg ik ook meer inzicht in de problemen en de hotspots waar de buurtproblemen plaats vinden. Verslaglegging van mijn aanwezigheid is terug te vinden op de website van de volkskrant:

<http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2844/Archief/archief/article/detail/3101464/2012/01/02/Shariapolitie-is-nergens-te-bekennen-in-de-Hofstad.dhtml>

kader uiteengezet. Hoewel niet elk begrip even uitgebreid is besproken (omdat sommige respondenten aangeven dat een bepaald fenomeen onbekend voor hen is of niets voor hen uitmaakt), is er toch geprobeerd een antwoord te krijgen van de respondent over dit onderwerp. De analyse zal dusdanig ook opgedeeld worden in vijf delen. Elk deel bespreekt het betreffende onderwerp respectievelijk, surveillant uit de eigen gemeenschap, gelegenheid beperken, afschrikken, informatieoverdracht en directe interventie. Er zal tijdens de analyse daarvan continu teruggekeken worden naar een sleutelbegrip, namelijk respect. Tijdens het afnemen van de interviews blijkt dat de respondenten dit begrip zeer vaak gebruiken. Er kan bij het bespreken van de bevindingen van dit onderzoek dan ook niet voorbij gegaan worden aan dit begrip.

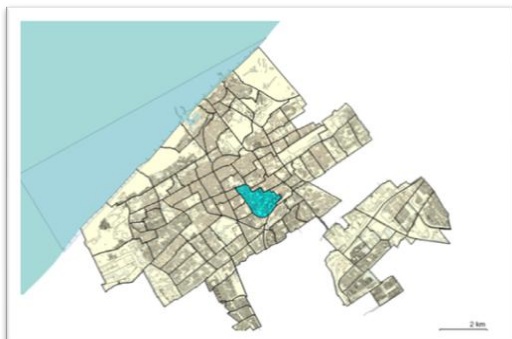
In de analyse van de empirie in hoofdstuk 5 wordt gebruikt gemaakt van talrijke citaten. Deze zullen gekoppeld worden aan eerder besproken theorieën en bevindingen om zo meer inzicht te verkrijgen in de belevingen van de respondenten. De gebruikte citaten zullen in authentieke vorm worden weergegeven om zodoende de levendigheid te waarborgen.

4 Wijkbeschrijving: de Schilderswijk

Om de besproken theorieën en de mogelijke succesmechanismen van buurtsurveillance te kunnen onderzoeken en tot relevante onderzoeksresultaten te komen is het van belang dat de interviews afgenomen worden met jongeren die wonen in wijken waar de surveillant actief zijn. Met dit in het achterhoofd is er voor de Schilderswijk gekozen. De verschillende vormen van buurtsurveillance (de buurtvaders, het buurt preventie team (BPT) en de politie) en de demografische gegevens die gunstig zijn voor het doen van onderzoek naar jongeren, maken deze wijk zeer interessant daarvoor. De verschillende vormen van surveillance kunnen verschillen van methodiek en hierdoor kunnen deze verschillende effecten hebben op de jongeren. Voor we de onderzoeksresultaten gaan analyseren is het van belang om achtergrond van de context van de wijk, de surveillance en de jongeren te hebben. Hierdoor kunnen de bevinden begrepen worden vanuit de juiste context. In dit hoofdstuk zal dus worden ingegaan op de achtergrond van de wijk en de mensen die hierin wonen. Wat voor wijk is de Schilderswijk? En wat voor mensen wonen hier?

In het hart van Den Haag bevindt zich de Schilderswijk (figuur 1). Dit is één van de Haagse wijken die een aantal jaren geleden in aanmerking is gekomen voor het project krachtwijken. Dit wil zeggen dat het een achterstand heeft op verschillende maatschappelijke vlakken zoals veiligheid, leefbaarheid en sociale cohesie. Door als gemeente extra focus te leggen op deze wijk is er geprobeerd deze achterstanden in te lopen. Om dit vervolgens te laten slagen is er het afgelopen decennium extra aandacht geweest voor de problemen in de wijk. Volgens de gemeente Den Haag heeft dit zowel geleid tot een objectieve verandering alsook een verandering in de beleving van bewoners, ervan uitgaande dat de veranderingen in positieve zin worden bedoeld (Gemeente Den Haag, 2010).

Figuur 1: Kaart Den Haag

Bron: Gemeente Den Haag (De gemarkeerde wijk is de Schilderswijk)

4.1 Demografische kenmerken

De Schilderswijk telde op 1 januari 2012 33.006 inwoners. Totaal telde de gemeente Den Haag op 1 januari 2012 502.735 inwoners. Dit betekent dat 6,7% van alle Hagenaars in de Schilderswijk woont. De meest recente cijfers van de bevolkingsdichtheid dateren uit 2001 en stellen dat in één van de delen van Schilderswijk, namelijk Schilderswijk Oost, een bevolkingsdichtheid heeft van 20.000 per vierkante kilometer. Hierdoor wordt Schilderswijk gezien als één van de meest dichtbevolkte gebieden van Nederland is (CBS, 2003).

De demografische kenmerken van de Schilderswijk zijn voor dit onderzoek echter nog interessanter indien we kijken naar de leeftijdsverdeling van de bewoners. Met een percentage van 31,5 vervult de leeftijdsgroep <20 bijna $\frac{1}{3}$ van de totale bewoners van de Schilderswijk. Dit betekent dus een grote groep jeugdigen. De overige 68,5% procent wordt aangevuld door de groep 20 t/m 64 jaar (60,8%) en 65+ (7,5%)³ (Gemeente Den Haag, 2012).

Ook wanneer we inzoomen op etniciteit komt er interessante informatie naar voren. Bij het bespreken van de geschiedenis van buurtvaders in een eerder hoofdstuk kwam al naar voren dat deze zijn ontstaan als reactie op het negatief beeld dat Marokkaanse jongeren hebben in de maatschappij. Als onderzoeker is het voor mij dus cruciaal dat deze doelgroep (Marokkaanse jongeren) aanwezig is in de wijk. Hoewel dit onderzoek niet specifiek gericht is op Marokkaanse jongeren, zien we dat buurtvaders over het algemeen van Marokkaanse afkomst zijn en zich bevinden in wijken met een grote etnische minderheid. De Schilderswijk voldoet aan deze eis en wordt dan ook gekenmerkt door een grote groep allochtonen (91,2%) van verschillende achtergronden (Turkse 27%, Marokkaanse 22%, Surinaamse 19%, Arubaanse 3% en Overig 19%). Deze sterke eis is deze wijk ook etnisch gezien interessant om onderzoek in te doen.

4.2 Geregistreerde veiligheid

De perceptie van veiligheid blijkt uit onderzoek in de Schilderswijk lager te liggen dan het gemiddelde niveau in Den Haag (Figuur 2). In sommige gevallen scoren bewoners in de Schilderswijk zelfs twee keer zo slecht als het Haagse gemiddelde.

³ Dit zijn cijfers van de buurtmonitor van de Gemeente Den Haag, gemeten op 1 januari 2012.

Figuur 2: Perceptie van verloedering, overlast, dreiging en vermogensdelicten (2010).

	Score bewoners Schilderswijk	Gemiddelde score Den Haag
Perceptie verloedering (0=gunstig, 10= ongunstig)	5,3	4,5
Perceptie sociale overlast (0=gunstig, 10= ongunstig)	4,9	2,6
Perceptie dreiging (0=gunstig, 10= ongunstig)	4,7	2,2
Perceptie vermogensdelicten (0=gunstig, 10= ongunstig)	6,0	4,3

Bron: Gemeente Den Haag (2012). Buurtmonitor.

Wanneer we kijken naar de gevoelens van onveiligheid blijkt ook hier de Schilderswijk stukken slechter te scoren dan gemiddeld genomen in Den Haag. Maar liefst 47,4% van de bewoners van Schilderswijk, blijkt soms gevoelens van onveiligheid te ervaren in de eigen buurt tegen 30,2% gemiddeld genomen in Den Haag. Daarnaast voelt 15,3% van de bewoners van Schilderswijk zich vaak onveilig in hun eigen buurt tegen 5,9% gemiddeld genomen. Deze cijfers liegen er niet om dat het stukken slechter is gesteld met de ervaren veiligheid in de Schilderswijk dan in andere plekken in de stad. Zelfs met het bestaan van verschillende vormen van buurtsurveillance, lijken de gevoelens van onveiligheid stand te houden. Behalve een lichte daling het *soms* hebben van gevoelens van onveiligheid tussen 2008 en 2010 blijft het percentage van het aantal mensen die hebben aangegeven dit te ervaren boven de 45%, wat net niet de helft van het totaal aantal bewoners is. Er is binnen deze cijfers geen onderscheid gemaakt tussen jongeren en niet jongeren, dus is het moeilijk te zeggen of deze trend ook hetzelfde is voor deze categorie. Uit de interviews zal moeten blijken of deze jongeren ook onveiligheidsgevoelens ervaren.

Wanneer we de verschillende vormen van ervaren overlast en criminaliteit door bewoners van de Schilderswijk onder de loep zien we soortgelijke uitkomsten als bij de perceptie van verloedering en de veiligheidsgevoelens. Bewoners van de Schilders scoren op alle vlakken hoger dan het gemiddelde. De categorieën waarop er het hoogst wordt gescoord blijken categorieën te zijn waarbij vaak jongeren betrokken zijn. Na ervaren van overlast in de vorm van rommel op straat, en parkeeroverlast, respectievelijk 55,7% en 51,5%, komt overlast door groepen jongeren op een derde plaats met 43,4% van de bewoners die stellen hiervan overlast te ervaren. Dit in tegenstelling tot de ‘slechts’ 19,3% gemiddeld genomen in Den Haag. Ook op typische jeugddelicten zoals ‘jeugdcriminaliteit’, ‘ongewenst aandacht: bv. naroeppen’ en ‘op straat lastigvallen’ wordt er in de Schilderswijk soms wel drie keer zo hoog gescoord, als de gemiddelde score in Den Haag.

De tot nu toe besproken scores hadden allen betrekking op de perceptie van veiligheid. Dit is

de subjectieve veiligheid in de wijk en betekent dus niet dat het ook daadwerkelijk onveilig is. Daarvoor zijn meer objectieve cijfers nodig. De meest recente cijfers dateren uit 2010 en hebben betrekking op het jaar 2009. In de buurtmonitor van de Gemeente Den Haag, worden politie cijfers gebruikt om het aantal delicten per 10.000 inwoners aan te geven.

Figuur 3: Aantal geregistreerde delicten per 10.000 inwoners (2009).

	Schilderswijk	Gemeente Den Haag
Bedreiging	82	32
Mishandeling	130	50
Autodiefstal	20	12
Beroving op straat	44	13
Bromfietsdiefstal	16	16
Diefstal uit auto	238	140
Diefstal uit bedrijf	247	68
Diefstal uit woning	177	72
Fietsdiefstal	114	61
Winkeldiefstal	219	37
Zakkenrollerij	179	40
Vernieling	211	103

Bron: Gemeente Den Haag (2012). Buurtmonitor.

De subjectieve gevoelens van onveiligheid worden met deze politiecijfers bestendigd. De verhouding van de perceptie van onveiligheid en overlast tussen de bewoners van Schilderswijk en de gemiddelde bewoner van Den Haag komen overeen met de objectieve gegevens van veiligheid. De Schilderswijk scoort dus hoger op zowel het gevoel van onveiligheid als op het aantal delicten dat daadwerkelijk gepleegd wordt ten opzichte van het gemiddelde van Den Haag.

4.3 Jongeren in de Schilderswijk

Aan het begin van dit hoofdstuk is beschreven dat de Schilderswijk een grote groep jeugdigen kent. Deze jongeren wonen, werken en zitten ook vaak op school in de Schilderswijk. Naast de dagelijkse bezigheden zijn er verschillende groepen jongeren die zich in hun vrije tijd samenscholen op

verschillende plekken⁴. Dit kan tot overlast leiden. Uit de gegevens van de buurtmonitor blijkt in dit geval dan ook dat bewoners in de Schilderswijk veel meer last hebben van de groepen jongeren dan bewoners uit andere delen van de stad. De politie heeft als reactie op het verslechterde gevoel van veiligheid in 2008 'overlast en criminaliteit door jongeren' als speerpunt genomen in het *meerjarenbeleidskader 2008-2011*. De politie geeft aan in deze periode specifiek vijf criminele jeugdgroepen (in de Schilderswijk) in de gaten te houden (Gemeente Den Haag, 2010).

Hoewel er de afgelopen jaren een sterke focus is gelegd op criminele jeugdgroepen en de bewoners een sterk gevoel van onveiligheid en overlast door jongeren ervaren, betekent dit niet dat *alle* jongeren in de wijk zich aan criminele delicten vergrijpen en overlast veroorzaken. Bovendien is het niet bekend of jongeren dezelfde gevoelens ervaren en of deze jongeren dezelfde vergrijpen en gebeurtenissen ervaren als onveilig en overlastgevend. Uit de empirische inzichten in hoofdstuk 5 zal blijken dat de jongeren zich over het algemeen veilig voelen in hun wijk, maar zij wel begrip hebben voor de mensen die zich hier onveilig voelen.

In dit onderzoek wordt er geen focus gelegd op de mate waarin een jongere zich begeeft op het crimineel circuit noch op de mate van overlast die deze jongere veroorzaakt. De focus wordt hierin tegen gelegd op de ervaringen en gevoelens van jongeren met betrekking tot buurtsurveillance en dus is het niet noodzakelijk dat een jongere toegeeft een crimineel feit te hebben gepleegd of voor overlast te hebben gezorgd. Hiermee wordt de betrouwbaarheid van de antwoorden en het vertrouwen tussen mij als onderzoeker en de jongere als respondent versterkt. Overigens kan het zo zijn dat er jongeren met ervaringen en gevoelens zitten die zijn veroorzaakt of verband houden met buurtsurveillance terwijl zij niet het gevoel hebben normoverschrijdend gedrag te hebben gepleegd. Hierdoor zouden deze jongeren onnodig uitgesloten worden.

4.4 Buurtsurveillance in de Schilderswijk.

Inmiddels zijn er de afgelopen jaren al tal van buurtprojecten opgezet om de veiligheid en de leefbaarheid in de Schilderswijk te verbeteren. Bekende en minder bekende projecten hebben getracht een steentje bij te dragen, daar waar het mogelijk was. Buurtprojecten wisselen elkaar ook vaak af. Daar waar één initiatief eindigt, begint het volgende alweer. Toch zijn er een aantal van deze projecten die een meer duurzaam karakter hebben. Eén daarvan is het buurtvader project. Naar het

⁴ Dit is gesteld op grond van zowel mijn eigen waarnemingen, als de uitkomsten van de cijfers in de buurtmonitor. De jongeren blijken zich op te houden op een aantal hotspots. Deze zijn al in eerder onderzoek benoemd en bestaan onder andere uit: het Tenierplantsoen/van Dijkstraat, van der Vennepark en de Delftselaan (Gemeente Den Haag, 2010).

voorbeeld van eerste buurtvaders (zoals in hoofdstuk 2 beschreven), surveilleren deze ook in de schilderswijk. Op de website de politie wordt de takenomschrijving van deze groep buurtvaders in de schilderswijk beschreven als:

“De buurtvaders signaleren problemen, kijken bijvoorbeeld of de verlichting het doet of er afval ligt en welke kinderen voor overlast zorgen. [...] Hij geeft het goede voorbeeld en dat heeft een enorme invloed op deze mensen” (Politie Haaglanden, 2010).

Behalve het signaleren van problemen blijken buurtvaders ook zelf in gesprek te gaan met jongeren. Volgens de politie gaat dit makkelijker wanneer zij hoog in aanzien staan bij de jongeren.

Eén van de andere doelen van de buurtvaders in de Schilderswijk is de basis leggen voor het kennen en gekend worden. Dit gebeurt middels groeten en gesprekken aan te gaan. De bedoeling is om onder andere een band te creëren met bewoners om vervolgens samen met bijvoorbeeld jongeren de situatie te bespreken in de wijk (De Schilderswijkkrant, 2011). Dat het kennen en gekend worden een positief effect kan hebben op de perceptie van veiligheid is al in de theorie van Blokland (2009) over publieke familiariteit besproken. Wat nog niet eerder is besproken in sociologie is hoe dit aanspreken aankomt bij de jongeren. Ook op dit punt zal er in hoofdstuk 5 (Empirische inzichten) meer inzicht worden verkregen, wanneer de bevindingen worden besproken.

Naast de buurtvaders kent de schilderswijk een tweede actieve vorm van buurtsurveillance in de vorm van het *Buurt Preventie Team* (BPT). Deze omschrijft zichzelf als een groep mensen van jong en oud wonend in de schilderswijk, die zich inzet voor een schone en veilige wijk. Het doel is het zorgen voor een veilige en schone buurt. Eén keer in de week loopt deze groep door de wijk om problemen te signaleren en hierover meldingen te doen indien noodzakelijk. Daarnaast proberen zij contact te maken en te onderhouden met buurtbewoners. Hiermee voert deze organisatie in principe dezelfde taken uit als die van de buurtvaders.

Deze twee vormen van buurtsurveillance zullen in dit onderzoek een centrale rol vervullen. Naast de reguliere surveillance door de politie, kunnen jongeren in aanraking komen met deze twee vormen. Dit betekent dus ook dat de ervaringen gevoelens van jongeren gevormd kunnen zijn door hun contacten (verbaal en non-verbaal) met deze surveillanten.

Zowel mijn eigen ervaring als surveillant in de Schilderswijk, als de verschillende vormen van surveillance die deze wijk kent, als de veiligheidscijfers, als het hoge percentage allochtonen (en dan met name van Marokkaanse afkomst), hebben ertoe bijgedragen dat de Schilderswijk is gekozen als onderzoeksgebied.

5 Analyse

In dit hoofdstuk zijn we aangebroken bij punt de empirische bevindingen te analyseren. In hoofdstuk 3 heb ik uiteengezet dat dit onderzoek een kwalitatief karakter heeft. Hiervoor zijn er 20 half-gestructureerde interviews gehouden waarin de respondenten geïnterviewd worden aan de hand van een zevental onderwerpen. De analyse van de bevindingen heeft zich vorm gegeven aan de hand van het parafraseren en citeren van de respondenten. Ook zal er bij ieder onderwerp de relatie tussen de bevindingen en de theorie worden uiteengezet. Naast het bevestigen of verwerpen van de bestaande theorieën met betrekking tot deze jongeren, worden in dit hoofdstuk ook nieuwe inzichten gegeven. Voor we hier dieper op in gaan zal eerst inzicht worden gegeven in de kenmerken van de respondenten.

5.1 De respondenten

De respondenten zijn allen afkomstig uit de Schilderswijk en zijn tevens in deze wijk geboren of opgegroeid en wonen hier nog steeds. Het betreffen jongeren tussen de 15 en 25 jaar die bekend zijn met BSP. Vanuit mijn eigen contacten met instituties in de wijk zoals de Moskee en het jongerenwerk heb ik al inzicht in de gebieden waar BSP actief zijn. De geïnterviewde jongeren heb ik geworven door middel van aanspreken op straat en via contacten binnen de Moskee El Islam, gelegen aan de van der Vennestraat in de Schilderswijk en het jongeren werk in deze wijk. In figuur 4 is elke respondent geïntroduceerd aan de hand van zijn naam, leeftijd, opleidingsniveau en culturele afkomst. Om de anonimiteit van de respondent te waarborgen is er in plaats van zijn echte naam gebruik gemaakt van een pseudoniem.

Figuur 4: Respondenten schema

	Naam	Leeftijd	Opleidingsniveau	Culturele afkomst
Respondent 1	Samir	18	MBO	Marokkaans
Respondent 2	Amin	20	MBO	Marokkaans
Respondent 3	Anouar	19	MBO *	Marokkaans
Respondent 4	Mohamed B1	15	VMBO	Marokkaans
Respondent 5	Mohamed B2	17	MBO	Marokkaans
Respondent 6	Yusef	17	HAVO	Marokkaans
Respondent 7	Othman	22	VMBO	Marokkaans

Respondent 8	Yusef A.	16	MBO	Marokkaans
Respondent 9	Mohamed B3	18	HAVO	Marokkaans
Respondent 10	Rachid	24	MBO	Marokkaans
Respondent 11	Hamza	21	MBO *	Marokkaans
Respondent 12	Jouad	25	HBO	Marokkaans
Respondent 13	Salah edin	17	VMBO	Marokkaans
Respondent 14	Mourad	19	MBO *	Marokkaans
Respondent 15	Mohamed B4	18	MBO	Marokkaans
Respondent 16	Tarik	23	MBO	Marokkaans
Respondent 17	Musa	21	VMBO	Marokkaans
Respondent 18	Achik	24	VMBO *	Marokkaans
Respondent 19	Said	17	MBO	Marokkaans
Respondent 20	Ismaël	17	MBO 2	Marokkaans

* Deze respondenten hebben geen school meer. De respondenten met VMBO* hebben na hun middelbare school geen vervolg opleiding gevolgd. De respondenten met MBO* hebben hun MBO opleiding niet afgerond en beschikken ook slechts over een VMBO diploma.

Het overgrote deel van de jongeren is afkomstig uit een gezin met een lage sociaal economische status. Ouders werken niet of hebben ongeschoold werk. Een aantal (2) jongeren geeft aan dat hun vader een eigen zaak heeft (pizzeria, kipgroothandel). Bijna alle respondenten geven aan nog bij hun ouders te wonen. Alleen Rachid heeft gedurende één jaar, rond zijn 19de levensjaar, bij zijn vriendin gewoond en is daarna weer terug gegaan naar zijn ouders. Achik is de enige die op zichzelf woont. De woning waar hij momenteel in verblijft is nog geen 500 meter van de woning van zijn ouders (ook in de Schilderswijk).

Een aantal van de jongeren heeft een strafblad. Het gaat hierbij niet om zware criminele feiten, maar meer om kleinere delicten zoals vernieling, belediging en heling. Uit de gesprekken bleek al dat dit erg gevoelige zaken zijn, waarbij gevoelens als schaamte en angst om verlinkt te worden mee spelen. Om de jongere dan ook vrijuit te laten praten over zijn ervaringen is er niet te diep ingegaan op deze zaken.

5.2 De Schilderswijk, een leuke en veilige wijk... voor mij.

In de wijkbeschrijving is er al een eerste indruk gegeven over de mate waarin bewoners zich veilig voelen in de Schilderswijk. Hierbij gaat het om de bewoners als geheel en is er geen verdeling gemaakt tussen de verschillende leeftijdscategorieën. De conclusie daaruit was dat de Schilderswijk stukken slechter scoort op het vlak van veiligheid in vergelijking met de rest van Den Haag. Eén van de oorzaken van dat onveilige gevoel is de aanwezigheid van overlastgevende jongeren. Deze jongeren hangen vaak in de buurt rond tot ergernis van bewoners. Het is dus een typische vorm van overlast of onveiligheid die bewoners ervaren en die je niet meteen koppelt aan het onveiligheidsgevoel van jongeren. Daarom is er in eerste instantie de jongeren gevraagd of zij zich veilig voelen in de Schilderswijk.

De antwoorden van de jongeren kwamen ongeveer overeen. De één geeft wat genuanceerder antwoord als de ander en sommigen gaan zelfs nog een stapje verder en geven een voorbeeld van een situatie.

De respondenten vinden de Schilderswijk een leuke wijk die een belangrijke rol speelt. Het is de plek waar het grootste gedeelte van hun netwerk ligt en waar ze in eerste instantie niet weg willen:

“Gewoon toen je vroeger klein was ging je alleen met deze jongens op, je zat hier op de hoek op school, je gaat beetje buitenspelen dan ben je ook met jou buurjongens. Iwa moehim er zijn dan ook oudere jongens enzo, die ken je nu nog steeds, die wonen ergens anders. Sommige hebben het gemaakt, die kunnen jou misschien helpen aan werk. Ik begon pas toen ik op middelbare school zat beetje andere mensen van buiten te leren kennen.” **Musa**

“[...] Ik ga hier nooit in mijn leven weg [...] als je hier je hele leven hebt doorgebracht dan is het jouw thuis. Alles wat hier is zie je gewoon als jouw terrein. Ja, Vroeger hebben we ook met Vrederust en Oord gasten gevochten omdat ze deze wijk beschouwen en ja, dan moet je gewoon voor je wijk opkomen.” **Achik**

In dit laatste citaat voelt de respondent zich verantwoordelijk voor de naam van zijn wijk (Schilderswijk) hij heeft zelfs met zijn vrienden in het verleden tegen jongeren uit andere wijken gevochten, omdat hij de naam van zijn wijk hoog wilt blijven houden. Het wijkgevoel is dus sterk bij deze jongere. Dit is ook wel herkenbaar bij meerdere jongeren. Hoewel er geen andere respondent

zo duidelijk aangeeft zichzelf verantwoordelijk te voelen voor de naam van zijn wijk geven de meeste jongeren wel aan een trotse Schilderswijk te zijn en hier niet snel weg zullen te gaan.

De respondenten zijn het dus grofweg allemaal wel eens wanneer er gevraagd wordt naar de veiligheid en het gevoel van veiligheid. Ze voelen zich namelijk wel veilig, maar geven aan dat het voor andere bewoners als 'niet veilig' kan aanvoelen en dat er situaties voorkomen dat het onveilig kan zijn. De respondent dus een verdeling tussen het gevoel van veiligheid en de waargenomen veiligheid. Er is slechts één respondent die stelt dat het onveilig kan zijn in de wijk en zich ook weleens onveilig voelt.

Binnen het dominante gedachtegoed van de meerderheid stelt Samir dat de mate van veiligheid te maken heeft met de houding van de bewoner zelf.

“Ja, ik vind het wel gewoon een feskel (goede) wijk. Tuurlijk zijn er soms dingen die minder zijn, maar dat is altijd zo[...] als je er zelf om vraagt dan ben je de lul. Maar mensen die gewoon hun ding doen en zo, die worden niet gepakt. Kijk, stel je gaat hier een hok (kamer waarin wiet wordt gekweekt) gooien, dan ga ik jou verzekeren dat ie morgen leeg is. Maar als jij gewoon niks hebt, dan valt er ook niets te stelen.”

Samir

En op de vraag of hij zelf denkt weleens slachtoffer te kunnen antwoordt hij:

“ Nee, tuurlijk niet. Ik ben maar gewoon een arme jongen hahaha. Dus van deze kip kunnen ze toch niets plukken.” **Samir**

Zo zijn er nog meer respondenten die zich veilig voelen in hun wijk, maar aangeven dat dit voor andere bewoners anders kan zijn:

“Voor mij.. ik ervaar het veilig, maar ik weet niet of de andere buurtbewoners er ook zo over nadenken.” **Anouar**

“ Veilig? In de zin van, bedoel je dat er wordt gestolen en zo, dat soort dingen? [...] ik hoor weleens verhalen en zo, dat er inbraken gebeuren. Maarre.. Bij mij thuis is er gelukkig nooit wat gestolen. Ik merk er weinig van. “ **Othman**

“ [...] waarom zou ik mij niet veilig moeten voelen. Ik heb nog nooit iemand hier zien dood worden gemaakt op straat of zo... Misschien dat die oude vrouwtjes of zo bang zijn, omdat ze horen dat er tasjes worden geroofd. Maar voor mij is het veilig.” **Amin**

Ook geeft Amin aan wat de achterliggende gedachte is voor zijn veiligheidsgevoel. Hierin komt de subjectieve notie van veiligheid sterk naar voren:

“Misschien kan je een keer een onveilige situatie hebben meegemaakt, zoals een ruzie over straat ofzo, maar daar ga ik me niet de rest van me leven door onveilig laten voelen. Veiligheid zit in je hoofd. Als je denkt het is onveilig, dan ga je naar buiten en alles wat je ziet is onveilig. Zelfs een vogel die over de stoep loopt. Maar als je denkt van ik vind het wel gewoon veilig hier en niks kan mij gebeuren dan ben je ook niet bang.” **Amin**

“Ja, ik vind het hier wel veilig hoor. Ik woon hier heel lang, ben hier geboren. Ik heb geen onveilige gevoel in de wijk ofso dat niet. [...] In mijn ogen wel is het wel goed (de veiligheid). Ik spreek voor mezelf en vind het wel veilig hierzo.” **Hamza**

“Ja, ik weet niet, ik voel me niet onveilig, mensen zeggen altijd onveilig dit en dat. Op journaal komt het zeg maar die wijk en groepen en zo onveilig. Ik vind het veilig maar, ja oké kijk tuurlijk is geen wassenaar of zo, maar is goed”

“Voor mij is veilig maar ja ik weet ook hoe ik moet omgaan met mensen die naar hierzo komen,” **Rachid**

“Naar mijn gevoel is het een veilige wijk, maar goed je hoort vaak dat mensen Schilderswijk afkraken, dat het een criminele buurt is en er gebeurt van alles en nog wat. Maar ja, ik vind het in ieder geval een veilige buurt ik kan het goed vinden in deze buurt.” **Morad**

“ Het is, ja.. Elke wijk heeft wel zo zijn minpunten. Voor mijn gevoel is het wel veilig, omdat ik iedereen daar ken, maar af en toe is het wel onveilig hoor [...] zeg maar, die hangjongeren en de vandalisme die daar wordt gepleegd [...] die (hangjongeren) zorgen voor overlast, die gooien ramen in of die lopen mensen te bedriegen en van alles.” **Mohamed B4**

De respondenten geven dus aan zich veilig te voelen in hun wijk. De voornaamste gedachte daarachter is ‘het kennen’ van de medebewoners van de wijk. Ook het weten hoe de alledaagse gang van zaken eraan toe gaat, speelt voor sommigen een rol. Zo stelt Yusef dat een persoon van buiten de wijk in de problemen kan komen doordat hij niet precies weet wat hij wel of niet kan doen.

“ Gewoon het is niet veilig. Weet je hoeveel inbraken en kapotte auto’s en jonnies (Junkies) hier rondlopen? [...] Ik zeg de buurt is niet veilig. Maar ik voel mij niet onveilig[...] ik voel mij veilig omdat ik gewoon hier vandaan kom, ik ben hier opgegroeid en zo en niemand doet mij wat. Maar iemand anders die niet weet hoe

het is hier. Die denkt van ik kan mijn fiets open laten staan, of mijn autoradio in de auto, tjah, die heeft een probleem en dan is het onveilig.” **Yusef A.**

Zoals hierboven door het citaat van Yusef A. is geïllustreerd wordt onveiligheid en onveilige gevoelens toegeschreven aan de persoonskenmerken van iemand. Naast deze gegeven grondslag van onveiligheidsgevoelens, voeren de respondenten nog twee interessante verklaringen aan. Hierbij wordt het gevoel van onveiligheid zowel toegeschreven aan het niet kennen van de mensen in de wijk en het niet om kunnen gaan met de verschillende culturen in de wijk (beide Salah), alsook aan het label dat de wijk heeft gekregen door de media.

“Ja, de schilderswijk. Ik ben er zelf opgegroeid. Van jongs af aan. Sinds ik er ben geboren. En .. ja.. je weet wat ze zeggen dat het een onveilige wijk is en zo, maar naar mijn gevoel is het een goede buurt. Tenminste als je daar bent op gegroeid. Want.. Ja... Ik ervaar het als een thuisbasis en daarom ook veilig naar mij toe. Maar onbekende die daar komen die ervaren het volgens mij als minder veilig. Omdat ze niet bekend zijn met de verschillende culturen en dat soort mensen allemaal bij elkaar [...] Misschien kan het voor een.. stel er komt iemand van buiten af of wat dan ook en ze zien een groepje jongeren hangen, van allemaal verschillende culturen en mensen kennen de achtergronden niet, ze kennen de culturen niet, dus ja. Lijkt mij dan denk ik.. ja [...] Lijkt mij dan dat die verschillen, omdat ze die niet kennen zijn ze daar automatisch bang voor. Als ze die zouden kennen, wat ik al eerder zei, cultuur en achtergrond, dan uhh... ja dan zouden ze denk ik veiliger ervaren.” **Salah**

“Nou als ik af en toe de krant open sla of op de tv aan het zappen ben dan vind ik wel dat het wordt overdreven. Ik vind het een goede leefbare wijk. Tuurlijk zie je vaak dingen, denk maar aan rotzooi. Ik vind wel dat het minder kan. Ik heb hier 25 jaar met plezier geleefd. Ik wil hier ook niet uit de wijk weg gaan [...] het is niet zo dat als ik het huis uit ga en de deur achter me dicht doe, dat ik denk van oh nee er zal iemand vandaag me huis binnen komen [...] ik kan rustig over straat lopen zonder lastig gevallen te worden.” **Jouad**

Daarnaast wordt ook de angst voor hangjongeren door één van de respondenten uitgelegd.

“Ik bedoel, soms zitten we te chillen met een paar vrienden, als je als oude vrouw dan langs loopt, dan kan ze zich inti... bang voelen, omdat je denkt dat is een criminele groep jongeren of zo. Op zich kunnen ze zich daardoor onveilig voelen.”

Anouar

Salah legt uit hoe dit soort groepjes hangjongeren ontstaan:

“Daar heeft ie natuurlijk wel begrip voor, maar hij zegt dan wel, hij probeert wel oplossingen tot stand te komen door te praten, te zeggen dat jullie kunnen gaan werken, sporten, gewoon bezig houden. Het hoeft niet alleen perse met rondhangen... tuurlijk het is leuk vrienden dit en dat, maar uiteindelijk ja, je hoort het wel aan dat soort gesprekken, maar toch. Je gaat weer naar buiten, zo gaat het er aan toen, dan kom je een of andere vriend weer tegen, ja en zo voer je weer een gesprek. Het gaat gewoon onverwachts. Het is niet dat je zegt we spreken nu af daar op die en die hoek of dat hoek, en dan gaan we daar rondhangen. Het is gewoon spontaan, je komt iemand tegen en dan ga je een gesprek aan. En dan komt er steeds weer iemand bij, weet je. Het kan weleens zijn dat er dan opeen een groep is van 20 man bij wijze van. Omdat er gewoon ja... gewoon allemaal bekende rondlopen daar. En ja, dan sluiten ze een beetje aan. Ja, zo gaat het eigenlijk een beetje aan toe.” **Salah**

Slechts één respondent geeft aan de wijk als onveilig te zien en dit is ook terug te zien in zijn gevoelens.

“[...] ook met vechten en zo. Op straat gingen we vechten met paar andere jongens en zo. Was niet echt veilige situatie [...] veel dingen, criminelen en zo, vechten, inbraak en zo, dus niet echt, nee niet echt heel veilige wijk.” **Yusef E.**

De meeste respondenten ervaren het als een veilige wijk voor hen. Dit komt doordat zij zowel de wetten van de buurt kennen als de bewoners ervan. Bij de meeste respondenten leidt dit ertoe dat zij zich veiliger voelen. De onveiligheidsgevoelens zoals blijkt in paragraaf 4.1 gaan dus niet op voor deze respondenten. Wat wel lijkt op te gaan is de theorie van Blokland (2009) over dat publieke familiariteit kan leiden tot een veiliger gevoel in de wijk. Hiermee lijkt de theorie dus bevestigd uitgaande van de respondenten die aan dit onderzoek hebben meegedaan, maar om de theorie daadwerkelijk aan te nemen deze eerst getoetst worden.

Nu er een beeld is gegeven van hoe de respondenten in de wijk staan met betrekking tot veiligheid, komen we nu aan bij het punt van wat voor effect de maatregelen die genomen zijn om de veiligheid te vergroten hebben op de jongeren. Welke specifieke aspecten binnen deze maatregelen⁵ een effect hebben op deze jongeren.

⁵ Binnen dit onderzoek wordt alleen gekeken naar de surveillance maatregelen ‘buurtvaders’, ‘buurtpreventieteam’ en dat van de politie.

Het nut van buurtsurveillance

In de vorige paragraaf is duidelijk geworden dat de meerderheid van de jongeren zich veilig voelt in de eigen wijk. Een aantal van deze jongeren geeft aan dat, hoewel zij zich hierin veilig voelen, de Schilderswijk voor andere bewoners en buitenstaanders als onveilig ervaren kan worden. Daarom is het interessant om te kijken in hoeverre deze jongeren denken dat de aanwezigheid van buurtsurveillance effect heeft op de veiligheid in de wijk.

Uit dit onderzoek blijkt dat de mening hierover erg verschilt. Zo stelt een aantal jongeren dat buurtsurveillance door buurtvaders en buurt preventie teams wel degelijk effect hebben. Zo zegt Jouad over het nut van buurtsurveillance:

“Nou dat zal veel effect hebben. Ik heb dat gemerkt hier in de buurt alleen als je kijkt naar effect hier in de buurt. Als er meer buurtvaders in andere buurten zouden rondlopen zou er minder overlast zijn daar ben ik van overtuigt.” **Jouad**

Naast Jouad denkt ook Hamza dat buurtsurveillance een positief effect kan hebben op de veiligheid in de wijk. Alleen in tegenstelling tot Jouad, is Hamza meer genuanceerd in zijn antwoord en geeft hij ook aan hoe het verkeerd kan gaan.

“Het kan wel zin hebben (buurtsurveillance), weet je, ze moeten wel op dingen letten dat zeker. Maar ze moeten niet te ver gaan met hun gedrag. [...] Als wij eventjes willen rondhangen dat ze ons niet moeten weg sturen weet je. Dan worden wij ook boos en dan kunnen we juist verkeerde dingen gaan doen. Op een gegeven moment raken wij het ook zat weet je, dan gaan wij ze ook uitdagen.” **Hamza**

Naast Jouad zijn er meerdere jongens die aangeven dat het bestaan van buurtsurveillance iets positiefs kan hebben voor de veiligheid in de wijk. Alleen wordt het niet slechts toegeschreven aan buurtsurveillance, maar wordt er ook aangegeven dat buurtsurveillance enkel een bijdrage is en dat de rest van de persoon zelf komt. Overigens wordt er aangegeven dat buurtsurveillance er ‘bijna nooit’ is. En dat de rest van de tijd dat het veilig is in de wijk dus andere oorzaken moet hebben.

“Ja, zij proberen soms wel iets te doen als er iets verkeers gebeurt, bijvoorbeeld met die scooter of soms met overlast. Maar soms dan werkt het en soms niet. En wanneer hun er zijn, dan kan je zeg maar niets doen, omdat je bang bent dat ze naar politie gaan ofzo. Je kan wel wat doen als ze je niet kennen en dan wegrekken ofzo, maar meestal heb je daar zelf ook geen zin in. Maar aan de andere kant je ziet ze bijna nooit, dus dan heb je zoveel tijd om wel iets te doen, dan hoeft het ook niet te betekenen dat je dat dan ook meteen doet. Gaat ook beetje om jezelf.” **Samir**

Van alle respondenten zijn er slechts twee die pessimistisch staan ten opzichte van de bijdrage die buurtsurveillance levert aan de veiligheid in de wijk. Deze twee jongeren denken dat de aanwezigheid van buurtsurveillance geen effect heeft op de veiligheid in de wijk.

“Het is niet veiliger want, ja mensen denken dat als vaker de politie komt het veiliger is. Maar we zijn hier niet altijd met zijn allen. Altijd is er wel iemand weg. Buurtvaders helpen ons wel meestal. Niet dat het veiliger word daardoor.” **Mohamed B**

“Ja, voor de veiligheid heb je altijd de politie toch. Maar ja de buurtvaders en buurtpreventieteams, ik vind dat zij wel goed zijn voor de jongeren, maar op een gegeven moment hebben ze alles al gehad joh. Ook de jongens uit elkaar halen als ze in een groepje zijn, want dat is het enige wat er gebeurt bijna in de buurt snap je. Als er ernstigere dingen gebeuren dan schakel je de politie in.” **Salah**

De meeste jongeren geven hier dus aan zich veilig te voelen in hun wijk, maar nuanceren dit ook door te stellen dat de Schilderswijk voor andere personen onveilig kan worden ervaren. Dit komt doordat zij de omgeving en de mensen niet kennen. Er worden hiervoor zowel etnische verschillen genoemd (Een Hollander uit een witte wijk woont) als leeftijdsverschillen (jongeren/ouderen).

Ook over het nut van buurtsurveillance zijn de jongeren verdeeld. Hoewel de meeste denken dat het wel effect heeft, wordt er door sommige respondenten meer nuance aangebracht en ook de schaduwzijde van surveillance benoemd. Slechts twee respondenten zijn geheel negatief en denken dat buurtsurveillance totaal geen zin heeft. Dit wordt toegeschreven aan de juridische positie van de buurtsurveillant (machtspositie is erg laag, omdat zij jongeren niet aan kunnen houden of beboeten).

In de volgende paragraaf zal verder worden ingegaan op wat voor manieren de jongeren de surveillanten zien en hoe dat komt.

5.3 Buurtsurveillance door de ogen van jongeren

Buurtsurveillant als vriend en vijand

Buurtsurveillance kan tot vijandigheid leiden. Een aantal van de respondenten voelt zich aangevallen door de surveillanten, doordat zij worden weggestuurd van de ene plek naar de ander. Door het toe-eigenen van de wijk hebben deze jongeren het gevoel dat zij van hun eigen grondgebied worden verdreven.

“Ik word er wel boos over is toch mijn straat mijn buurt en mijn pleintje of niet? Ik mag toch ook hier komen of niet. Dan worden we toch gewoon weggestuurd.”

Hamza

“We zijn hier met elkaar opgegroeid en dat blijft ook zo. Ik bedoel wij doen niks verkeerd misschien dat hun zo verkeerd over ons denken maar dat is helemaal niet zo.” **Mohamed B**

“Ja, ze proberen het wel goed te doen weet je. Maar we hebben er schijt aan weet je. Het is gewoon zoiets van, ja van, ik bedoel we zijn in onze buurt en we staan en we doen niks en jullie jagen ons weg. Waar moeten we dan naar toe weet je.” **Othman**

Opmerkelijk is dat deze gevoelens ook naar andere bewoners in de wijk gericht kan zijn. Zo beschrijft één van de respondenten:

“ Uhh ja, ze vinden ons zeg maar slechte jongens maar we zitten ook op school. [...] mensen in de buurt die ons niet willen [...] die ons weg willen hebben uit het plein. Dat we te laat buiten zijn. Ze noemen ons ook hangjongeren ze maken ons ook zwart zeg maar.” **Mohamed B**

Wanneer er dieper gevraagd wordt naar de reden voor hun handelen en oordelen, om hiermee de achterliggende mechanismen die leiden tot deze oordelen bloot te leggen, dan wordt er vooral ‘weet ik niet’ en ‘ik denk het gewoon’ geantwoord. Zonder concrete interactie of communicatie wordt er al een oordeel geveld over andere buurtbewoners. Want ook op de vraag of deze jongeren veel in contact komen met mede buurtbewoners wordt met name ‘nee’ geantwoord. Behalve wanneer het gaat om contact met mensen uit eigen gemeenschap, lijkt er wel sprake te zijn van meer communicatie onderling. In paragraaf 5.4 zal hier dieper op in worden gegaan.

Het zou logisch zijn dat deze jongeren vervolgens ook een slechtere band zouden hebben met bijvoorbeeld de surveillanten. Toch blijkt dit niet bij iedereen het geval te zijn. Het grootste

gedeelte van de respondenten vindt zelfs dat de surveillanten prettige mensen zijn. Op de vraag hoe zij buurtsurveillanten zien antwoorden zij positief.

“Buurtvaders zijn vaders van kinderen die in de buurt wonen en zij letten op wat je allemaal doet en als je iets verkeerd doet, dan gaan ze tegen jou zeggen dat moet je niet meer doen. Soms dan worden ze boos en soms dan zeggen ze het gewoon normaal en dan gaan ze weer weg. Zoals onze eigen vaders alleen dan lopen deze mensen buiten rondjes.” **Samir**

“Ze proberen de jeugd uit de problemen te houden. Want ja, veel buurtvaders hebben gewoon kinderen die zich mengen met zowel criminele als niet criminele jongeren. Dus... Ze proberen eigenlijk gewoon een oogje in het zeil te houden. En in te grijpen wanneer het kan. [...] een buurtvader die straalt gezag uit, maar dan weer als een vader zeg maar. Dus het is meer van hij geeft om je. Daarom zegt ie zoiets. Terwijl politie.. die straalt wel gezag uit maar dan op de verkeerde manier, zo van ik ben de baas en nu ga jij luisteren. En met koppige mensen kan dat botsen.” **Anouar**

“Ja, zijn ook oude mannetjes. We moeten vanuit huis respect voor hun hebben zeg maar. En mijn ouders kennen hun en politie is toch anders wij kennen hun niet, dus waarom moeten ze zo tegen mij praten.”

“De buurtvaders zijn anders dan de politie. Buurtvaders, we kennen hun en zo en die mannen komen naar moskee en zo, ik ken hun. Ze zijn niet politie, ze zijn anders. Die politie ze zijn... gewoon ik ken hun niet. Buurtvaders, ik spreek hun weleens, ik praat met hun.. gewoon normaal. Ze zijn anders ik ken hun.” **Yusef E.**

“Ja, jawel man. Mijn vader zeg maar niet. Maar andere jongens die ik ken hun vader, die lopen hier één keer in de week ofzo, zeg maar in de wijk rond en zo, en dan spreken ze mensen aan en dan praten ze gewoon gezellig met ons. Doen ze alsof ze onze vrienden zijn ofzo weet je. Dat is wel prettig man.” **Othman**

“Ja, ik moet zeggen daar heb ik meer respect voor eigenlijk, want die praten met nette manier op jou, weet je. En die die heb je ook wat hoger weet je. Ja, je ziet ze als oudere mannen die al een hele leven (erop) hebben zitten. Ja die ga je anders... die zie je anders zitten.” **Mohamed B3**

“Nou goed ja, ze lopen een beetje rond en je weet toch als je zo een beetje moeilijk doet zo je weet toch of een beetje lijp bent dan gaan ze praten. Maar ook soms, ach

ze praten altijd over alles rustig houden, veilig houden opletten weet ik veel wat allemaal.” **Rachid**

Uit de antwoorden van de respondenten blijkt dat zij de buurtvaders prettig vinden. Over het buurtpreventieteam lijken de respondenten overigens minder positief. Dit komt duidelijker naar voren wanneer er dieper wordt gevraagd naar het verschil tussen buurtvaders en het buurtpreventieteam en hierbij ook de achterliggende oorzaken van dit verschil worden verhelderd. In de volgende deelparagraaf

Het verschil tussen de buurtvader en de rest: een product van maatschappelijke positie, respect en vertrouwen.

Volgens Gruiter en Pels (2005) is één van de twee doelen die buurtvaders hebben het terugdringen van overlast door Marokkaanse jongeren. Dit trachten zij te bereiken door deze jongeren op een respectvolle manier aan te spreken. Het begrip “respect” komt bij een grote meerderheid van de respondenten naar voren. Het is tevens één van de meest aangegeven verschillen tussen een buurtvader en de andere vormen van surveillance (BPT en politie). Volgens de meeste jongeren hanteren de buurtvaders een andere manier van aanspreken en benaderen dan het BPT en de politie. Het tweede doel dat Gruiter en Pels (2005) toewijzen aan de buurtvader projecten is het veranderen van het negatief beeld dat Marokkanen in de buurt hebben. Ook dit doel lijkt over te komen bij de jongeren. Zo wordt er door een aantal respondenten aangegeven dat zij de buurtvaders respecteren, omdat zij om de wijk geven en het beste voor de wijk en de mensen in de wijk willen (Dit is overigens niet het doel dat de buurtvaders aangegeven te hebben in Schilderswijk).

Allereerst wordt er gesteld dat buurtvaders ook daadwerkelijk een soort van vaderlijke rol op zich nemen. Zo heeft een aantal van de jongeren het gevoel dat de buurtvaders hen als een soort zoons zien.

“Ja op zich die buurtvaders die benaderen jou gewoon meer alsof jij een zoon bent of een neefje van ze dus ja die proberen gewoon echt een vaderfiguur te zijn. Terwijl als je met die buurt preventie team te maken krijgt, ja die hebben toch gewoon een beetje meer de toon van de politie. Dus het is toch meer van ‘wat zijn we hier aan het doen’ [...] die (BPT) zijn wat minder... Ja... minder... hoe zal ik het zeggen, minder netjes tegen over ons zeg maar. Terwijl buurtvaders die geven ons meer een preek, zoals een vader een zoon een preek geeft.” **Anouar**

“Eigenlijk meer uit respect, het zijn vooral ouderen begrijp je, dus als zij zoiets tegen je zeggen dan moet je eigenlijk gewoon luisteren, want je moet het zo zien, het is eigenlijk een soort van een vader. Zo zie ik het, gewoon uit respect luister ik gewoon.” **Mourad**

“Ja alle twee, nou eigenlijk meer buurtvaders. Buurtvaders kun je meer zien als vaderfiguur. Buurtpreventieteam is meer ‘docentachtig’. Zij zeggen tegen jou wat je wel en niet mag doen en wat de gevolgen daarvan zijn. Buurtvaders die praten met jou en geven jou een goed gevoel alsof je met je vader aan het praten bent.”

Mohamed B4

Volgens Mourad is een buurtvader niet alleen een vader, maar ook een oudere man en oudere mensen dienen volgens deze respondent respect te krijgen. De door De Jong et al. (2000) aangehaalde theorie, dat buurtvaders wat anders dan buurtbemiddeling doen -namelijk buurtvaders treden op als extra toezichthouders en doen daarbij beroep op hun ouderlijke positie die hen een bepaalde mate van gezag geeft- wordt hier deels bevestigd. Hiermee wordt automatisch de theorie van Van Gemert (2002) -die stelt dat de buurtvaders dit ouderlijk gezag niet hebben- niet bevestigd.

De vraag is dan hoe komt het dat de ene oudere buurtsurveillant wel respect geniet en de andere niet? Dit wordt duidelijker wanneer de respondenten beginnen te vertellen hoe zij de benadering door buurtsurveillanten ervaren.

“Weet je wat het is met de buurtvader die zijn er ook. Dat is wel iets beter, want die ken ik wel. En die zijn er op woensdag altijd. En dat zijn zeg maar mensen van mijn zelfde achtergrond. En met hun kan ik makkelijker praten. Die politie die komen zonder dat ik iets gedaan heb mij vragen van kom laat mij jouw legitimatie zien en die buurtvaders die vragen eerst hoe het met mij gaat. En hoe het met mij thuis gaat. Dat is wel anders weet je. [...] Weet je wat het is, dan lijkt het alsof, weet je, hij ook om mij geeft ook. Hij doet ook gewoon zijn ding. Maar hij wilt wel het probleem oplossen als er een probleem is, hij valt mij niet meteen aan. De politie die ziet één Marokkaan en die denkt dan zullen alle Marokkanen klootzakken zijn. Maar die buurtvaders, weet je, die begrijpen dat. [...] ik ken ze (het BPT) wel maar vaag, want ik zie ze altijd op maandag rondjes lopen daar. Ik heb het gevoel dat zij gewoon hun werk doen ofzo, zo lijkt het. Maar niet echt dat ze om mij geven. Kijk ze zijn wel goed, want er is genoeg om op te lossen hier weet je, dat weet je zelf ook, maar niet echt.. ja, als ik

moet kiezen, dan kies ik liever voor de buurtvaders weet je, hij, ik heb het gevoel dat ie mij meer vertrouwd. En dat ik hem vertrouwd snap je?” **Amin**

Volgens Amin zit het verschil tussen de buurtvader en het buurtpreventie team (en de politie) in de mate waarin de surveillant interesse toont in de respondent. Het ‘om elkaar geven’ lijkt een belangrijke voorwaarde te zijn voor de band die de surveillant met de respondent creëert. Niet alleen Amin merkt dit verschil in de benadering door de surveillant. Zo vertellen meerdere respondenten deze ervaring te delen.

“Ja, niemand luistert eigenlijk naar hun (het BPT). Het is meer gewoon van ja je zegt iets maar je kan toch niks maken. [...]Nee, nummer één ze (het BPT) bemoeien met jou zaken terwijl je waarschijnlijk niks verkeerd aan het doen bent. En nummer twee als je niet naar ze luistert dan bellen ze meteen de politie... onterecht. [...] als een buurtvader jou iets verkeerd ziet doen, dan heb je toch snel de neiging om te stoppen. Als die tegen jou zegt nee niet doen en als die een beetje boos wordt dan ga je toch eerder stoppen met waar je mee bezig was. [...] ja, ze zijn meestal toch wat jonger als de vaders en zo. Je luistert toch iets eerder naar de vaders dan naar het BPT.” **Anouar**

“Zij (buurtvaders) komen vriendelijker over (dan het BPT). Ze groeten hoe gaat het, wat zijn jullie aan het doen zus en zo.” **Jouad**

“ Met buurtvaders kan je makkelijker praten dan met de politie. Politie valt weinig te praten en buurtvader ja, die denkt ook over hoe wij ons hier voelen en hij weet zelf ook dat wij hier zijn opgegroeid. En spreekt ons ook rustig aan niet net als de politie die ons gelijk weg stuurt. [...]als iemand rustig is tegen ons dan doen wij dat ook. Wij zijn dan ook rustig tegen die gene. Maar als iemand steeds hele vaak komt zeuren van weg hierzo ja dan luisteren we ook minder vaak. [...] je voert wel gesprekken (met het BPT) maar niet zoals de buurt vaders dat doen. Buurtvaders kunnen ook een grapje met je maken. Maar buurt preventie lijkt meer op de politie. Want, als ze iets zien dan of meestal zijn ze ook bang voor ons dan durven ze niet meer te komen en schakelen ze gelijk de politie. Dat heeft meer gevolgen voor ons.” **Mohamed B.**

Dat Mohamed B zegt dat naarmate er meer ‘gezeurd’ wordt door surveillanten hij minder gauw luistert is opmerkelijk, omdat Vago (2000) aangeeft dat juist het langdurig uitoefenen van sociale controle leidt tot socialisatie. Wel valt te stellen dat dit de enige respondent is die dit aangeeft. De

meeste zijn positiever over de gesprekken die met hen gevoerd worden en raken hier juist door gemotiveerd om minder in de problemen te komen.

“Dan praten we gewoon met z’n allen over problemen die er zijn of over of er nog wat is gebeurd. Een buurtvader ja hij helpt ons heel erg, hij motiveert ons zodat we zeg maar minder problemen krijgen. Maar zodra de politie eraan komt dan krijgen we juist de motivatie om de problemen erger te maken.” **Mohamed B2**

Op de vraag hoe dat komt antwoordt Mohamed B2:

“Omdat wij, zeg maar, een slechte imago van de politie hebben. Een politieagent praat heel anders met je dan een buurtvader. Een politieagent praat zeg maar een beetje op een hatende manier, van rot gewoon op klaar. Dan nog even je ID controle voor niks alleen omdat je daar zit. [...] met hun (het BPT) kun je niks te maken hebben joh dat zijn meer van die mensen die alleen oproepen doen naar de politie om jou te naaien. [...] omdat er wel vaker als er wat zeg maar kapot was gegaan of als er wat gebeurt dan zie je ze gewoon langs lopen en ze praten niet tegen je, maar als ze de hoek om zijn dan gooien ze snel een melding naar de politie, maar ze komen niet zelf naar ons toe om zeg maar op te lossen, om met ons te praten of wat dan ook. [...] Omdat ik ze (het BPT) gewoon niet mag. De manier hoe zij zich gedragen tegenover jou dan mag ik ze gewoon niet, want zij komen niet voor een leuk gesprek. Zij komen gewoon even kijken en zij hopen dat je zeg maar iets zegt zodat zij de politie erbij kunnen roepen. Dan moet je weer een paar uur gaan zitten.” **Mohamed B2**

Uit dit laatste citaat blijkt dat een slechte band tussen surveillant en jongeren kan leiden tot escalaties. Ook heeft de surveillant dan een minder (positief)effect op de jongere. In plaats van het accepteren van de aanwijzing of bevelen van de surveillant en het hebben van een vertrouwd gevoel, ontstaat er juist een gevoel van wrok die kunnen leiden tot het nog meer voor overlast en problemen zorgen in de wijk. Hieruit blijkt dus dat het effect dat een goede relatie tussen surveillant en jongere zeker niet verwaarloost mag worden.

Naast de manier van aanspreken blijkt er nog een mechanisme te spelen die van invloed is op de manier waarom de respondenten de surveillanten ziet. Het grootste gedeelte van de respondenten (13) heeft liever een buurtvader dan iemand van het buurtpreventieteam in zijn wijk rond lopen. Dit komt onder andere door de mate van informatie doorspelen. Een groot verschil tussen de buurtvaders en het BPT (in de ogen van de respondenten) is dat het BPT informatie

doorspeelt aan de politie. Hierdoor worden deze mensen als verraders gezien en worden ze minder vertrouwd door de jongeren.

“Omdat zij (BPT) meestal, als er iets gebeurt weet je, dan .. of, of, kijk zeg maar, als ik iets doe, wat niet goed is, wat verkeerd is, dan proberen ze gelijk te dreigen met politie en zo weet je. Dat doet de buurtvader niet. De buurtvader.. hij gebruikt wel het woordje politie, maar hij zegt meer van het is niet goed om ermee in aanmerking (aanraking) te komen. Weet je, maar zo`n BPT die zegt van ja, als jullie dit niet doen, dan bellen we de politie. Eén keertje, ze hadden gelijk politie gebeld. Ze zagen iets, ze gingen meteen politie inschakelen. Weet je, dat zie je een buurtvader niet doen man. [...] ze (het BPT) maken het eigenlijk alleen maar erger. Want, ik bedoel, ze moeten blij zijn als we naar onze ouders luisteren, laatstaan naar hun. En dan gaan ze naar de politie bellen, dan maken ze hunzelf alleen maar zwarter. Dan de volgende keer gaan we helemaal niet meer luisteren. Dan gaan we gewoon weg. Als zij komen gaan we gewoon weg. Dan hoef ik ze niet eens meer te zien.” **Othman**

“Die buurtvaders zijn gewoon..het zijn mannen. Aantal mannen, Marokkaanse mannen. Vaders gewoon. Zijn relaxe mensen joh. Ze komen altijd zo gezellig, groeten je, dit dat, maar ze vallen je ook niet lastig net als die buurt preventie team. Die buurt preventie team vallen jou lastig, die willen jou echt dat je iets uit haalt je weet toch, ze willen wat uit je halen, gewoon van ja... we wachten hier tot hij iets verkeerds gaat doen en dan gelijk de politie halen en dan naar de volgende jongere. Donder op joh.” **Yusef A.**

“Wat het verschil ja zo een agent is gewoon een agent. Wat zou ik zeggen zo een buurtvader heeft contact met mijn vader weet je zo een politie agent en buurt preventie team niet dat is het verschil zo een beetje. Het verschil is ook dat je meer voorzichtiger bent met zo een buurtvader dan de rest.” **Hamza**

“Ja, je krijgt meer contact met buurtvaders dan met buurtpreventieteams. Buurtpreventie is meer zoals ik al zei ‘docentachtig’. Als zij langs lopen dan zeggen ze gewoon wat goed is en wat niet en wat de gevolgen daarvan zijn als je het toch doet.” **Mohamed B4**

Uit de antwoorden van de respondenten blijkt dat de belangrijkste twee mechanismen die ertoe kunnen leiden bij een jongere om wel of niet gehoorzaam te zijn aan een surveillant, verband houden

met het gedrag van de respondent. De jongere het idee geven dat er om hem gegeven wordt door de surveillant is daar één van. Het tweede mechanisme is de vertrouwensband die de jongere met de surveillant creëert. Deze band kan geschaad worden op het moment dat er informatie wordt doorgespeeld aan de politie. Het blijkt dus dat met name het BPT op dit punt niet wordt gewaardeerd.

Respect is er voor iedereen

Uit de vorige deelparagraaf is gebleken wat het grootste verschil is tussen de verschillende vormen van buurtsurveillance bij deze jongeren. In deze paragraaf zal dieper worden ingegaan op een aantal van die verschillen.

Het maakt voor een jongere niet uit of iemand bij het BPT of bij de buurtvaders zit. Vooral de wijze waarop de jongere benaderd wordt blijkt een impact op hem te hebben. Respect is hierin een belangrijk begrip. De precieze omschrijving van dit begrip is voor elke respondent verschillend, maar de algemene lijn binnen de antwoorden van de respondenten is dat de surveillant de respondent met een rustige en vriendelijke toon dient te benaderen. De volgende citaten maken dit duidelijker. Hierin wordt de politie met de buurtsurveillant vergeleken, maar maken de respondenten ook duidelijk wat voor gevolgen dit heeft voor hun gedrag.

“Het zegt sowieso veel over een persoon. Kijk als diegene gewoon respectvol met mij omgaat dan krijgt ie dat sowieso ook van mij terug, maar als ik dat niet krijg dan probeer ik in ieder geval nog normaal te doen, maar zodra diegene zijn stem meer gaat verheffen en meer met zijn handen gaat praten dan accepteer ik dat niet. Dan ga ik niet weg, dan blijf ik daar staan.” **Mourad**

“Dan zijn wij ook aardig. Dan kunnen wij, als zij het op een nette manier aan ons vragen of weg willen gaan of dat wij iets anders willen doen, dan doen we dat. Maar als iemand op je af komt rennen en dan, dan ga ik ook agressief doen.” **Mohamed B3**

“Nee, kijk als hij (politieagent) respect heeft voor ons dan hebben wij respect voor hem weet je wel. We zijn niet agressief. Als we vragen waarom? Weet je wel. Dan kan hij toch gewoon uitleggen. Als hij niet uitlegt misschien volgende keer doen we het weer, of doen we het misschien niet, maar doen we het niet om verkeerde reden, omdat anders de politie komt. Nee, hij moet ons uitleggen daarom en daarom en daarom! Weet je wel [...] soms heb je politie agenten je weet toch lachen, doet gewoon normaal je weet toch. Maar die voelt zich gewoon uh, we weten hij doet

tegen ons als tegen iedereen. Maar als we zien zeg maar ze doen anders tegen ons dan tegen de anderen. Dan doe ik niks joh weet je wel dan zijn we toch al die stempel gekregen dan doen we toch lekker hoe ze denken dat ze zijn, weet je het maakt toch geen verschil gedraag je of niet ze hebben toch dat beeld over je[...]een buurtvader niet. Buurtvader komt en zegt kijk luister... hij heeft het helemaal niet over die scooter of zo. Ik zeg maar wat. Dan weten we dat het echt daarom gaat [...] Het is allemaal een verhaal van respect jonge” **Rachid**

“Kijk ik kan daar makkelijk tegen (agressieve toon van de politie) maar er zijn veel jongeren die prikkelbaar zijn dus politie kan daar één verkeerde toon aanslaan en een jongen wordt dan uit het niets agressief. Ik vind dat de politie veel beter kan reageren. Ik heb het vaak meegemaakt [...] Het moet veel vriendelijker, het moet niet zo een voorbeeld van wegwezen! Moven!. Maar, zou je weg willen gaan komt dat komt toch anders over. En het lokt toch een tegen reactie bij de jongeren. [...] Agressiviteit, de jongere gaat weer ook reageren, van wat is er nou, sus en zo en dat escaleert zich.” **Jouad**

“Ja de politie die is... Die komt naar mijn gevoel wel intimiderend over. Want ze kennen onze buurt ook goed en hoe het eraan toe gaat. Die spreken je niet op hun aller liefste kan. Die... wat aanspreken. Ze geven je meteen een boete [...] de politie daar ga je er meteen vanuit dat je een boete krijgt of wat dan ook. Dus dan is het meteen chaos of je rent weg of wat dan ook. Maar de buurtvaders enzo dat gaat er wel wat rustiger aan toe. Ja, die komen gewoon rustig naar je toe en dan ontstaat er een gesprek. Meestal praten ze gewoon met je terwijl.. weet je, weetje er ontstaan gewoon een gesprek. Niet per se over de buurt of wat dan ook, maar gewoon over alles een beetje. Over hoe het met je gaat en dat soort dingen. Gewoon dus echt meer met betrekking tot jezelf. Want de politie die doet dat niet. Die willen gewoon dat je van daar weggaat en meer niet. Buurtvaders daar ga je gewoon echt een gesprek mee aan. Gewoon, ja een gesprek. Over alles eigenlijk een beetje. Over het alledaagse leven. [...]dan (als hij niet met respect wordt behandeld, zoals door de politie) daag ik ze juist uit, omdat zij denken dat zij gelijk hebben en ze willen dan gelijk en dan ga ik ze juist uitdagen. Dan ga ik ervoor zorgen dat ze juist met nog meer gaan komen en als ze er zijn met de rest, dan zorg ik ervoor dat ze voor niets zijn gekomen. Dan zijn wij uiteindelijk allemaal weer weg.” **Salah**

“Ja, als iemand je grof aanspreekt dan heb je geen behoefte om te luisteren. Als iemand jou met respect aanspreekt dan heb je wel behoefte om te luisteren, dan praat je ook met respect terug.” **Mohamed B4**

“[...]ik heb genoeg vrienden die wel worden gezien als overlast gevende jongeren. Als een buurtvader 1 van deze jongeren aanspreekt. Dat het gedrag wel beïnvloed in de zin van dat je jongeren zich ten eerst gerespecteerd voelt hoe de buurtvaders hen aanspreken. De buurtvaders spreken hun ook aan met respect zodra, er geen respect is zullen zij ook niet luisteren. Als de buurtvaders zeggen van ‘hé er zijn mensen die last van jullie hebben jullie kunnen beter in het park met elkaar gaan staan’ luisteren ze ook veel beter.” **Jouad**

Uitgaande van de reacties van de respondenten kan er geconcludeerd worden dat de jongeren zich beter gedragen op het moment dat zij een respectvolle benadering hebben ervaren dan wanneer zij in hun ogen niet respectvol zijn benaderd. Dit heeft ook verdere gevolgen voor de volgende keren dat zij de buurtsurveillance opmerken. Wanneer zij zich niet respectvol voelen behandeld, leidt dit er toe dat zij in de toekomst minder luisteren naar de surveillant en zelfs (dit bleek ook uit de vorige paragraaf) de surveillanten uit gaan dagen. Toch lijkt dit respect niet in alle gevallen op zichzelf te staan. Uit een aantal van de interviews blijkt dat respondenten het respecteren van een surveillant met name toeschrijven aan het kennen van een persoon.

“Ik denk dat ik meer respect heb voor zo een buurtvader omdat hij een bekende is denk ik. Hij kent onze familie onze ouders en hij woont bij ons in de buurt. Zo een buurtpreventie komt buiten de buurt denk ik. Althans dat denk ik. Ik ken hem alleen in dat jasje en meer niet. Zo'n buurtvader kom je tegen bij de bakker, in de moskee, in een buurthuis. [...] Ja, klopt eigenlijk wel. Omdat het toch een bekende van je is en een bekende van je ouders.” **Hamza**

Op de vraag wat dat voor gevolgen heeft antwoordt hij?

Ja, toch respect hebben voor elkaar [...] op het moment dat je elkaar niet kent dan niet. Dan veel minder. Hangt ook af van hoe hij tegen over mij doet. Als tie zich ook als de politie gaat gedragen ja dan heb ik ook geen respect voor hun ja.” **Hamza**

“Het is niet zo zeer bang maar je hebt er gewoon meer respect voor. Een goede vriend waarbij die vader buurt vader is als hij je aanspreekt, het is de vader van een vriend dan luister je er veel beter naar. Ook al is het een vriend van je vader de

buurman of een buurman uit Marokko daar luister je ook gewoon veel beter naar.”

Jouad

Dit fenomeen lijkt raakvlakken te hebben met de theorie van Blokland (2009). Het herkennen van mensen leidt er bij deze jongeren toe dat zij een respectvolle relatie onderhouden met de surveillanten en in sommige gevallen zich vertrouwd voelen. Uit het bovenstaande citaat van Jouad blijkt zelfs dat dit het geval is wanneer een surveillant geen goede bekende is. Toch ontstaat er een bepaalde relatie tussen deze jongere en de surveillant. Het is voor hem dus al genoeg dat de surveillant een bekende vreemde is om zich meer op zijn gemak te voelen.

Een ander raakvlak met de theorie van Blokland (2009) zit in het gegeven dat jongeren soms wrok en negatieve gevoelens koesteren ten opzichte van de surveillant. Blokland (2009) geeft aan dat bepaalde gedragingen van bewoners bij andere bewoners tot oordelen kunnen leiden. Een bewoner zal dan de volgende keer denken dat een bepaald gedrag bij een persoon herhaald kan worden. Om dit mechanisme toe te passen op de relatie tussen jongere en surveillant, lijkt de moeizame relatie tussen jongere en het BPT te komen door hetgeen zij hebben meegemaakt met ze. Er is al een aantal keer voorbij gekomen dat jongeren het BPT zien als verraders. Dit baseren zij op de veronderstelling dat het BPT verschillende malen de politie heeft gebeld. Bij de buurtvaders geven de jongeren aan dat zij geen informatie doorspelen aan de politie en hierdoor is er de verwachting bij de jongeren ontstaan dat zij dit ook in de toekomst niet zullen doen.

In de volgende paragraaf zal er worden ingegaan op de mate waarin de cultureel gedeelde achtergrond tussen surveillant en jongere een rol speelt bij het effect dat een surveillant op deze jongere kan hebben.

5.4 Surveillanten uit de eigen gemeenschap: “Met jou kan ik praten”

In deze paragraaf wordt er ingegaan op de mate waarin de culturele achtergrond van een surveillant van invloed is op de omgang met of het effect op de jongere. Is het zo dat wanneer er sprake is van een gedeelde culturele achtergrond is tussen surveillant en respondent, dit een ander effect heeft dan wanneer zij uit verschillende culturen komen? En waaruit valt dit verschil dan te verklaren? De antwoorden op deze vragen zullen in de loop van deze paragraaf beantwoordt worden.

Volgens Scholte (2007) ligt de kracht van buurtsurveillance in de ‘relationele controle’ (Scholte, 2007). De surveillanten zouden dus door gebruik te maken van hun relaties en netwerken informele sociale controle moeten uitvoeren. Volgens Scholte zijn deze personen meer van invloed op de jongeren dan een persoon die hier niet toe in staat is. Uit de empirische bevindingen blijkt dit deels te kloppen. Een gedeelte van de respondenten onderhoudt een andere relatie met iemand uit eigen gemeenschap dan iemand die zij niet kennen of ook geen bekende is van hun bekenden. Ze

tonen meer respect naar deze mensen uit de eigen gemeenschap toe en proberen zich netter te gedragen in hun bijzijn. Toch zijn er ook jongeren die stellen dat een gedeelde culturele achtergrond niet de doorslaggevende factor is die bepaald hoe hij zich verhoudt ten opzichte van de surveillant of de mate waarin hij zijn gedrag aanpast als gevolg van de interactie of de aanwezigheid van deze surveillant uit de eigen gemeenschap. Daarmee kunnen we de groep in twee delen. De meerderheid van de respondenten stelt dat het er wel toe doet of een surveillant uit de eigen gemeenschap komt (12 respondenten). De rest stelt dat de achtergrond van een surveillant er geheel niet toe doet. De respondenten onderscheiden zowel personen uit de eigen gemeenschap met een zelfde culturele achtergrond als ook bekenden van henzelf en bekenden van hun ouders met een niet dezelfde culturele achtergrond.

Ook is het opmerkelijk dat er binnen de groep van buurtvaders meer ‘surveillanten uit de eigen gemeenschap’ zitten dan bij het BPT. De oorzaak hiervoor vraagt om dieper onderzoek naar de achtergronden en werkwijzen van de surveillanten. Voor dit onderzoek is dit verder niet noodzakelijk. Het gaat hier namelijk slechts om de mate waarin de bekendheid en de etnische achtergrond van de surveillant een rol speelt in de beslissing van de respondent normoverschrijdend gedrag voort te zetten of zijn gedrag aan te passen. Indien de respondent niet het idee heeft normoverschrijdend gedrag te vertonen, dan gaat het om het effect dat een bekende surveillant en een surveillant met dezelfde etnische achtergrond voor effect heeft op hem.

De meerderheid van de respondenten vindt dus dat surveillant uit de eigen gemeenschap komt meer effect op hem hebben. Het ‘uit de eigen gemeenschap komen’ hoeft overigens niet slechts te maken te hebben met etniciteit. Het kan ook een vriend van zijn vader zijn die een andere etnische achtergrond heeft dat het zijne. Wat in de context van de surveillance belangrijk is voor de jongeren is dat de surveillant de leefwereld van de jongeren kent en begrijpt.

“Het maakt wel uit natuurlijk. Want ja, we hebben dezelfde achtergrond en zo, snap je. Kijk dat is wel iets fijner. Bijvoorbeeld toen wij van de moskee kwamen, de buurtvader was daar ook waarschijnlijk en daarom kent ie ons. En hij begrijpt ook deze jongens hebben nunet gebeden en gaan nu naar huis toe en die lopen nu eventjes doe tegen elkaar te zeggen en daar is niks mis mee. En een ander zou dat niet begrijpen. Dus ja logisch [...] dat is die verbondenheid weet je. Ik ga ook alleen maar om met Marokkanen snap je, omdat die Marokkanen die snappen mij en ik snap hun. Ik heb matties die zijn Nederlands en die zijn Surinaams, maar ja, daar chill ik gewoon niet elke dag mee. Daar heeft het ook mee te maken snap je. [...] dat zijn zeg maar mensen van mijn achtergrond. En met hun kan ik makkelijker praten.

Bijvoorbeeld laatst, dat kan ik me nog heel goed herinneren, we gingen naar een moskee toe en het laatste gebed, toen kwamen we terug en toen gingen we met de boys van de moskee samen naar huis toe, toen kwam de politie en die dacht dat we gewoon gingen chillen daar, en die wisten niet wat we deden, en die kwamen meteen vragen of we weg wilden gaan. En niet eens van waar komen jullie vandaan. Want wij waren gewoon gaan bidden. We waren gewoon aan het chillen samen na het gebed. En de buurtvaders... een half uur later kwamen we buurtvaders tegen, en die zei gewoon heey jongens hoe is het met jullie en zo. En die begrijpt ons gewoon snap je?" **Amin**

Toch wordt ook waarde toegekend aan de etnische achtergrond van de surveillant. Het hebben van dezelfde culturele achtergrond heeft dus voordelen in de ogen van Amin. Hij licht dit toe.

"Het heeft met meerdere dingen te maken, ten eerste, omdat kijk, ik weet wie ze zijn, snap je? Dus op het moment dat ik niet naar hem ga luisteren ofzo, dan heb je meteen al ruzie met iemand die je kent en dat wil je niet, snap je. Dus wij kennen elkaar en we hebben dezelfde achtergrond dus meteen is er een soort van klik, met de politie is er niks, helemaal geen klik niks. Zelfs niet met de Marokkanen in de politie, die flashen je ook. Die zijn ook viezeriken." **Amin**

Naast Amin zijn er dus nog meer respondenten die voordelen zien in een gedeelde culturele achtergrond met de surveillant.

"Uhm ja, allebei (omdat ze Marokkaans zijn en vaak ook bekenden zijn) familie ja kennen ze ook maar ook omdat we van hetzelfde achtergrond komen. Kan makkelijker gepraat worden. [...] dan zou ik.. als ie Marokkaans is, zou ik toch wel ook weer naar hem luisteren omdat ik weet, ik heb toch het gevoel dat het.. het is soort van een vader of zo, dus ja daar ga je altijd met respect mee om. [...] Ja, het is toch iemand van je eigen volk dus." **Anouar**

"Dat de buurtvaders anders omgaan met de jongeren dan de politie. De buurtvaders die ik ken zijn van allochtone afkomst, zijn vaders die je tegen kunt komen in moskeeën en op de Haagse markt. Met alle respect, de politie, maar soms zijn het toch agenten die uit een boerendorp vandaan komen die nog nooit in aanmerking zijn gekomen met allochtonen jongeren en op 1 of andere manier klikt het niet. Kijk de buurtvaders kennen de normen en waarden van de jongeren dus die weten hoe

ze de jongeren moeten aanspreken dus dat heeft wel een positieve resultaat.”

“Ja, ik denk toch dat dat belangrijk is hoor. Kijk een Marokkaanse buurtvader die een Marokkaanse jongere kind aanspreekt die heeft het zelfde normen en waarden hij kent de cultuur. Hij weet hoe hij zo en jongere moet aanspreken.” **Jouad**

“[...] buurtvaders hebben zelf kinderen van dezelfde leeftijd, ze hebben dezelfde achtergrond. [...] het zijn meestal Marokkaanse vaders, die begrijp je meestal ook.”

“Ja een buurtvader als hij dezelfde achtergrond heeft, dan lijkt het echt een vaderfiguur. Je kan hem met je vader vergelijken.” **Mohamed B4**

“ik denk uiteindelijk qua omgang is dat wel makkelijk. [...]daar heb ik ook geen problemen mee. Daar kan ik ook mee opschieten. Maar ik noemde alleen het verschil op tussen zeg maar. Maar... diegene die ja... van dezelfde komaf is, die daar gewoon ja, daar heb je gewoon meer klik mee [...] ik kan met iedereen opschieten hoor, dat maakt me niet uit, maar uiteindelijk qua omgang... je kan zeggen wat je wilt, maar gaat het wel gemakkelijker denk ik want die begrijp je cultuur en die..” **Salah**

“Buurtvader die, je weet toch als die zelf Marokkaans is, weet je hij wil toch ook niet dat Marokkanen zeg maar negatief worden gezien. Die maakt ook elke dag mee misschien nog meer mee dan ons vroeger. En dan weet ie toch ook van uhh zo kijk je naar die. Snappen meer.” **Rachid**

Er is slechts één respondent die een gedeelde culturele achtergrond als noodzaak ziet, om te luisteren naar de surveillant.

“Nee, het is ook omdat de meeste buurtvaders ook meestal van hetzelfde achtergrond komen. Daar hebben wij ook meer respect voor dan voor een Surinamer die me vader kent en zegt ‘wegwezen hier’.Ja, ik heb liever dat iemand van mijn achtergrond komt dan dat een Surinamer komt. Een Surinamer die zal ook niet naar mijn vader luisteren als hij buurtvader was.” **Mohamed B**

Dat surveillanten niet uit de eigen gemeenschap komen maakt voor sommige respondenten niet uit. Zij vinden niet dat een gedeelde culturele of sociale achtergrond bijdraagt aan een betere band. Ook zou dit niets uitmaken voor de relatie of het effect dat zo'n buurtsurveillant op hun heeft. In tegenstelling tot de vorige groep beschouwen deze jongeren een gedeelde achtergrond als niet belangrijk. De focus daarentegen wordt met name gelegd op de wijze van aanspreken. De eerste

groep linkt deze twee zaken aan elkaar. Namelijk dat surveillanten uit de eigen gemeenschap hem beter benaderen, omdat zij de leefwereld van de jongeren beter kennen. De tweede groep gaat er niet vanuit dat het hebben van een gedeelde culturele achtergrond voorwaarde hiervoor is. Hun ervaring is dus dat die achtergrond niet uit maakt. Het gaat er meer om dat de respondent het gevoel heeft met respect te worden aangesproken.

“Niet alleen dat, maar gewoon. Weet je wat het is, hun (buurtvaders) doen aardig tegen ons. Begrijp je? Hun zijn aardig tegenover ons. En als wij dan niet aardig tegenover hun zijn dan is dat toch niet normaal? Dan is toch beetje schaamte of niet? Want dan doen hun al die tijd aardig tegen ons en dan moeten wij ze gaan uitschelden ofzo. Nee, kan niet. Kijk als die buurt preventie team nou ook aardig was, en wij ook aardig, dan zouden wij ook schamen ook al waren het Antillianen, Surinamers, Nederlanders, maakt niet uit wat het is. Begrijp je? Dan zou ik ook gewoon respect hebben ervoor. Maar dat is nog nooit bij hen gebeurt, ik heb nog nooit respect van hun gekregen.” **Yusef A.**

“Nee, voor mij maakt het niet uit. Tuurlijk is een Marokkaanse man anders. Omdat de kans groter is dat hij je familie kent, maar ik ga niet denken deze man is een Marokkaan dus naar hem luister ik en deze man is een Surinamer dus aan hem heb ik schijt. Het gaat gewoon om de manier waarop iemand jou aanspreekt. Als dat met respect is, dan is het goed.” **Mohamed B3**

Zoals al aangegeven bestaat de tweede groep uit twee subgroepen. De tweede subgroep verklaart het verschil van benadering niet slechts uit culturele achtergrond, maar ook uit de mate waarin een surveillant de jongere en zijn familie kent.

“Ze zijn Marokkanen en soms een Turk, maar meestal Marokkanen. Maar lekker boeiend als ik ze niet ken dan ken ik ze niet. Dan boeit het niet of hij Marokkaan, Turk, anti of Chinees is. Alleen bij Marokkanen soms praten ze teveel. Dan hoor je na een tijdje, ja jij hebt dit en dat gedaan en dan ga je denken van wie kan dat geweest zijn en dan kom erachter dat zij het waren. Die Turken weten niet precies wie we zijn. Dus ook al hebben ze iets gezien of heb je wat verkeerd gedaan, ze kunnen niet opeens gaan praten tegen familie ofzo en zeggen van, ja jou zoon heeft dit en dat gedaan. Of naar politie gaan en zeggen Ismaël dat of Mohamed die heeft op de Vaillantlaan een prullenbak in de fik gestoken of een ruit ingegooid. De kans is kleiner dat hij je kent. Dus als hij wilt verraden kan hij alleen zeggen van ja was een

Marokkaanse jongen. En dat weet hij niet eens zeker want je kunt ook Algerijn zijn of hier zijn ook veel Egyptenaren. Dus dan mag de politie gaan zoeken naar een Noord Afrikaan. Het zit hier vol mee, kunnen ze nog lang blijven zoeken.” **Samir**

In het verhaal van Samir valt toch op dat hij wel degelijk een verschil ziet. Maar dit geldt alleen voor het doorspelen van informatie. De kans is groter dat hij je kent als hij Marokkaans is. Kortom, er wordt zelfs na het ontkennen van een verschil, indirect toegegeven dat het toch wel van invloed kan zijn. Hiermee valt hij deels samen met Hamza in de laatste subgroep groep. Namelijk daar waar de achtergrond wel uitmaakt als er sprake is van herkenning (en in het geval van Samir, dat de gedeelde culturele achtergrond de kans goter maakt dat een surveillant één van zijn ouders herkent).

“Ja, zo een Marokkaan kijken we toch extra uit over wat we zeggen weet je die kent ook onze vader en zo. Zo een Turk waarschijnlijk ook zo een Hollander niet echt denk ik. [...]hij kent ons goed onze familie onze ouders wet je. Hij kan het makkelijker doorvertellen wat er gaande is zo een Nederlander gaat het wat moeilijker. Zo een Marokkaanse buurtvaders spreken hetzelfde taal weet je [...] die kennen me vader allemaal, van moskee en zo. Je komt elkaar ook alleen maar tegen.” **Hamza**

Het blijkt dat de meeste jongeren rekening houden met de relaties die de buurtvader heeft met familie. De achtergrond (Marokkaans) speelt ook een belangrijke rol, omdat dit het contact tussen surveillant en jongere vergemakkelijkt. Er zijn een aantal voorbeelden van jongeren die zeggen dat als een buurtvader zijn vader kent, dat hij wel twee keer nadenkt voor hij wat verkeerd doet. Sommige geven zelfs aan dat ze zich voor ze schamen en dat wanneer zij ze al zien aankomen, zij al vertrekken. Er wordt ook door hen aangegeven dat ze aan het denken worden gezet.

Dat het kennen van de buurtvader of gekend worden door hem een belangrijke rol speelt voor de jongeren blijkt wel uit het feit dat bijna alle respondenten dit benoemen en sommige van hen ook aangeven zich voor hen te schamen.

“Weet je wat het is, kijk weet je de buurtvaders, kijk hij kent mij. Dus als we iets gek gaan doen en je ziet de buurtvader dan ja, dan is het beetje schaamte, ik schaam me dan gewoon, jongens, van waar zijn we mee bezig, omdat hij ons kent en hij wil dat we het goed doen snap je? Dus mocht er zoiets gebeuren dan ja dan stoppen we of gaan we weg.” **Amin**

“Ja, zo kun je het ook noemen. Ja, je kunt gewoon, je ziet het gewoon... je kunt het gewoon zien als een oom of een vader of een oudere broer die jou een preek geeft,

en ja, dan luister je ook gewoon meestal. Je krijgt sowieso wel een schuldgevoel of wat dan ook [...] ook schaamte. Als je iets verkeerd doet of wat dan ook en je wordt betrap dan..” **Anouar**

“Ja, als het een bekende is van de familie dan ga je daar toch anders naar kijken. Ga je niet... uhh... hoe moet ik het zeggen, dan ga je daar niet agressief tegen doen of zo. Je gaat dan toch sowieso goed mee om, omdat het een bekend iemand is. Dus.”

Mohamed B3

“Ja, ik ga niet tegen een man, die vriend van mijn vader zeggen dat hij..uhh.. als hij vriend van mijn vader is kan ik niet tegen hem zeggen en is ook gewoon. Ik heb respect voor hem. Hij is ook oude man en zo. [...] als mijn vader die politie agenten kent, dan zou ik ook niks doen. Dan zou ik ook niks zeggen, dan zou ik gewoon gaan [...] Hij kent mijn vader, dus dat is het belangrijkste.” **Yusef E.**

“Ja, dat sowieso (of iemand kennen een rol speelt) als je iemand kent dan schaam je je. Met hem kun je geen discussies aangaan en daar luister je eigenlijk gewoon direct naar. Dat is een bekende en daar toon je meer respect voor diegene.” **Mourad**

“Ja als het een bekende is tuurlijk. Dat is heel logisch toch. Als het een onbekende is, dan heb je daar meestal lak aan toch. Als het een bekende is dan is het toch nog, ja... je hebt er meer ja... het is gewoon een... als het een bekende is dan kan je toch niet... dan moet je wel gewoon beetje met respect met hem omgaan. Je kan daar niet grote bek aan geven. Het is toch bekende. Sommige zijn zelfs bekende van je, of het kan je buurman zijn geweest of wat dan ook, bekende van je vader of moeder. Ja, een bekende ga je toch anders mee om dan een onbekende. [...] Tuurlijk hoor je iedereen met respect te behandelen, dat soort dingen, maar een bekende kijk. Het is nog steeds... kijk het is een bekende, dus dat gevoel, er is een andere gevoel van weet je, van herkenning enzo weet je [...] Dan is het anders dan wanneer een onbekende iemand jou de les wil gaan voorlezen zeg maar. Snap je?” **Salah**

“Ja, voor een buurtvader zal ik iets meer respect hebben dan voor een buurt preventie team. Buurtvader kunnen ook me ouders en familie. Voor hun schaam ik me ook meer dan buurt preventie. [...] dat komt omdat ze ja onze familie kennen en ja... we schamen er ons voor als ze naar onze ouders toe moeten gaan.[...] ik schaam me er meer voor [...] dat hij me vader kent.” **Mohamed B**

“Als je een bekende tegen komt ben je toch rustiger dan als je een man tegen komt die je nooit eerder hebt gezien en waar je helemaal geen band mee hebt. Daar ga je toch eerder ruzie mee maken dan eentje die je al langer kent of die vriendelijker is tegen je of die je familie kent. [...] tuurlijk als ik een buurtvader zie zou ik de slechte dingen toch niet voor hun neus doen, omdat zij toch je vader en je familie kennen. Dat doe je gewoon niet en je praat gewoon met ze en ze verwachten niet van jou dat je zulke dingen doet.” **Mohamed B2**

Wanneer er vervolgens doorgevraagd wordt wat er voor deze respondent belangrijker is de bekendheid van de surveillant of zijn etnische achtergrond antwoordt hij:

“ Ja, ik denk toch eerder een bekende.” **Mohamed B2**

Volgens Scholte (2007) ligt de gedachte achter zo'n aanpak in de veronderstelling dat iemand uit de persoonlijke omgeving van een overlast gevende jongen of meisje beter in staat is invloed uit te oefenen op het gedrag van deze jongen of meisje dan een politieagent. Er wordt hierbij bijvoorbeeld ingespeeld op de gevoelens van schaamte en schuld bij de overlastgevers. Dit laatste blijkt zeer zeker het geval bij het grootste gedeelte van de respondenten. Of dit ook tot socialisatie kan leiden is nog de vraag. Hoewel er een aantal respondenten aangeven dat zij het voorgekomen gedrag niet meer zullen herhalen, geeft de meerderheid aan steeds weer terug te vallen in hetzelfde gedrag. Hiermee komen we aan bij de volgende paragraaf waar er wordt ingegaan op de mate waarin de gelegenheid om voor overlast of criminele activiteiten te zorgen wordt beperkt door de aanwezigheid van buurtsurveillanten.

5.5 Gelegenheid beperken: dan gaan we wel even een blokje om

Binnen dit sociale mechanisme wordt in dit onderzoek gefocust op de fysieke dimensie ervan. Dit betekent dat het gaat om het beperken van gelegenheid op het moment dat de surveillant fysiek aanwezig is.

De Buurtvaders en het BPT surveilleren beide één keer per week. De ene groep surveilleert op maandag avond en de ander op woensdag avond. De rest van de avonden zijn de buurtvaders en het buurtpreventie team niet als surveillanten in de wijk te vinden zijn.

Wanneer er aan de jongeren gevraagd wordt of zij beperkt worden in de gelegenheid dan geven de meeste jongeren aan dat zij vinden dat de surveillanten de mogelijkheid tot het plegen van overlast of criminele activiteiten niet beperkt. Volgens het grootste gedeelte van de respondenten

verplaatst de activiteit zich namelijk op twee vlakken. Dat van tijd en plaats. Hierdoor blijft de activiteit zich voordoen, maar alleen op een ander tijdstip of op een andere plek. Hoewel de jongeren zelf aangeven niet in hun gelegenheid worden beperkt is dit wel degelijk het geval. Zij moeten zich namelijk verplaatsen naar een andere plek waar geen surveillanten zijn of zij moeten wachten tot deze surveillanten weg zijn. Daarmee is de mogelijkheid niet ontnomen, maar wel beperkt.

“Niet als hun er nog zijn haha, maar als ze weg zijn kun je weer alles doen wat je wilt, want dan zien ze je toch niet meer. Ik heb weleens gehad dat ze gewoon doorgingen, met over de stoep rijden met zijn motorrunner, die jongen had een motorrunner en hij reed heel hard door de straat en zo, maar die buurtvaders zagen dat en ze zeiden van wil je er aub mee ophouden. Die jongen had schijt aan ze en ging gewoon door, maar meestal luisteren de jongens wel gewoon en als de buurtvader dan zegt van wil je dat niet meer doen dan wordt het niet meer gedaan tot de buurtvaders weer weg zijn [...] die buurtvaders die komen 1 dag in week zehme langs en dan denken ze dat ze alles kunnen zeggen en jou leven bepalen. Wie zijn hun. Er is maar 1 man die is relax, hij is nooit dom gaan doen ofzo. Hij probeert ons te helpen en zo.” **Samir**

“Als ze zeggen dat we weg moeten dan moeten we wel weg, stel ze zeggen niks dan zijn zij de diegene die weggaan [...] dan gaan we ergens anders naar toe.” **Anouar**

“Ja, ik zou weg gaan. Dan gaan we ergens anders heen. [...]Gewoon andere pleintje, ligt eraan wat er is. Als hij tegen mij zegt ga naar huis.. nee ik ga niet naar huis waarom zou ik naar huis gaan. Hij is niet mijn vader dat ie mij naar huis stuurt. Maar als er gewoon iets gebeurd is en hij zegt ga weg, beter ga weg dan ga ik weg. Ga ik gewoon ergens anders heen, ander pleintje of andere straat.” **Yusef**

“Ja, die politie die waarschuwt ons dan gewoon. Die zegt jullie moeten hier gewoon weggaan en als jullie niet weggaan. Dan gaan we jullie meenemen of dan krijg je een staf ofzo. Ja, wat doen we dan, dan gaat iedereen zijn kant op. En even later komen we weer terug. Gewoon weer daar voor de deur staan ofzo, weet je.” **Othman**

“Op dat moment zou ik het niet doen.” **Hamza**

“Ook al gaan we weg, waar moeten we heen. Dan gaan we ergens anders staan dan komt de politie daar toch weer en moeten we daar weer weg. Dan blijven we maar weg gaan begrijp je. We moeten wel gewoon onze eigen ding blijven doen. Als we

daar willen staan dan staan we daar. Ook al moeten we even weg, we komen toch weer daar terug. Anders waren daar geen bankjes bijvoorbeeld geplaatst om daar te zitten. [...] Ja tuurlijk, dat altijd, maar dat maakt ons niet zoveel uit ze (politie) mogen ons weg sturen, maar binnen vijf minuten staan we daar weer. Ze hoeven alleen de hoek om te gaan en we zijn er weer.” **Mohamed B2**

De jongeren verplaatsen zich dus op het gebied van tijd of plaats. De incidenten waar het hier om gaat hebben betrekking op het ‘hangen’ in de wijk. Dit wordt vaak als overlast gezien en zij worden hier dan ook op aangesproken. Toch herenigen de jongeren zich niet allemaal na verloop van tijd of op een andere locatie. Zo geven sommige jongeren aan -in de trend van de vorige paragrafen- dat wanneer zij rustig en vriendelijk worden benaderd en aan hun wordt uitgelegd hoe en waarom zij zich niet mogen samenscholen, deze jongeren hier begrip voor opbrengen.

“Ja, maar dan moet hij wel vertellen wat hij doet, waarom wij weg moeten. Maar goed als ik voor de deur sta of iets in die richting, dan zou het wel vreemd zijn dat ik daar weg moet terwijl ik gewoon voor mijn deur sta begrijp je. Dus als hij gewoon duidelijk aangeeft waarom het niet mag dan vind ik het oke. [...] Kijk, sowieso niet meer daar in de buurt rond hangen, dat ga ik dan sowieso niet meer doen. Dan ga ik gewoon een cafeetje opzoeken of zoiets.” **Mourad**

“Ja ja, het was of luisteren naar de buurtvader of je kon eigenwijs doen en dan kon je een rondje lopen en dan terug komen en dan kun je de politie verwachten die het dan anders zou aanpakken. Het was gewoon luisteren naar de buurtvader dan was er niets aan de hand. [...] de meesten zijn naar huis gegaan en anderen zijn iets verderop gaan staan.[...] meestal ga ik op dat moment naar huis.” **Mohamed B4**

“Ja, kijk dat is in het verleden hier vaker plaats gevonden. In de verte wordt dan politie gesignaleerd verspreid iedereen zich. Maar ja, later als de politie weg is dan komt iedereen weer bij elkaar.”

“Dan wacht ik tot dat ze weg zijn.”

“Dan zoeken we elkaar op natuurlijk. Dat we elkaar opzoeken betekent niet ja, we staan wel heel veel maar betekent niet gelijk overlast. Mensen zien dat gelijk als

overlast maar we praten gewoon over koetjes en kalfjes in hoeverre is dat overlast.”

Jouad

“Jawel, hebben we ook gehad. Tuurlijk maar dat waren op plekken waar we stonden, waar we niet echt mochten staan je weet toch en we stonden daar en toen kwamen die buurtvaders. Is een aantal keer gebeurt van he kijk deze bord, hier is onbevoegd .. het is verboden voor onbevoegden dus wij mochten daar niet komen. Dan zeggen ze tegen ons van kom we gaan naar pleintje, we gaan daar chillen met zijn allen.

Gewoon echt zo op dat soort manier. *En de volgende keer dan gaan jullie ook niet meer naar die plek toe?* “Nee, nee, nee. Want anders is het alleen maar hoofdpijn voor jezelf zoeken. [...] anders gaan ze dalijk weer langskomen en dan moet je alsnog weg, dan kun je beter in één keer weg en weg blijven.” **Yusef A.**

“Je hoeft er niet per se naar te luisteren, maar het zijn nog steeds buurtvaders en zo. In ieder geval, ik heb meer respect voor hun dan voor de politie dus ik luister liever naar hun dan naar de politie.[...] maar zij(buurtvades) zeggen niet meteen van niet doen of wat dan ook, zij leggen het gewoon rustig stap voor stap uit. Op een manier van, het is beter dat ik jou waarschuw dan dat de politie erbij moet komen en dit en dat. Het is gewoon een hele rustige, vredige manier. Dat is het eigenlijk zo een beetje. Maar we komen er meestal wel gewoon uit.” **Salah**

Wanneer er wordt doorgevraagd naar zijn gevoelens daarbij en of hij zich ook daadwerkelijk in zijn gelegenheid beperkt voelt, zegt hij:

“Nee (we worden niet beperkt), het is eigenlijk alleen het rondhangen, want het is niet dat ik kattenkwaad uithaal of wat dan ook, het is meer het hangen en dan proberen ze ons uit elkaar te halen.” **Salah**

Dit is kenmerkend voor het grootste gedeelte van de respondenten. Het blijkt dat indien er gelegenheid beperkt wordt dit met name alleen betrekking heeft op het rondhangen. Dit valt ook af te leiden uit zowel de voorbeelden die zij geven. Allen hebben betrekking op het rondhangen. Wanneer het gaat om de meer criminele activiteiten zegt een van de jongeren dat het niet uitmaakt of het een surveillant, politieagent of bewoner is.

“ [...] Iwa ga je dat dan doen als iemand kijkt? Nee toch? iwa maakt het dan uit als het iemand is, van BPT mensen, of een buurvrouw of een buurtvader? Je hebt toch de

kans dat ze allemaal gaan verraden. Dus je doet dat niet en je kijkt uit met wat je doet. Denk je dat deze jongens hierzo dom zijn. Ze weten heus wel wat ze doen. Als er iemand is gaan ze niks doen, maar die mensen kunnen niet de hele dag rondlopen hierzo. Ze komen 5 minuten langs en dan klaar, kan je de rest van de dag doen wat je wilt als je alleen rekening houdt met hun. Stel je voor dat je alleen maar rekening moest houden met buurtvaders en BPT mensen en verder kon je doen wat je wilt, dan zou deze hele wijk in de fik staan.” **Samir**

“ Nee, zowiezo als iemand er is... ik ga niet iets kapot maken als iemand er staat.”

Yusef E.

Surveillance draagt er dus aan bij dat een bepaalde vorm van gedrag, overlast of criminaliteit niet meer gebeurt op een bepaald tijdstip op een bepaalde plaats. Het probleem is dat het specifieke gedrag kan verplaatsen. Het grootste gedeelte van de jongeren geeft aan dat indien zij op een bepaalde plek beperkt worden in hun gedrag (vb. samenscholing) zij dit op een andere plek of tijdstip voortzetten, omdat zij ‘niets te doen hebben’ . De jongeren die wel ophouden stellen hier vaak een voorwaarde aan vooraf. Namelijk dat zij geïnformeerd worden op een vriendelijke wijze, waarom zij een bepaald gedrag moeten veranderen. Bij deze paar respondenten leidt het ertoe dat zij dit gedrag niet meer vertonen. Dit heeft verschillende oorzaken. De één geeft aan dat hij geen behoefte heeft om de volgende keer weer weg te worden gestuurd. Een andere verplaatst zich naar een café. Weer een andere is het hangen ontgroeid en geeft aan dit soort gedrag gewoon niet meer te vertonen. Het is daarom interessanter te kijken naar de jongeren die zich continu verplaatsen. Volgens Jouad zijn camera’s een goede oplossing om de overlast te voorkomen door gebruik te maken van permanente surveillance, ook wel bekend als camera surveillance. Eén van de respondenten illustreert dit door een voorbeeld te geven dat hij zelf heeft meegemaakt.

“Nou uhh, een jaar geleden had je op de Van Ostadestraat... hadden ze veel last van jongeren. Er gebeurde elke dag wat. Toen heeft de politie in overleg met de gemeente en de gemeenteraad besloten om daar camera’s te plaatsen. Sinds die camera’s daar staan is het veel rustiger. Jongeren zijn er toch bewust van ‘hé er hangt hier een camera dus ik kan niet snel wat uithalen’. Het enige nadeel is dan verspreiden ze zich naar andere buurten [...] daar hangen ze niet meer omdat, daar camera’s zijn geplaatst. Dus dan gaan ze ergens anders naartoe. Ik heb dat zelf gezien. Ik heb die groep jongeren gezien op andere plekken.” **Jouad**

5.6 Informatie doorspelen: Dan gaan ze het dadelijk tegen mijn vader zeggen.

Uit het werk van Bennett (1990) blijkt dat er met de komst van buurtsurveillanceprojecten een toename van informatiestromen naar de politie ontstaat. Hierdoor kan de politie sneller en daadkrachtiger optreden en dit leidt tot een hoger aantal arrestaties. Dit resulteert vervolgens weer in minder criminaliteit (Bennett, 1990; Farrington et al., 2006). Een ander aspect van informatie doorspelen wat niet in de theorie naar voren kwam, maar wat uit dit onderzoek wel een belangrijke rol blijkt te spelen bij de jongeren is de informatie stroom die van surveillant naar de ouders of de familie van de respondent gaat.

Het doorspelen van informatie blijkt in dit onderzoek op meerdere vlakken te spelen dan door Bennett (1990) uiteen gezet. Dit kan te maken hebben met de culturele achtergrond van de respondenten in dit onderzoek. Hij kan zo zijn dat er bij personen met een Marokkaanse achtergrond meer sprake is van een schaamte cultuur en dat de informatiedoorstroom naar familie daarom zwaarder weegt bij deze groep. Ik onderscheid in dit onderzoek dan ook het sociale mechanisme 'informatie doorspelen' in twee categorieën die beide een eigen uitwerking hebben op de jongeren. Een aantal respondenten bevestigt deze categorisering door aan te geven dat elke vorm van 'informatie doorspelen' een andere impact op hun heeft.

Allereerst moet er verklaard worden dat de meeste jongeren het gevoel hebben dat de surveillanten informatie doorspelen. Vooral het BPT blijkt in een ogen van de jongeren 'verraders'. Dit heeft ook effect op de mate waarin de respondent er voor kiest om wel of niet bepaald gedrag te vertonen. Zo geeft Samir aan dat hij er van bewust is dat de surveillanten informatie doorspelen naar politie en ouders.

"Jah omdat ze anders gaan zeggen tegen de politie ofzo. Of ze gaan praten. Gaan ze het tegen een bekende van jou zeggen en dan komt het terecht bij je vader of familie ofzo. Je weet zelf, sommige zijn van die vieeeeze ishekemmen (verraders), alles wat ze zien gaan ze rennen naar politie, terwijl zij zelf gewoon een uitkering hebben. [...] Gewoon dan gaan ze tegen andere mensen zeggen van die zoon van Abdel die doet rare dingen buiten en zo . En je weet zelf, mensen praten veel dus dan gaat het van de één naar de ander totdat het terecht komt bij je vader en dan ben je de lul ahahaha. Dan ga klappen krijgen als je thuis bent haha." **Samir**

Vooraf het BPT moet het ontgelden bij deze respondent.

"Ja tuurlijk, zij (het BPT) werken toch samen met politie. Dan hebben ze weer iets om door te geven. Er gebeurt toch niet veel in deze buurt. Behalve kleine kinderen die

spelen. Ik zie die mensen eigenlijk allemaal als verraders. Ze zijn billenlikkers van de politie als ze iets zien gaan ze rennend naar de politie toe. Net als sommige ouwe mensen hier in de wijk, die zitten hele dag uit het raam te kijken. Je ziet ze een keer in de week als ze boodschappen ofzo gaan doen. En ze groeten niet eens, ze praten niet tegen je, ze lachen niet naar je, maar ze houden je wel stiekem in de gaten. Zogenaamd schijnheilig. Iwa die BPT is hetzelfde als die mensen. Ze praten niet tegen je, ze lachen niet met je, ze doen niks, maar als ze je iets verkeers zien doen. Dan gaan ze rennen om jou te naaien. Zijn levenloze mensen ofzo joh.” **Samir**

“Ja, zeg maar een slecht beeld ongeveer (over het BPT) ehh, je kan ze vergelijken met de politie, eigenlijk nog erger dan de politie [...] omdat zij (het BPT).. Bij hun(het BPT) zie je meteen dat ze zeg maar dat ze jou willen naaien [...] want ze praten niet met je ze willen het niet onderling oplossen, maar ze halen gelijk de politie erbij en ze weten als je de politie erbij haalt dat jij dan problemen krijgt.” **Mohamed B2**

Ook bewoners blijken als verraders te worden gezien door Amin. Het doorspelen van informatie wordt bij deze respondent in zichzelf al als negatief beschouwd. Mohamed B2 gebruikt zijn ervaring met het BPT als uitgangspunt. De respondent ervaart het BPT als negatief, omdat hij ‘het doorspelen van informatie’ ziet als hem ‘naaien’

Het verschil tussen de buurtvaders en het BPT wordt duidelijker wanneer Amin zijn ervaring met het doorspelen van informatie toelicht.

“Dat waren die buurtgasten van het buurtpreventie team. Die zeiden wel van jongens ga weg, maar kijk, die jongens hebben iets van 200 euro aan vuurwerk gekocht, dus dan gaan ze niet zo snel luisteren weet je, logisch, want ze hadden gewoon een beetje schijt en toen kwam de politie.[...] Ja, weet je wat het is, die buurtvaders kijk ik vertrouw ze, omdat die buurtvaders mij nooit hebben verraden. Zo voelt het gewoon. Kijk die buurtvaders gaan nooit de politie bellen. En ik luister ook eerder naar zo’n buurtvader dan naar iemand anders. En als hij zou zeggen jongens geen vuurwerk afsteken, dan hadden we waarschijnlijk gewoon gewacht op de volgende dag, want dan was het oud en nieuw.” **Amin**

Naast dat feit dat de buurtvaders een bepaalde positie hebben vergaard bij deze respondent door geen informatie door te spelen, heeft hun gedrag deze respondent er ook vanuit doen gaan dat de buurtvaders dit in de toekomst niet zal doen. Zo positief als die ten opzichte van de buurtvaders, zo negatief is hij ten opzichte van het BPT. In tegenstelling tot de buurtvaders negeert deze respondent

het verzoek van het BPT om een bepaald gedrag te veranderen. Het doorspelen van informatie door dit BPT heeft er overigens aan bijgedragen dat deze respondent zich nog meer tegen het BPT is gaan afzetten. Toch is het BPT niet geheel zinloos. Een algemene toon in de verhalen van de respondenten is dat zij bewust zijn van het doorspelen van informatie door het BPT en in mindere mate de buurtvaders. Dit leidt er in sommige gevallen toe dat responderen zich onthouden van normoverschrijdend gedrag.

“Kijk, sowieso niemand is dom hij gaat dingen doen als ze naar hem kijken. Maar niet dat die mensen naar jou toe komen en ze gaan zeggen je moet dit en dat doen, dat je dan gaat volgen. Da`s andere dingen. Zowiezo als ze er zijn, niemand gaat wat doen als je naar ze kijken. Tuurlijk niet, hij kan jou toch verraden en zo bij de politie.” **Yusef E.**

Wat meer lijkt aan te slaan bij de respondenten en hetgeen waar zij een angst voor hebben is dat er informatie over hun gedrag wordt doorgespeeld aan de ouders. Vooral de buurtvaders lijken een prominente rol te spelen in dit fenomeen. Een groot deel van de respondenten geeft aan dat de buurtvaders bekenden zijn van de eigen ouders en dat zij daardoor wel twee keer nadenken voor zij iets doen als deze in de buurt zijn.

“Ja, dat maakt ook wel wat uit. Ik bedoel.. als hij.. als hij... als je hem kent en hij kent ook jou ouders ja dan kan hij heel snel zeggen ja jouw zoon is heel brutaal hij heeft geen respect en zo, dan krijg je weer problemen met jouw ouders.” **Anouar**

“Ja tuurlijk ben je bang. Als het bij je vader komt heb je nog meer problemen. Je hebt al problemen thuis en dan komt zo`n buurtvader met andere problemen aan. Van jou zoon heeft dit gedaan, dat gedaan en dan heb je weer problemen thuis. Dat is niet prettig man.” **Othman**

Het schort niet aan voorbeelden dat dit gebeurt. Opmerkelijk is dat het vaak geen eigen ervaringen zijn, maar ervaringen bij vrienden. Wel kunnen deze respondenten zich voorstellen wat het met hen zou doen.

“Even denken man... Uhh... niet bij mij bij een vriend man. Ik probeerde mij wel beetje in te houden en zo man. Elke keer als er een buurtvader was. Maar ik ken wel jongens die, waarbij zo`n buurtvader met hem (zijn vader) ging praten. Ze zeiden van jah, je moet een beetje op je zoon letten. En hij moet afstand houden van slechte jongens en hij moet leren omgaan met goeie dingen en zo.[...] die jongen vond het

niet leuk dat die buurtvader dat heeft gezegd tegen zijn vader. Omdat zijn vader daardoor weer boos werd je weet toch, hij heeft een week niet met hem gepraat, omdat die man ging klagen bij hem. Dus je weet wel, is ook schaamte voor hem, maar hij vond dat ie wel gelijk had. Want beter dat ie het tegen hem zegt, dan dat ie politie inschakelt. Dus dat, dan heeft ie weer een slechte naam bij de politie en..."

Othman

"Ik zou het zeg maar ja, ik weet niet ik zou hem veel minder mogen zeg maar. Ik weet dat hij gezellig kan zijn en met je kan praten, maar als hij achter je rug om met je vader gaat praten over wat voor slechte dingen je buiten doet dat maakt je toch wel een beetje pissig. [...] Ik zou me nog wel voor hem schamen (wanneer de buurtvader de politie belt), maar ik zou toch slecht naar hem kijken." **Mohamed B2**

Zelfs wanneer de respondent weet dat de buurtvader informatie doorspeelt naar de ouders blijft hij zich nog steeds voor hem schamen. De positie die de buurtvader heeft bij deze jongen heeft, lijkt daarom onschendbaar. Toch weten nog meer jongeren respect of begrip te tonen voor de surveillanten die informatie doorspelen. Zelfs wanneer er informatie wordt doorgespeeld aan de politie, blijken sommige jongeren begrip te tonen voor deze surveillant. In tegenstelling tot zijn gevoelens ("nu is het oorlog"), toont hij zich kritisch tegenover zichzelf en geeft hij aan zelf hiertoe aanleiding te geven.

"Ja, ik was gewoon buiten. Ik was wat aan het doen (vernieling) iwa toen hadden ze (BPT) van mij melding gedaan, toen kwam weer de politie ingeschakeld. Toen werd ik meegenomen. [...] Aan de ene kant zou ik denken van ja, nu is het oorlog. Nu klaar, waarom doe je (buurtvader) mij ashekem (Verraden). Waarom verraad je mij. Gewoon zo. Maar aan de andere kant zou ik ook denken van die mensen hebben gelijk, ik ben te bij de hand. Je moet respect over hun tonen." **Yusef A.**

Ja, ook een beetje boos weet je. Ik dacht dat ik hem kon vertrouwen dus niet. Aan de andere kant misschien heeft ie ook een beetje gelijk weet je." **Hamza**

Mohamed B3 geeft zelfs aan dat wanneer de informatie wordt doorgespeeld aan zijn ouders hij dit begrijpt.

“Hangt er vanaf eigenlijk. Als ik iets slechts heb gedaan, dan mogen ze het zeggen toch. (aan de familie/ouders)” **Mohamed b3**

Overigens vindt hij dat een surveillant niet direct naar de ouders dient toe te stappen. Hij vindt dat de buurtvader eerst zelf het probleem moet oplossen.

“Ja, als ik iets slechts doe en die buurtvader die ziet dan dan moet ie dat zien op te lossen toch of niet? Ik bedoel ik wil ook gewoon zo goed mogelijk mijn best doen en mijn ouders trots maken. Kijk stel die buurtvader ziet ik doe iets slechts of zo, dan moet ie dat melden.[...] Soms kan je boos, worden ofzo toch. Soms is het onterecht, heb je iets niet gedaan en dan gaan ze aan je ouders vertellen. Dat zou je niet leuk vinden eigenlijk. Liever gaan ze eerst naar je toe komen om te zeggen wat er gebeurd is. Dat zou fijner zijn.” **Mohamed B3**

Toch is de meerderheid van de respondenten niet zo begripvol. Deze zien het niet als een taak van de surveillant om zich te contact te leggen met het gezin van de respondent en de informatie die hij verkrijgt door te surveilleren niet door te spelen. Zelfs niet wanneer zij in eerder stadium hebben aangegeven hier wel begrip voor te kunnen tonen. De redenen hiervoor verschillen. Vaak heeft het te maken met de naam van de familie of dat hij zijn ouders teleurstellingen wil besparen.

Ja, misschien wordt het doorverteld in de moskee, weet je, van die en die heeft dat gedaan . Het is ook niet leuk voor me vader weetje als hij ook te horen krijgt dat zijn zoon op straat loopt te rotzooien zonder enige doel. [...] Ik heb ook geen zin in gezeik met me vader. **Hamza**

“Ja tuurlijk, want stel je luistert niet naar hem dan weet hij bij wie hij wel kan klagen, dan gaat hij naar je vader en zegt ik heb geprobeerd om met je zoon te praten maar hij luistert niet, kun jij misschien met hem praten? [...] Je wilt gewoon liever niet dat hij naar je vader gaat en zegt dat je slecht bezig bent.” **Mohamed B4**

Het doorspelen van informatie blijkt ook voor het verdere gedrag van een aantal respondenten gevolgen te hebben. Het kan leiden tot het verliezen van het respect tot het ontstaan van rebellerend gedrag tegenover de surveillant.

“[...] dan heeft zo`n jongen gelijk al geen respect meer hij denkt dan van ja hij verraadt mij.” **Jouad**

“Ik denk het wel, maar het is niet zo dat ze in ons bijzijn ooit de politie hebben gebeld, want zij weten dat wij een haat hebben tegenover de politie. Ik denk als zij in ons bijzijn de politie bellen, dat wij ook automatisch haat hebben tegenover hun. Omdat ze ons soort van verraden. [...] ik zou dan denken soort van verraders.[...] luisteren nog wel, maar wel wat minder denk ik. Dan zou ik ze gewoon zien als verraders. Minder begrip voor ze tonen, respect wordt wat minder denk ik. [...] dat (informatie doorspelen naar familie) zou ik pas erg vinden. [...] Dan hebben zij een groot probleem ik zeg je eerlijk. Dan zou ik echt nooit meer naar ze luisteren of wat dan ook. [...] ik wil gewoon dat mijn ouders trots zijn. Ik wil niet dat zij achter mijn rug om bij mijn ouders gaan klagen over mij. Dat zou ik echt erg vinden.” **Salah**

Wanneer er gevraagd wordt waarom het informatie doorspelen naar de ouders een grote impact op deze respondent heeft, wordt duidelijk waarom het zo belangrijk is voor een respondent dat er geen negatieve informatie van hem bij zijn ouders terecht komt.

“ja, het is toch een gevoel van schaamte eigenlijk. Ja, ik heb een bepaalde houding tegenover mijn ouders, ik ga daar gewoon respectvol mee om en die respect wil ik ook behouden. Zodra ze zoiets te horen krijgen, dan gaat het er automatisch heel anders aan toe. Weinig vertrouwen meer en dat soort dingen. En dat vertrouwen wil ik graag behouden.” **Salah**

Dit gedachtegoed is in meer of mindere mate bij alle respondenten terug te herkennen. Het respect voor de ouders en de familienaam dienen niet te worden geschaad. Het doorspelen van informatie kan dus worden gezien als inbreuk op dat vertrouwen. De jongeren reageren hier overigens verschillend op. Bij de een ontstaan er haat gevoelens en weet hier geen begrip voor op te brengen. De andere respondent weet hier wel degelijk begrip voor op te brengen en legt de verantwoordelijkheid bij zichzelf door te stellen dat indien hij normoverschrijdend gedrag heeft vertoond, de surveillant het recht heeft dit door te spelen naar politie of familie.

5.7 Directe interventie: Op heterdaad betrap

In deze paragraaf gaat het om het effect van directe interventie, omdat hier weinig nieuwe informatie naar voren is gekomen, zal het een meer beschrijvende paragraaf zijn. De paragrafen over de gedeelde culturele achtergrond en over ‘gelegenheid beperken’ hebben de effecten van het ingrijpen al duidelijk gemaakt. Net als bij de vorige paragrafen zijn hier respect, schaamte en

bekendheid met de surveillant de belangrijkste oorzaken voor het veranderen of aanpassen van norm overschrijdend gedrag. Om de beweegredenen hiertoe verder te illustreren zal er in deze paragraaf met name voorbeelden worden gegeven over situaties waarin er door de surveillant is ingegrepen.

“Jah soms dan houdt het op en soms niet. Toen ik één keer stond bij Hoefkade, kwamen keertje buurtvaders langs. Moehim (in ieder geval) ik zat te blowen alleen. Opeens stond zo'n vader naast mij, safi kreeg preek van hem net als van mijn vader, maar wel beetje op andere manier. Moehim, ik had hem eerder gezien met meerdere buurtvaders lopen, maar nu was hij alleen en volgens mij liep hij ook gewoon en niet perse als buurtvader. Safi (klaar), ging hij hele tijd met mij praten en vertellen over dat jonko (joint) jou kapot maakt en dat je aan je moeder en zo moest denken, moehim dat had mij wel beetje geraakt, maar niet echt van heel erg, maar ik ging wel beetje denken van deze man heeft gelijk. Na die dag ik ging nog wel paar keer roken, maar ik dacht wel steeds terug aan wat hij allemaal had gezegd en nu rook ik al zolang niet meer. Dus toen had het wel gewerkt, maar soms dan komen ze of die buurtpreventieteam, en dan gaan ze baas spelen, gaan ze bijvoorbeeld zeggen je mag niet over de stoep fietsen, terwijl je daarzo woont en de fiets naar garage wilt brengen. En dan zeg je van ik woon hier in deze portiek gaan ze zeggen nee je moet afstappen en lopen met de fiets, dan denk je wat maakt het nou weer uit of ik loop met die fiets, of erop fiets, die fiets is toch op de stoep. Ik kan moeilijk over de lucht komen en in onze garage landen... haha..., maar dan werkt het dus weer niet, want denk je nou echt dat iemand gaat zeggen van 'ooh hij zei vorige keer dat ik niet over stoep mag fietsen, dus laat ik dat ook maar niet meer doen' dat ben je allang vergeten. Enige wat die mensen daarmee bereiken is dat je je gaat irriteren aan ze.”

Samir

De vertrouwenspositie van de buurtvaders maakt dat de jongeren meer open zijn en hun problemen durven te tonen. Omdat zij weten dat het geen vergaande gevolgen heeft om de problemen aan de buurtvader voor te leggen, komt deze ook dichter in de buurt van de jongeren en krijgt hij de kans zich te bewijzen. Het BPT en de politie worden volgens deze respondent buiten hun 'leefwereld' gehouden, omdat er de angst bestaat dat het verdere consequenties zal hebben voor hen.

“Wacht, kijk weet je wat ik me goed kan herinneren, dat was vorige keer nog. Mo had ruzie met Karim en dat zijn gewoon twee van me matties, alleen ze hadden ruzie,

want Karim had iets gestolen ofzo en die zei dat Mo het was. Maar op een gegeven moment wou Mo hem klappen. Maar dat is ook logisch, want Mo heeft niets gedaan. Ik was er bij. En toen kwam zo'n buurtvader langs en hij vroeg van wat is er aan de hand en toen gingen we gewoon uitleggen. Uiteindelijk hebben Mo en Karim gewoon geen ruzie gemaakt. Want die buurtvader die zei van kijk jongens, dit kan niet zo en hij heeft ervoor gezorgd dat het opgelost werd, want hij kent ze ook allebei. Snap je? En hij is ook heel goed bevriend met Karim, dus hij wou ook gewoon niet dat die Karim iets overkwam. Ondanks dat het eigenlijk wel Karim zijn fout was. Maar het is wel goed opgelost en als iemand anders zou komen, de popo (politie), dan natuurlijk zouden we niks zeggen zouden we eerst wachten tot die politie weg is of die gasten van buurtpreventie ofzo, dan zouden we niet zeggen ofzo. En dan zouden we gewoon wachten tot ze weg zijn en dan zouden we pas iets doen." **Amin**

"Hij gaat rustig... ik heb dat laatst ook meegemaakt. Was pas nog. Een vriend van mij deed iets verkeerd. Die buurtvaders zagen hem ze kwamen naar hem toe. Voor de grap gaven ze hem een tikje op zijn hoofd. Gelijk praten in het Marokkaans van waarom doe je dat. Dat hoort niet. Kijk gedraag je. Wij zijn dit dat. Wij krijgen hier altijd de schuld voor. En die Marokkaanse jongen heeft daar gewoon ze les van geleerd. Hij zegt he dank je wel.. Hij heeft bijna gewoon tegen hun gezegd van dank je wel voor deze wijze les. Is die verder gegaan met mij. Klaar. En daarna heeft ie het nooit meer zo openbaar zitten doen." **Yusef A.**

"Ja, ik heb wel iets meegemaakt, maar het ging niet zozeer... hij had een vermoeden dat wij iets verkeerd zouden doen, maar dat was niet het geval. Ik was met een vriend van mij en we liepen van school terug naar huis en toen hadden we een nieuwste Aston Martin (sportauto) gezien zeg maar. Ja, die zie je niet zo vaak voorkomen dus wij gingen gewoon kijkje nemen, zo in het dashboard kijken en zo van hoe die er van binnen eruit zag. En toen kwam net toevallig een buurtvader langs en die dacht dat wij probeerde in te breken in die auto. Dus ja we kregen op onze kop, maar onterecht eigenlijk. [...] omdat ik hem persoonlijk ken en toch wel respect voor hem heb, zei ik tegen hem van we zijn nergens mee bezig, maar we gaan wel weg. Je gaat niet echt met hem in discussie, omdat.. ja je ziet heb toch meer een beetje als een oom of een vader weet je. En daar ga je niet zo snel mee.. brutaal tegen doen."

Anouar

Ook hier blijkt dat de respondent respect heeft voor de buurtvader. Hoewel de respondent deze buurtvader niet persoonlijk kent, respecteert hij hem om het feit dat het een oom of een vader is. Ook opvallend is dat de respondent verder aangeeft dit gedrag mogelijk nog te herhalen, omdat hij ervan overtuigd is dat het onschuldig gedrag is. Dit is een fenomeen dat bij meerdere jongeren voor komt. Het geeft sterk het idee dat indien een jongere zijn gedrag aanpast, hij ervan overtuigd moet zijn dat het verkeerd gedrag is. Wanneer deze overtuiging er niet is zal de jongere zich hiervan onthouden op het moment dat er surveillance plaats vindt, maar zal hij dit in een later stadium toch weer hervatten. Het is dus een ander effect wanneer de respondent bewust wordt gemaakt door surveillant waarom hij normoverschrijdend gedrag vertoont voor zijn toekomstige handelen (zoals ook al bleek in de paragraaf over het beperken van gelegenheid). Wanneer dit niet gebeurt dan heeft ook het direct ingrijpen weinig effect voor het latere gedrag van de jongere.

“Kijk, weet je, op dat moment dat hij (buurtvader) het zegt, wordt er echt naar geluisterd, maar je beseft het pas als je die buurtvader vaker ziet, dan pas beseft je van ja, hij heeft me de vorige keer verteld hoe het eigenlijk hoort te zijn. Laat ik eventjes anders gedragen. Dan ga je er met je vrienden over praten, dan probeer je het anders aan te pakken weet je. [...] we gingen een keertje iets doen ik weet niet meer wat en toen waren ze (BPT) gelijk naar ons toe gekomen en zeggen van jou als jullie niet ophouden nu dan bel ik de politie. Weet je, ja het is toch niet prettig weet je. Dan ga je het de volgende keer toch weer doen. Precies hetzelfde. En ja, als ze elke dag lopen, dan kan je wel zeggen van ja we hebben geen kans meer ervoor om te doen, maar ze lopen maar 2 uurtjes in de week ofzo, ja dan heeft het geen effect op ons.” **Othman**

Rachid geeft dit nog duidelijk weer door de aanpak van de buurtvader tegenover die van het BPT en de politie te plaatsen.

“Ja, kijk als je het zo zegt dan is het misschien een keer twee keer of drie keer dat ze (buurtvaders) hebben gevraagd. Of kijk ook wel omdat uh ah joh kijk luister, soms dollen we beetje met de scooter beetje gek op één wiel rijden een beetje gek doen, dan zegt hij wel van je moet opletten kinderen spelen hier. Maar hij legt uit wat er aan de hand is, kinderen opletten, je kan vallen dat kan gebeuren. Of laatst verteld hij verhaal over iemand wat hij in Marokko heeft meegemaakt je weet wel iets met been alles. En dat verteld hij dan ga je stoppen. Niet zoals politie agent die zegt: bam!

Gelijk scooter aan de kant, gelijk checken. Waar is je rijbewijs, Waar is je dit, Waar is je papieren dat. Buurtvader doet dat niet.” **Rachid**

“We (respondent en het BPT) hebben weleens gepraat, ze doen moeilijk om kleine dingen. Ik had wel een keertje iets gehad je weet toch ik was AA`tje aan het drinken. En gooide het flesje zeg maar in die ding bak maar hij viel ernaast maar weet je ik dacht ik pak straks wel ik moet toch langs daar weet je ik zat gewoon... Die buurtpreventie gelijk hé flesje oprapen, ik zei ik pak zo, hij zegt niet zo doe maar nu. Dan doe ik toch niet. Als ze zo zeggen dan doe ik toch wanneer ik zelf wil. [...]Als hij stoer doet tegen mij dan doe ik volgende keer, ik niet maar misschien maar ik ken andere jongens in de wijk als hij iedere keer stoer doet dan doen tegen hem als hij langsloopt gewoon dat flesje volgende keer voor hem gooien. Zo van snap je. Je kan ook op andere manier zeggen. Je kan ook op andere manier zeggen.” **Rachid**

Een buurtsurveillant kan niet altijd ingrijpen meent Yusef E..Hij geeft een situatie te kennen waarin de buurtsurveillant niets anders kan doen dan de politie te alarmeren. Dit komt in zijn ogen door de beperkte wettelijke macht die een surveillant heeft.

“Ja, kijk. Hij kan best met mensen praten en zo, maar net als dat gevecht... hoe gaat hij dat voorkomen? Snap je? Ik bedoel als er iets gebeurt hij is geen politie ofzo. Politie heeft nog een beetje macht en zo. Ze kunnen jou nog iets doen. Maar wat gaat hij doen. Hij moet politie bellen als hij problemen heeft.” **Yusef E.**

Ik heb al eerder benoemd dat het zijn van een buurtvader ertoe bijdraagt dat zij invloed kunnen uitoefenen op de jongeren, omdat zij meer toegelaten worden door de jongeren. Ook wordt hun kritiek, advies of aanmerkingen meer geaccepteerd. Dit komt volgens de respondenten zowel door hun positie al hun manier van benadering. Ook wanneer zij dus direct ingrijpen bij bepaald gedrag van een jongeren, speelt dit volgens een groot deel van de respondenten een belangrijke rol.

“Die stralen toch iets uit, van dat ze je proberen te helpen. Ik bijvoorbeeld meegemaakt dat die buurtvaders, dat ze naar ons toe kwamen. We zaten misschien iets te luidruchtig bezig. Ja, en toen kwamen ze naar ons, op een nette manier vragen of we rustig aan willen. En dat hebben we toen ook gewoon gedaan.” **Mohamed B3**

“Ingrijpen? Ja, kijk wat de buurtvaders hier goed hebben gedaan in de buurt dat is dat buurtvaders eerst kwamen van hallo ik ben sus en ik kom vandaar. Dan is het

makkelijker om jongeren aan te spreken op verkeerd gedrag. Even terug komen op de politie. De politie kent de jongeren nog niet die komt al gelijk van 'he dat is slecht dat is slecht' de jongeren voelen zich daardoor toch gelijk aangevallen. Maar een buurtvader die de jongeren kent en dagelijks tegenkomt daar pikken ze toch veel meer van."

"Een maand geleden stonden wat jongere kinderen nou basisschool leerlingen stonden op het pleintje hadden allemaal een ijsje en een patatje die zaten allemaal te eten. Er was eentje die het weg gooide op straat en toen greep een buurtvader in van zo gaan we er niet mee om hier het is onze wijk en wij moeten ervoor zorgen dat het schoon blijft. Toen merkte je al van ze grijpen in en het heeft ook effect." **Jouad**

"Ja, gewoon normaal, zoals je je vrienden aanspreekt. Hij (buurtvader) groet, als daar een groepje zit dan geeft hij een hand en vraagt hij hoe het gaat en of wij wat hebben gedaan die dag. Ze stellen ons eerst op ons gemak en als ze daarna wat te zeggen hebben dan zeggen ze bijvoorbeeld ik heb begrepen van de burens dat jullie overlast veroorzaken, klopt dat en als dat zo is dan vraagt ie hoe en wat."

Wat zegt hij dan?

"Ja, dat het niet leuk is voor de burens en dat wij daarmee moeten ophouden. Dan zegt hij, stel dat jullie hetzelfde meemaken en jullie hebben kinderen thuis en dan loopt mijn kind bij jullie deur te trappen of te schreeuwen op straat, hoe zou jij je dan voelen? [...] dan zie je in dat je slecht bezig bent. [...] Hij wil het beste voor je. [...] Dan probeer je eraan te werken om het niet meer te doen. De volgende keer denk je meer na van waar ben je mee bezig of stel dat ik dat ga doen, dan heeft die en die er last van en waarom zou ik mezelf een slechte naam geven." **Mohamed B4**

5.8 Afschrikken: Als hij mij dit keer bijna heeft betrappt, dan kan het de volgende keer raak zijn.

Deze laatste paragraaf van de analyse gaat over de mate waarin jongeren het risico te groot achten om normoverschrijdend gedrag te vertonen. Het gaat hierbij niet alleen om het wel of niet vertonen van dat soort gedrag, maar ook om de redenen waarom een jongere ervoor kiest dit wel of niet te doen.

Ook binnen deze mogelijke succesfactor komt het begrip respect weer naar voren. Sommige respondenten zijn bang om hun reputatie kwijt te raken. Hiermee vervult het begrip 'respect' ook een andere rol. Namelijk als afschrikmiddel. Buurtsurveillanten hebben op deze manier een troef in handen die ook bij jongeren veel waard is.

“Tja, je wilt gewoon gerespecteerd worden door iedereen, ook een buurtvader of bewoner ofzo. Maar zo gaat het niet altijd. Moehim, ik doe wel mijn best om gewoon respect te krijgen van ze [...] Ik probeer gewoon geen problemen te veroorzaken, ik doe netjes, niet schreeuwen, niet schelden [...] als zo'n buurtvader mij niet meer zou respecteren dan kan hij mij ook naaien.” **Said**

“Ja, dat is op zich wel zo, want als je een oudere Marokkaanse man ziet die bij jou uit de buurt komt, dan negen van de tien keer, ga je uit respect geen sigaretje opsteken. Dus dan wacht je wel eerst tot ie weg is. Want veel mensen waarvan de ouders niet weten dat ie roken die hebben... die hebben extra stimulans om dat te doen.”

Anouar

“Bij de buurtvaders zouden we het ook laten, maar dat is uit respect. [...] we weten wat de gevolgen ervan zijn. [...] Dat andere (het achterwege laten van normoverschrijdend gedrag wanneer het BPT in de buurt is) doen we zodat ze de politie er niet bij gaan halen.”

Mohamed B2

Ook het verschuiven van het normoverschrijdend gedrag komt bij een enkeling naar voren. De algemene trend in de antwoorden van de respondenten is dat zij bewust zijn van de risico's die zij lopen. In een eerder stadium is al aangegeven door één van de respondenten dat jongeren niet dom zijn en zij geen risico's nemen. Hiermee wordt de theorie van Farrington et al. (2006) die stelt dat personen die een delict (in deze context normoverschrijdend gedrag) willen plegen, kijken hoe groot het risico is gepakt te worden bevestigd. Indien het risico te groot is, zal deze persoon dit gedrag laten. Dit komt dus ook naar voren in de keuzes die de respondenten maken.

De respondenten vallen hierbij in twee groepen te delen. De eerste groep laat het normoverschrijdend gedrag geheel achterwege door de aanwezigheid van surveillanten.

“Ja, omdat.. Ik weet niet hoe ik het moet uitleggen, maar het hoort gewoon niet. Dan komt hij naar je toe en dan weet hij dat jij de slechterik bent dan denkt hij dat jij al dat vandalisme hebt gepleegd. [...] Ik denk (dat ik dat)helemaal niet meer (doe). [...]ik denk als hij mij dit keer bijna heeft betrappt dan kan het de volgende keer ook.”

Mohamed B4

“In ieder geval dat wanneer ik ze zie dan weet ik in ieder geval wat ik moet doen. In ieder geval niet rond gaan hangen en doorlopen en zo vertoon je ook goed gedrag en dat je in een veilige buurt leeft. Zo voorkomen ze dat er hangjongeren ontstaan en ja dat maakt de buurt veiliger.” **Mourad**

“Jawel. Kijk nu is het meer, als we ze zien dan gaan we ook weg, soms dan houden we even een gesprekje en dan gaan we meteen daarna al weg. Maar vaak genoeg is het al, als we ze al op afstand zien, gaan we al gelijk weg. Dan weten we al genoeg. We hebben niet altijd zin in een gesprek. Als we elke keer hetzelfde moeten aanhoren. Op een gegeven moment is het al duidelijk.” **Salah**

De tweede groep laat dit gedrag wel door het risico wat zij op dat moment lopen, maar vervolgen dit gedrag op een later tijdstip.

“Soms, soms heb je dat soms niet. Dat is echt afwisselend. Het moet echt op precies dezelfde timing komen dan pas, begrijp je? Dus stel je voor dat we wat willen doen en dan ja, die vaders komen dan langslopen, dan even wacht ho hun zijn der. Wacht effe. Stel je voor dat ze er niet zijn dan ja, [...] Dan gaan we even chillen.[...] Dan wachten we tot hun weg zijn. [...] En dan ja terug haha. [...] Voor hun geldt dat al helemaal al. Want ja.. uhh.. Hun verdienen hun brood ook door gewoon zo te werken (Surveilleren). Zij hebben hun brood ook nodig.” **Yusef A.**

“Ik ga dan niks doen ik ben niet gek, uhh... ze hebben al een keertje iemand in de cel gegooïd” **Ismaël**

“Uhh... eigenlijk niet. Als hun in de buurt zijn gaat iedereen eigenlijk doen alsof die niks aan het doen is natuurlijk. Ja, dus ja, ik zou ze zelf als ik hun zie, dan zou ik groeten en dan zorg ik dat ik niet dat ik niets verkeerd doe. Maar ja.” **Mohamed B3**

De theorie van Rosenbaum (1987) die stelt dat surveillance als afschrikmiddel dient, is met de bevindingen in deze paragraaf bevestigd. De antwoorden staan in lijn met hetgeen Rosenbaum (1987) uiteen zet. Toch laten de antwoorden van de respondenten meer zien. Er valt hier namelijk uit te verklaren dat het afschrikken niet zo eentonig is als in eerste instantie in de theorie wordt gesteld. De achterliggende mechanismes achter het afschrikken geven inzicht in de manier waarop het afschrikken werkt. De conclusie hieruit is dat het afschrikken gebeurt doordat het risico te groot is wanneer er surveillanten zijn (dit is in harmonie met wat Farrington et al. (2006) hebben bepleit) om gepakt te worden, dat de naam van de respondent vervuilt raakt en dat de informatie doorgespeeld wordt naar de ouders.

6 Conclusie

Hiermee zijn we aan het eind gekomen van deze masterscriptie die zich heeft gericht op de ervaringen en belevingen van jongeren op het moment dat zij te maken krijgen met of kennis nemen van de sociale mechanismen die kunnen spelen bij de uitvoering van buurtsurveillance.

Aan de hand van de vijf mogelijke succes mechanismen uit de theorie (surveillanten uit de eigen gemeenschap, ontnemen van gelegenheid, directe interventie, informatie doorspelen en afschrikking) zijn zowel nieuwe inzichten als bevestigingen van bestaande inzichten gegeven. De algemene lijn in de antwoorden van alle respondenten is dat bij elk mechanisme het begrip respect een rol heeft gespeeld. Het blijkt uit de analyse van de interviews dat wanneer er een respectvolle relatie bestaat tussen respondent en surveillant, dit positieve gevolgen heeft. Zo passen jongeren normoverschrijdend gedrag eerder aan wanneer zij hierop worden aangesproken door een surveillant waarmee zij een respectvolle relatie hebben. Wanneer dit niet het geval is kan de surveillance juist averechts werken. Jongeren gaan zich dan juist normoverschrijdend gedragen. Het wordt een kat en muis spel waarbij de muis (de jongeren) de kat proberen uit te dagen en uit te lokken. Er is tijdens de analyse hierbij de koppeling gemaakt naar de theorie van Blokland (2009) over publieke familiariteit. Dit fenomeen is in dit onderzoek op een innovatieve manier toegespitst op de relatie tussen surveillant en jongere. Uit de antwoorden van de respondenten is gebleken dat de mate waarin een respondent iets positief of negatiefs heeft ervaren van de surveillant, dit de toekomstige houding van de respondent naar de surveillant toe beïnvloedt. Indien dit dus een negatieve ervaring is die de respondent heeft met de surveillant, betekent dit dat de respondent zich minder open zal stellen en zich juist meer zal afzetten. Met name in de relatie tussen het BPT en de jongeren is dit duidelijk naar voren gekomen. Een deel van de respondenten noemt het BPT dan ook verraders. Wanneer de jongeren een positieve ervaring hebben met de surveillant, staan zij meer open en accepteren zij ook meer van de surveillant. Eén van de voorbeelden hiervan is de jongen die aangeeft dat hij eerder naar de buurtvader luistert, omdat deze hem altijd met respect behandelt. Hiermee komt de theorie van Blokland over publieke familiariteit niet geheel overeen, omdat Blokland (2009) spreekt over bekende vreemden en in dit onderzoek er niet altijd sprake is van bekende vreemden. Soms dan zijn de surveillanten bekenden van de respondenten. Toch is lijkt het er sterk op dat het mechanisme van publieke familiariteit ook in de relatie tussen surveillanten en jongeren speelt. Om dit hard te maken dient er een vervolg onderzoek te worden verricht die blootstelt hoe jongeren reageren op bekende vreemde surveillanten waarvan zij iets positief of iets negatief hebben ervaren.

Een belangrijke spil in de relatie tussen respondent en surveillant lijkt het begrip *respect* te zijn. De respectvolle relatie tussen jongere en de surveillant lijkt daarnaast sterk samen te hangen

met mate van bekendheid van de surveillant bij en bij zijn familie. Jongeren geven aan een andere gevoel te hebben bij respondenten die bekend zijn met hun ouders en familie. Zij schamen zich voor hen en durven minder snel normoverschrijdend gedrag te vertonen. Op een enkeling na komt dit gevoel voor bij elke respondent. Ook dit heeft geleid tot een bepaalde relatie tussen jongere en surveillant. Het begrip schaamte is hierbij een aantal keer gevallen. De gedeelde culturele achtergrond blijkt in mindere mate een rol te spelen. Dit werd in eerste instantie wel verwacht. Dat een surveillant uit de eigen gemeenschap een voordeel heeft ten opzichte van zijn collega die niet uit de eigen gemeenschap van de jongere komt heeft te maken met de kans dat de surveillant bekend is met de ouders en familie van de respondent. De etnisch achtergrond *an sich* maakt in bij deze groep dus niet zoveel uit. Zo geven een aantal respondenten aan dat de kans groter is dat een Marokkaanse surveillant zijn ouders kent en ook informatie doorspeelt naar hen dan een surveillant met een andere etnische achtergrond, omdat hij de taal spreekt en in dezelfde moskee komt. Enkele andere jongeren geven aan dat het Marokkaan zijn op zichzelf al genoeg is om respect naar hem toe te tonen, omdat hij een soort van oom of vader is. Dit bevestigt de theorie van Scholte (2007) over het belang van 'relationele controle'. Surveillanten uit de sociale omgeving van de jongeren lijken, in overeenstemming met Scholte (2007), meer invloed uit te kunnen oefenen op deze jongeren dan surveillanten die niet bekend zijn met de directe omgeving van de jongeren.

Het in contact staan met de directe omgeving van de jongeren heeft tot gevolg dat er informatie doorgespeeld kan worden naar die directe omgeving, zoals ouders en familie. Met deze bevindingen wordt er een nieuwe visie en benadering gegeven aan het sociale mechanisme 'doorspelen van informatie'. In de bestaande theorieën ging het bij het doorspelen van informatie om de mate waarin een surveillant de ogen en oren van de politie is. Er werd dan ook slechts gekeken naar de relatie tussen het doorspelen van informatie naar de politie en de toe- of afname van aanhoudingen. In dit onderzoek is het doorspelen van informatie verdeelt in twee en daarmee uitgebreid. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de klassieke benadering van informatie doorspelen, waarbij het gaat om het doorspelen van informatie naar de politie en een nieuwe benadering, waarbij het gaat om het informatie doorspelen naar ouders en familie. Deze laatste nieuwe kijk naar het doorspelen van informatie, blijkt bij veel jongeren een belangrijk sociale mechanisme die ertoe leidt dat een respondent normoverschrijdend gedrag achterwege laat. Het trots willen maken van de ouders en de schaamte voor familie spelen een rol in dit aanpassen of achterwege laten van (normoverschrijdend) gedrag.

Dit voorgaande lijkt een belangrijkere rol te spelen dan de mate waarin deze jongeren in hun gelegenheid worden beperkt. Door de lage bezettingsgraad van buurtsurveillance in de wijk, blijkt dit slechts een zeer klein deel van de tijd dat de jongeren hebben om voor overlast of andere vormen van normoverschrijdend gedrag te zorgen, actief te zijn. De overige dagen en uren dat de

surveillanten niet aanwezig zijn in de wijk houden jongeren genoeg gelegenheid over om normoverschrijdend gedrag te vertonen. Zelfs wanneer de surveillanten patrouilleren geven jongeren aan dat de gelegenheid zich verplaatst van de plek waar de surveillant is naar een andere plek waar geen surveillance plaats vindt.

Een andere belangrijke spil in de manier waarop jongeren surveillance ervaren zit in de manier van benaderen. Dit blijkt wel uit de manier waarop er tegen buurtvader en BPT aan wordt gekeken. Het BPT wordt door het overgrote deel van de respondenten negatiever ervaren dan de Buurtvaders. De verklaring die hiervoor wordt gegeven is dat het BPT de jongeren op een minder respectvolle manier benaderen. De gevolgen die dit heeft voor het gedrag van de jongeren is dat zij zich minder gehoorzaam opstellen ten opzichte van deze surveillanten. Wanneer zij dit wel doen komt dit met name door de angst opgepakt te worden door de politie. Toch blijkt ook het BPT effect te hebben op de jongeren. Het verschil zit echter in de beweegredenen van de jongeren om normoverschrijdend gedrag aan te passen of achterwege te laten. Daar wat het bij de Buurtvader achterwege gelaten wordt uit respect, wordt dit bij iemand van het BPT achterwege gelaten omdat de jongere het risico te groot acht opgepakt te worden door de politie. Het etikette van het BPT als verraders heeft er bij deze jongeren toe geleid dat zij hun gedrag aanpassen om niet met politie of justitie in aanraking te komen. Het is hier dus niet dat de jongeren hun gedrag aanpassen uit respect of schaamte, maar uit angst voor de politie. Dat jongeren het idee hebben dat de BPT regelmatig informatie doorspeelt aan de politie is hierin doorslaggevend.

Het blijkt dus dat jongeren op verschillende manier benaderd kunnen worden en elke benadering heeft zijn eigen uitwerking op de jongeren. Jongeren kunnen dus zowel handelen uit angst als uit respect en schaamte. Er kan binnen het kader van dit onderzoek geen uitspraak gedaan worden over welke van de twee nou meer effect teweeg brengt. Daarvoor dient er verder en dieper onderzoek te worden verricht dat zich richt op het verschil tussen handelen uit angst en handelen uit schaamte.

Literatuurlijst:

- Baarda, D.B., Goede, M.P.M. de, Meer-Middelburg, A.G.E. van der (2007). *Basisboek interviewen: Handleiding voor het voorbereiden en afnemen van interviews*. Groningen: Wolters Noordhoff.
- Bauman, Z. (2004) Vloeibare moderniteit. *Supervisie Coaching*. Volume 21. Number 4 (2-7)
- Bauman, Z. (2007). *Liquid Times, Living in an Age of Uncertainty*. Cambridge: Polity Press
- Blokland, T. (2009) Oog voor elkaar. Veiligheidsbeleving en sociale controle in de grote stad. Amsterdam: Amsterdam university press.
- Brans, M., Maesschalk, J., Gelders, D. (2010). *Eindrapport Burgerparticipatie. Algemene veiligheid en preventie (FOD BiZa): Leuven*.
- Beck, U. (1992). *Risk Society; Towards a New Modernity*. London: Sage.
- Bennett, T. H. (1990). Evaluating neighbourhood watch. Cambridge Studies in Criminology LXI. Aldershot, UK: Gower.
- Blokland, T. (2009). Het belang van publieke familiariteit in de openbare ruimte. *b en m, Tijdschrift voor Beleid, Politiek en Maatschappij*, 3 183-191
- Boutellier, H. (2005). *Meer dan veilig; over bestuur, bescherming en burgerschap*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers (oratie).
- Boutellier, H., Februar, M.D.V., Gude, R., Hajer, M., Vries, G. de, e.a. (2005). *Leven in de risicosamenleving*. Amsterdam: Amsterdam University Press
- Boutellier, H. (2009). De veiligheidsutopie. Over veiligheid, bescherming en burgerschap. Lezing op 19-02-2009. Informatie verkregen op 10 mei 2012 van <http://www.kuleuven.be/emeritiforum/update/Forumgesprekken/2008-2009/190209/De%20veiligheidsutopie%20-%20H.%20Boutellier.pdf>
- Boutellier, H. en Marissing, E. van. (2011). Veiligheidsarrangementen in IJburg. Over de praktijk van de besturing van veiligheid. *Tijdschrift voor Veiligheid*, 10, 1.
- Bovenkerk, F. (2009) *Etniciteit, criminaliteit en het Strafrecht. (Afscheidsrede)* Den Haag: Boom uitgevers.
- Browning, R.C., Cagney, K.A. (2002) Neighborhood Structural Disadvantage, Collective Efficacy, and self-rated Physical Health in an Urban Setting. *Journal of Health en Social Behavior*. Vol. 43, No. 4, pp 383-399. American Sociological Association.
- Bruinsma, G.J.N. en Bernasco, W. (2004). *De stad en sociale onveiligheid. Een State-of-the-Art van wetenschappelijke kennis in Nederland*. Leiden: NSCR.
- Bunt, H.G. van de, Blijveld C.C.J.H., (2003) Over onveiligheid en criminaliteit. *Diesrede*. Verkregen op 18 april 2012 van http://www.vu.nl/nl/Images/Diesrede%20Van%20den%20Bunt%20en%20Bijveld_tcm9-1060.pdf

- CBS (2003) *Informatie op buurtniveau*. Verkregen op 26 juli 2012 van <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/dossiers/nederland-regionaal/publicaties/artikelen/archief/2003/informatie-op-buurtniveau.htm>
- Cilliers, P. (2005). Complexity, deconstruction and relativism. *Theory, Culture & Society*, 22(5), 255-267.
- Cachet, L., Ponsaers, P. (2007). Vragen over veiligheidsbeleid. In: Cachet L. *Lokaal Veiligheidsbeleid in België en Nederland*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers,
- Cirel, P., Evans, P., McGillis, D. & Whitcomb, D. (1977). *Community Crime Prevention Program. Seattle: an exemplary project*. Washington D.C.: Government Printing Office.
- Dagevos, J., Gijsberts, M., Praag, C. van (2003). *Rapportage minderheden 2003. Onderwijs, arbeid en sociaal-culturele integratie*. Den Haag: Sociaal cultureel planbureau (SCP).
- Edelenbos, J., Monnikhof, R. (red.) (2001). *Lokale interactieve beleidsvorming*, Utrecht: Uitgeverij Lemma BV.
- Elias, A. (2005). *De periode 1795-1798: de geboorte van Nederland als 'democratische' eenheidsstaat*. Leiden: Universiteit van Leiden (lezing)
- Engbersen, G., Snel E. (2005) *Sociale herovering. Een verhaal over twee wijken*. Den Haag: WRR
- Farrington, P., D., Holloway, K., Bennett, T. (2006). Does neighbourhood watch reduce crime? A systematic review and meta-analysis. In: *Journal of experimental Criminology*. (2), 437-458.
- Gemeente Den Haag (2009) *Veiligheid ligt op straat. Informatieboekje bewonersteams veiligheid*. Den Haag: Intern Dienstencentrum
- Gemeente Den Haag (2010) *Ontwikkelingen in de schilderswijk*. Verkregen op 26 juli 2012 van <http://www.denhaag.nl/home/bedrijven-en-instellingen/actueel/to/Ontwikkelingen-in-de-Schilderswijk-2010.htm>
- Gemeente Den Haag (2010) *Ontwikkelingen in de schilderswijk*. Verkregen op 25 juli 2012 van <http://zbs.denhaag.nl/risdoc/2010/RIS177432.PDF>
- Gemeente Den Haag (2011) *Buurtmonitor*. Verkregen op 27 maart 2012 van <http://denhaag.buurtmonitor.nl/>
- Gemeente Den Haag (2012) *Buurtmonitor*. Verkregen op 26 juli 2012 van <http://denhaag.buurtmonitor.nl/quickstep/QsReportAdvanced.aspx?report=bevolking4&selc ode=bevolking4733>
- Gemeente Den Haag (2012) *Rolmodellen-project*. Verkregen op 01-02-2011 van <http://www.denhaag.nl/home/bewoners/to/Rolmodellen-project.htm>
- Garland, D. (1996). The Limits of sovereign state: Strategies of crime control in contemporary societies. *The British Journal of Criminology*, 36, 4, 445-471 (Uit het artikel van bouttelier gehaald zie link hierboven)

- Gemert, van, F. (2002). 'Marokkaanse buurtvaders blokkeren integratie'. In: *Socialisme en democratie* 7/8, p. 56-64.
- Greenberg, S. W., Rohe, W. M., Williams, J. R. (1985). *Informal citizen action and crime prevention at the neighborhood level*. Washington, D.C.: Government Printing Office.
- Gruijter, M. de, Pels, T. (2005). *De toekomst van buurtvaderschap. Professionalisering met behoud van zeggenschap*. Utrecht, Verwey-Jonker Instituut, p. 1-60.
- Husain, S. (1990). *Neighbourhood watch and crime: An assessment of impact*. London: Police Foundation.
- Jenissen, R.P.W. (2009) *Criminaliteit, leeftijd en etniciteit*. WODC Onderzoek en Beleid. Boom juridische uitgevers: Meppel
- Jessop, B., (1990). *State Theory: Putting the Capitalist State in Its Place*. Cambridge: Polity
- Jong, de J.D., Haan W. de (2000). Buurtvaders. Sociale controle, solidariteit en burgerlijke verantwoordelijkheid in de Marokkaanse gemeenschap. In: *Tijdschrift voor criminologie*. Vol 42, afl. 4, p. 383-393.
- Laycock, G. en Tilley, N. (1995). *Policing and neighbourhood watch: strategic issues*. London: Home Office Police Department.
- Lub, V., S. van Arum & A. Sprinkhuizen (2009). Voor het verval. Belemmeringen en voorwaarden voor vroegsignalering en bewonersparticipatie in wijkveiligheid. *Journal of Social Intervention. Theory and Practice*, 18, 4, 62-82.
- Lub, V., (Nog te verschijnen) Evaluatie van buurtsurveillance.
- Marissing, E. van (2008). Buurten bij beleidsmakers. *Nederlandse geografische studies* 377. Zeist: Universiteit van Utrecht.
- National Crime Prevention Council (2001). *The 2000 National Crime Prevention Survey*. Washington, D.C.:
- Noije, L. van, en K. Wittebrood (2009). *Overlast en verloedering ontsleuteld. Veronderstelde en werkelijke effecten van het Actieplan overlast en verloedering*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Noordegraaf, M. (2008). Meanings of measurement. The real story behind the Rotterdam Safety Index *Public Management Review*, 10(2), 221-239
- Pels, T. (1991) Sociale controle in de Marokkaanse gezinscultuur. In: *Tijdschrift voor criminologie*, 33 (2), pp. 142-154
- Politie Haaglanden (2010) *Buurtvaders geven goede voorbeeld in de Schilderswijk*. Verkregen op 27 juli 2012 van <http://www.politie.nl/haaglanden/nieuws/meer/20100902buurtvadersgeveengoedevoorbeeldinschilderswijk.asp>
- Ponsaers, P., Devroe E., Meert, D. (2006). Kiezen voor een democratische politie. Wat is dat? In: *De orde van de dag*, 33, 2006, pp. 7-14.

- Putnam, R. (2000) *Bowling Alone*. New York: Simon & Schuster.
- Ragin, Charles C.(1994) "*Constructing Social Research*" Thousand Oaks et al.: Pine Forge Press.
- Rijksoverheid (2010). *Gedoogakkoord*. verkregen op 01 februari 2012 van <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2010/09/30/gedoogakkoord-vvd-pvv-cda.html>
- Rijksoverheid. (2010). *Haags project wint Hein Roethofprijs 2010*. Verkregen op 25 februari 2012, van <http://www.rijksoverheid.nl/nieuws/2010/10/25/haags-project-wint-hein-roethofprijs-2010.html>
- RMO Raad voor Maatschappelijke Ondersteuning (2004). *Sociale veiligheid organiseren. Naar herkenbaarheid in de publieke ruimte*. Sdu Uitgevers: Den Haag
- RMO Raad voor Maatschappelijke Ondersteuning (2008). *Tussen flaneren en schofferen. Een constructieve aanpak van het fenomeen hangjongeren*. Uitgeverij SWP: Amsterdam
- Sampson, R.J., Raudenbush, S.W. & Earls, F. (1997). Neighborhoods and Violent Crime: A Multilevel Study of Collective Efficacy, *Science*, 227, 918-924.
- Sherman, L.W., Eck, J.E. (2002). Policing for crime prevention. In: Sherman, L.W. et al (red.). *Evidence-based crime prevention*. London: Routledge, p. 295-329.
- De schilderswijkkrant (2011) *Buurtvaders: Samen voor een veilige buurt*. Verkregen op 27 juli 2012 van http://www.denhaagwijkenaanpak.nl/nl/nieuws/nieuws/item/buurtvaders_samen_voor_een_veilige_buurt!
- Schinkel, W., (2009) Publieke ruimte: tussen anonimiteit en publiciteit. *Boomlemma tijdschriften* (36) 192-201
- Schinkel, W., Berg, van den M. (2011). City of Exception: The Dutch Revanchist City and the Urban Homo Sacer. *Antipode*, 43(5), 1911-1938
- Scholte, R.D. (2007). Burgerparticipatie in veiligheidsprojecten. In Boutellier, H. & Steden, R. van (red.), *Veiligheid en burgerschap*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Schuilenburg, M., Calster van P. (2009) De Collectieve Winkelontzegging: een antwoord van willekeur op overlast. In Boutellier H., Boonstra N., Ham M. (Ed.), *Omstreden ruimte. Over de organisatie van spontaniteit en veiligheid*. Amsterdam: Van Genneep
- Skogan, W. en Hartnett, S.M. (1997). *Community Policing, Chicago Style*. New York and Londen: Oxford University Press.
- Skogan W.G. (2006). *Police and Community in Chicago. A Tale of Three Cities*. Oxford New York: Oxford University Press.
- Swaaningen, van R. (2004). Veiligheid in Nederland en Europa. Een sociologische beschouwing aan de hand van David Garland. *Justitiele verkenningen*, 30 (7), 9-23.

- Terpstra, J., Kouwenhoven R. (2004). *Samenwerking en netwerken in de lokale veiligheidszorg*, Universiteit Twente: IPIT Instituut voor Maatschappelijke Veiligheidsvraagstukken.
- Thomas, W.I., Thomas, D.S. (1928) “*The Child in America. Behaviour Problems and Programs*” New York: Alfred A. Knopf.
- Titus, R. (1984). Residential burglary and the community response. In R. V. G. Clarke & T. Hope (Eds.), *Coping with burglary* (pp. 97-130). Boston: Kluwer-Nijhoff.
- Uitermark, J., Duyvendak, J.W. (2008). Civilising the City: Populism and Revanchist Urbanism in Rotterdam. *Urban Studies*, 45(7), 1485-1503.
- Uitermark, J. (2010) *Dynamics of power in Dutch integration Politics*. Proefschrift: Amsterdam.
- Uitermark, J., Beek K. van (2010) Gesmoorde participatie. Over de schaduwkanten van ‘meedoen’ als staatsproject, pp. 227-240. In: Imrat Verhoeven en Marcel Ham (red) *Brave burgers gezocht. De grenzen van de activerende overheid*. Amsterdam: Van Genneep.
- Vago, S. (2000). *Law and Society*. New Jersey: Prentice Hall.
- Wagenaar. H. (2007). Governance, Complexity, and Democratic Participation : How Citizens and Public Officials Harness the Complexities of Neighborhood Decline *The American Review of Public Administration*, 37(1), 17-50
- Wittebrood, K., Beem van, M. (2004). *Vergroten van sociale veiligheid: Wat werkt en wat niet?* Den Haag: RMO/Sdu Uitgever
- Wycoff, M.A. en Skogan, W. (1993). *Community Policing in Madison: Quality from the Inside Out. An Evaluation of Implementation and Impact. Research Report*. Washington, D.C.: National Institute of Justice.
- Zimmerman, M.A. (1995), Psychological empowerment: issues and illustrations. In: *American Journal of Community Psychology* 23 (5), 581-599.

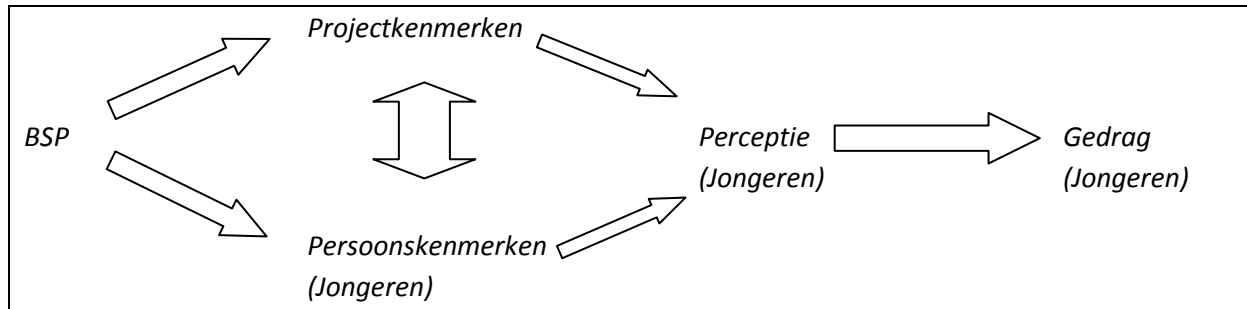
Bijlage 1: Gemeente Den Haag. Bitboekje.

Bijlage 2: Conceptueel model (Inclusief itemlijst)

Met dit onderzoek zal er een antwoord worden gezocht op de volgende vraag:

Wat zijn de effecten en uitwerkingen van buurtsurveillanceprojecten op de (overlastgevende) jeugd?

Hierbij hoort het onderstaand conceptueel model:

Conceptueel model

Het conceptueel model laat zien dat de projectkenmerken en de persoonskenmerken met elkaar kunnen intervensiëren. Om dit zo objectief mogelijk te houden, zullen de respondenten uit één buurt worden geselecteerd (Schilderswijk), in de zelfde leeftijdscategorie vallen en met dezelfde vorm van buurtsurveillance te maken hebben. De projectkenmerken zullen zo constant mogelijk worden gehouden door slechts twee vormen van buurtsurveillance te nemen, die veel gelijkenis vertonen. Het buurt interventie team en de Buurtvaders. Er zal vervolgens geprobeerd worden om de effecten van een bepaalde perceptie van die jongeren is op hun gedrag.

De informatie zal verkregen worden door het afnemen van interviews. Tijdens de interviews zullen de volgende items ter sprake komen:

- Opmerken van buurtsurveillance
- Gevoel dat een jongen heeft bij buurtsurveillance
- Goed of afkeuren van buurtsurveillance
- Afschrikken
- Gelegenheid ontnemen
- Informatie doorspelen aan: politie, ouders en anderen bekenden
- Ingrijpen van buurtsurveillanten
- Veiligheidsgevoel van jongeren
- Goede manieren van buurtsurveillance
- Verkeerde manieren van buurtsurveillance
- Rol die de achtergrond van de buurtsurveillant speelt

Bijlage 3: Codeer schema

Respondent	Veiligheid *	Gedeelde culturele achtergrond *	Verplaatsen van gelegenheid *	Directe interventie *	Informatie doorspelen *	Afschrikking *
1	++	-	+	+	+	-
2	+-	+	+	+	++	0
3	+-	+	+/-	+	+	+
4	+	+	+	+	+	-
5	/	+	+	+	++	0
6	-	+	+	+	+	0
7	++	-	+	+	+	0
8	+-	-	+	+	++	+
9	+	-	+	-	+	+
10	+-	+	+	+	+	-
11	+	-/+	-	+	-	-
12	+	+	+	+	+	Camera
13	+-	+	--	+	++	+
14	+	-	-	+	+	-
15	+	+	-	+	+	+
16	+-	-	+	+	+	+
17	+-	+	+	+	+	0
18	+-	-	+	+	++	0
19	+	-	+	+	+	+
20	+-	+	-	+	++	0

* Veiligheid: + Voelt zich veilig, ++ voelt zich veilig en denkt dat anderen zich ook veilig zullen voelen, +- Voelt zich veilig en denkt dat andere bewoners zich weleens onveilig voelen;

* Gedeelde culturele achtergrond: + hecht hier waarde aan, - hecht hier geen waarde aan;

* Verplaatsen van gelegenheid (tijd en plaats): + ja het gedrag verplaatst zich, - Nee, verplaatst zich niet;

* Directe interventie: + heeft effect op mij (vertoont bepaald gedrag niet meer) - geen effect op mij;

* Informatie doorspelen: + heeft het ervaren, ++ heeft het ervaren en ervaart het als negatief, +- heeft het ervaren en ervaart het niet als negatief.

* Afschrikken: + durft geen normoverschrijdend gedrag meer te vertonen, - vertoont het normoverschrijdend gedrag nog wel, 0 geen enkel effect, Camera: Vind camera wel afschrikkend, maar buurtsurveillance niet.